

PÖYTÄKIRJA

TEHTY

SUOMEN SOSIALIDEMOKRAATTISEN PUOLUEEN
XIII:SSA PUOLUEKOKOUKSESSA,
HELSINGISSA 31/3-V4 1922

LIITTEENÄ

KOKOUKSELLE ESITETYT KERTOMUKSET
JÄ ALUSTUKSET

HELSINGISSÄ,
SOS.-DEM. PUOLUETOIMIKUNTA 1922

HESINKI 1922, TYÖVÄEN KIRJAPAINO

Sosialidemokraattinen puoluekokous v. 1922.

Ensimmäinen kokouspäivä.

Perjantaina maalisk. 31 p.

Kokouksen avaaminen.

Kun Suomen Sosialidemokraattisen puolueen kolmanteentoista puoluekokoukseen valitut edustajat olivat k:k> 1 päivällä maaliskuun 31 p. 1922 kokoontuneet Raittiusyhdistys Koiton taloon Helsingissä sekä saatuaan kokouksen yhteyteen järjestetystä kansliasta punasen osanotto-kortin ja asetuttuaan paikoilleen juhlasalissa, avasi Puoluetoimikunnan puheenjohtaja, toveri Väinö *Tanner* kokouksen lausuen seuraavaa:

Arvoisat puoluetoverit!

Tämä meidän kolmastoista puoluekokouksemme kokoontuu huomattavasti onnellisemmissa merkeissä kuin kaksi edeltäjäänsä. Sensijaan että vuoden 1918 puoluekokous sai suorittaa raskaan tehtävän nostaa puolue uudelleen jaloilleen ja luoda sille uudet toimielimet, ja vuoden 1919 puoluekokous sanella ratkaiseva sanansa silloin suositeltujen uusien, sosialidemokratialle vieraiden menettelytapojen suhteen, on meillä tällä hetkellä kaikki tämä pääasiassa takanamme ja saamme omistaa huomiomme uuden ohjelman luomiseen samoin kuin puolueen toiminnan lujittamiseen.

Tätä ei ole siten ymmärrettävä, että jo olisimme täysin selvinneet kaikista niistä jälkiseurauksista, joita vuosi 1918 on meille perintönä jättänyt. Päinvastoin on vielä melko lailla tehtävää ennenkuin kaikki ne kysymykset, jotka ovat muodostaneet pääosan edellisten puoluekokouksien tehtävästä, ovat saatetut pois päiväjärjestyksestä. Vielä ei ole kokonaan murrettu se ylivalta, minkä maamme oikeistoainekset saavuttivat vuoden 1918 kansalaissodassa, eikä vielä ole myöskään jaksettu täysin selvittää käsitteitä puolueen omassa keskuudessa niihin menettelytapoihin nähden, joita työväen on päämääräänsä pyrkiessään noudatettava.

Mitä ensinnäkin kansalaissodan jälkiseurauksiin tulee voimme kyllä tyydytyksellä todeta, että miltei kaikki ne esteet, joita silloin porvariston taholla työväenluokan toiminnalle rakenneltiin, nyttemmin on hajoitettu. Maamme työväki on jälleen kokoontunut järjestöihinsä, sillä on eduskunnassa huomattava asema ja kunnissakin painaa sen sana paljon. Miltei kaikki lainsäädännöllisetkin toimintavapauden rajoitukset ovat tulleet syrjään heitetyiksi. Mutta siitä huolimatta saamme päivittäin havaita, että käytännössä on vielä paljo jälkiä siitä sorrosta ja mielihiteiden vainosta, joka neljä vuotta takaperin pääsi kukoistukseensa. Ei minun tarvitse muuta kuin viitata siihen, että vielä neljä vuotta kansalaissodan päättymisen jälkeen, osa työväenluokan silloin vangituista jäsenistä vielä on armahtamatta sekä että porvarilliset aseelliset järjestöt harjoittavat terroriaan, joka tosin jatkuvasti heikkenee.

Puolueen sisäiseen elämään nähden ovat viime puoluekokouksesta kuluneet kaksi vuotta olleet arvaamattoman tärkeitä. Kaksi vuotta takaperin olivat olot puolueessa mahdollisimman sekavat eikä kukaan voinut sanoa mitä suuntaa kohti puolue lähitulevaisuudessa tulisi kulkemaan. Ulkoapäin johdettu kommunistinen hapatus oli tunkeutunut sosialidemokraattiseen puolueeseen ja koetti hiljaisella mutta suunnitelmamukaisella työllä mädättää sen sisältäpäin. Tämä hajoitustyö puhkesi kukkaansa viime puoluekokouksessa, jossa piti lyötämän ratkaiseva isku kommunismin hyväksi. Kokouksen enemmistö kuitenkin tämän uhkan torjui, vaikkakin se aluksi oli horjuva, ja tämä ratkaisu asettanee mainitun kokouksen merkityksen sangen korkeaksi. Senjälkeen on ratkaisun vaikutus ulottunut käytännössä koko puolue-elämään. Täysi hajaannus on tapahtunut, kommunistit ovat perustaneet oman puolueensa ja sosialidemokratia kulkee nyt vapaana tästä toimintaansa häirinneestä tuhohyönteisestä. Vaikkakin jokainen on valmis valittamaan, että työväki kulkee täten kahdessa joukossa ja hajotetuin rintamin, jopa osaksi toisiaan vastaan taistellenkin, on kuitenkin tunnustettava, että mikään muu ratkaisu ei nykyoloissa ole ollut mahdollinen ja että hajaannuksen jälkeen sisäinen elämä puolueessamme on erinomaisessa määrässä tullut terveemmäksi. Keskinäinen kalvaminen ja epäluulo ovat poistuneet ja tilalle on astunut avoin ja rehellinen yhteistoiminta. Voimme siis mielihyvällä merkitä, että puolueemme edellisestä puoluekokouksesta kuluneena aikana on sisäisessä lujudessa aika paljo voittanut.

Muissakin suhteissa on toimintamme ollut menestyksellistä. Suurena puolueena on meillä monasti ollut tilaisuus ratkaisevasti vaikuttaa koko maan kohtaloihin. Viittaan vain siihen suuriarvoiseen työhön, jota sosialidemokraattinen puolue toiminnallaan rauhan hyväksi on suoritta-

nut. Sen ponnistusten tuloksena saatiin itäisen naapurimme kanssa rauha syntymään ja samoin on puolueemme toiminnallaan sekä ennen että jälkeen rauhanteon monasti onnistunut ehkäisemään sotaiset selkkaukset. Katsaus taaksepäin ja saavutettujen tuloksien arviointi on täten omiaan rohkaisemaan mieltä ja osoittamaan, että vaikka toiminta usein näyttääkin vaikealta ja tuloksettomalta, ei sitkeä ja määräperäinen työ sittenkään ole mennyt jälkiä jättämättä.

Vieläkin suuremmoisemman kuvan sosialidemokraattisen puolueen saavutuksista saa, jos ulottaa katsauksensa kauemmaksi taaksepäin. Ei meidän tarvitse muuta kuin katsoa sitä ohjelmaa, minkä sosialidemokraattinen puolue itselleen asetti 15 vuotta takaperin, niin näemme miten valtavia saavutuksia tämän lyhyen ajan kuluessa on ennätetty korjata talteen. Valtiollinen kansanvalta on toteutettu jotenkin siinä laajuudessa kuin silloin vaadittiin. Yleinen äänioikeus on hankittu ja eduskunnalle on saatu täydellinen vaikutusvalta maan hallitukseen. Eduskunnan lainsäädäntö[^] oikeus on rajoittamaton. Maasta on muodostunut tasavalta, jota silloin ei uskallettu vaatiakaan. Kunnallinen äänioikeus on toteutettu. Maanvuokralaki on säädetty. Työväensuojelulainsäädäntö on rakennettu jotenkin sille pohjalle kuin silloin suunniteltiin. Suurenmoinen verotus-uudistuskin on viety lävitse senkautta että omaisuus- ja tulovero on saatu säädettyksi. Kieltolaki, joka silloin näytti olevan kaukainen utukuva, on täytetty tosiasia. Täydellinen yhdistymis-, kokoontumis- ja lausuntovapaus on perustuslailla turvattu. Oppivelvollisuus on säädetty ja uskonnonvapauskin on paraikaa toteutumassa. Tämä pitkä ja kuiva luettelo osoittaa, että täydellinen jäätienlähtö on tapahtunut, että suurin osa niistä vaatimuksista, joita puolueemme viisitoista vuotta takaperin rohkeni ottaa ohjelmaansa, on nyt toteutettuna joten silloisesta käytännöllisestä ohjelmasta ei enää ole muuta kuin puitteet jälellä. Saavutukset ovat niin huomattavia ja suuriarvoisia, että harvan maan työväenluokka voi ylpeillä näin lyhyessä ajassa vieneensä semmoista määrää vaatimuksiaan lävitse. Tosin saamme suuressa määrin kiittää onnellisia sattumia, jotka ovat helpottaneet ohjelman toteuttamista, mutta joka tapauksessa on tämä saavutusten toteaminen omiaan rohkaisemaan mieltä ja vakuuttamaan tarkastelijaansa siitä, että kehitys kaikesta hetkellisestä harmaudesta huolimatta sittenkin kulkee eteenpäin. Se antaa myös lujan perustan tulevalle 'taipaleelle lähdetessä ja tekee lujan uskon vastaisiinkin saavutuksiin mahdolliseksi.

Tätä tulevaista toimintaa varten on meidän nyt varustauduttava uudella ja yksityiskohdissaan harkitulla, laajennetulla ohjelmalla. Jo edellinen puoluekokous pani tässä suhteessa alulle työn ja tämän kokouksen suuri-

arvoiseksi tehtäväksi jää nyt sitä jatkaa. Kokouksemme esityslistalla • olevat suuriarvoiset kysymykset, sellaiset kuin socialiseeraus kysymys ja maatalousohjelmamme koko laajuudessaan, tulevatkin senvuoksi painamaan leimansa kokouksen menoon. Kun kokouksen ohjelmassa näiden lisäksi on suuri määrä tärkeitä käytännöllisiä kysymyksiä, ei kokouksesta suinkaan tule mielenkiintoa puuttumaan.

Kaikkien meidän hartain toivomme' on, että tämäkin kokous onnistuu löytämään oikeat ratkaisut kussakin asiassa, niin että ne olisivat omiaan vahvistamaan puoluetta ja viemään sitä reippaasti eteenpäin. Tämä on sitäkin tärkeämpää kun meidän ensi kesänä suoritettavissa vaaleissa on miteltävä voimiamme ei ainoastaan oikealta, vaan tällä kertaa myös vasemmalta tulevia hyökkäyksiä vastaan ja oltava siis omasta puolestamme yksimielisiä ja hyvin varustettuja. Tämmöisten tulosten saavuttaminen ei tällä kerralla olekaan vaikeata, jos vain noudatamme englantilaisen osuuskappaväen kaunista ohjelmalausetta: "suurissa asioissa yksimielisyyttä, sivuasioissa suvaitsevaisuutta ja kaikissa asioissa rakkautta".

. Puoluetoimikunnan puolesta lausun -teidät kaikki tervetulleiksi tämän kokouksen rakentavaan työhön.

Puhe palkittiin suosionsoituksilla.

Kokouksen laillisuus.

Asetuttuaan puheenjohtajan paikalle lausui *Tanner*: Marraskuun alussa 1921 pidetty Puolueuuvoston kokous päätti, että nyt kokoontunut puoluekokous pidetään maaliskuussa 1922, oikeuttaen Puoluetoimikunnan määräämään kokoontumispäivän, Puoluesääntöjen 16 §:n säätämässä ajassa julkaisikin sitten Puoluetoimikunta kaikissa puolueemme lehdissä näin kuuluvan kokouskutsumuksen:

Sosialidemokraattisen puolueen sääntömääräinen edustajakokous

alkaa maaliskuun 31 p:nä 1922 Helsingissä k:lo 1 päivällä Raittiusyhdistys Koiton juhlasalissa Yrjönkatu 31, mistä ainoastaan täten valituille edustajille ilmoitetaan.

Kaikkia kunnallistoimikuntia ja piiritoimikuntia huomautetaan samalla puoluesääntöjen 31 pykälän määräyksistä.

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue
Puoluetoimikunta.

Väinö Tanner.

T. Tainio.

Kun kokous täten voidaan katsoa sääntöjen mukaan kokoonkutsutuksi, ehdotan, että kokous katsotaan lailliseksi.

Keskustelutta yhtyi kokous puheenjohtajan ehdotukseen.

Edustajain valtuudet ja äänimäärä.

Edelleen ilmoitti Tanner, että Puoluetoimikunta oli valinnut kolme henkilöä tarkastamaan edustajain valtakirjoja ja olivat nämä tarkastuksesta antaneet seuraavan, Harvalan lukeman lausunnon:

Lausunto

puoluekokousedustajien valtakirjoista v. 1922 pidettävää puoluekokousta varten.

Sos.-dem. Puoluetoimikunnan valitsemina tarkastajina olemme tarkastaneet puoluekokousedustajien valtakirjat maalisk. 31 p:nä 1922 alkavaa puoluekokousta varten, ja lausumme niiden johdosta seuraavaa:

Kaikki sellaisten kunnallisjärjestöjen tai vaaliyhtymäin antamat valtakirjat, joiden jäsenmäärä on ainoastaan 200, ehdotamme hyväksyttäväksi, vaikka puoluesääntöj en mukaan pitäisi olla yli 200 jäsentä. Siinä kohden on puoluesäännöissä virheellisyys, koska niissä myös määrätään, että vaaliliittoon voivat yhtyä vain sellaiset kunnallisjärjestöt, joiden jäsenluku on *alle* 200. Näinollen eivät 200-jäseniset järjestöt voisi millään tavoin saada edustajaa puoluekokoukseen, jos kirjaimellisesti seurattaisiin sääntöjä. Virheellisyys säännöissä olisi korjattava.

Uudenmaan piirissä Elimäen kunnallisjärjestön jäsenluku on vain 130, mutta kun se viime vuoden toisen neljänneksen lopussa oli yli 200, niin ehdotamme, että järjestön antama valtakirja hyväksyttäisiin.

Viipurin l. it. piirissä on piiritoimikunta järjestänyt Ruokolahden ja Joutsenon kunnallisjärjestöt vaaliliittoon, Joutsenon kunnallisjärjestön jäsenmäärän vähälukuisuuden takia; Ruokolahden kunnallisjärjestö nimittäin olisi yksinkin voinut saada edustajan. Aikaisemmin ilmoitti myös eräs Joutsenon kunnallistoimikunnan jäsen, että yllämainittujen kahden kunnallisjärjestön yhteinen jäsenluku on kuudettasataa. Mutta myöhemmin, kun edustajavaali jo oli toimitettu, ilmoitti Viipurin l. it. piiritoimikunta, että tämä yhteinen jäsenluku onkin vain 404, joista Ruokolahden kunnallisjärjestöön kuuluu 307 jäsentä. Kun Joutsenon kunnallisjärjestö kuitenkin oli ollut vaalissa mukana siinä mielessä, että sekin saisi edustajansa puoluekokoukseen, niin olisi se tullut tavallaan petetyksi, jos se ei edustajaa olisi saanut. Ehdotamme sentakia, että Joutsenonkin

edustajan valtakirja hyväksyttäisiin, saaden tämä edustaja kuitenkin äänestää vain sillä äänimäärällä, mikä Joutsenon kunnallisjärjestön jäsenmäärän mukaan tulee.

Sortavalan—Jaakkiman vaaliyhtymän yhteinen jäsenluku on vain 193, mutta koska se on niin vähän alle sääntöjen määräämän alimman jäsenmäärän, niin ehdotamme, että sanotun yhtymän antama valtakirja hyväksyttäisiin, katsoen siihenkin, ettei Sortavala jäisi ilman edustajaa.

Vaasan l. it. vaalipiirissä olevassa vaaliyhtymässä: Alavuus—Töysä—Kuortane on jäsenluku vain 161 syystä, että Kuortane on vuoden 1921 loppupuolella jättäytynyt pois piirijärjestöstä, mutta kun se vielä sanotun vuoden toisen neljänneksen lopussa oli mukana, jolloin jäsenluku oli yli 200, niin siihen katsoen ehdotamme yllämainitun yhtymän antaman valtakirjan hyväksyttäväksi. Samoin ehdotamme hyväksyttäväksi Ätsärin—Pihlajaveden kunnallisjärjestöjen yhtymän edustajan valtakirjan, vaikka yhtymän jäsenmäärä onkin ainoastaan 189.

Mikkelin piiristä on annettu kuusi sellaista valtakirjaa, joita puolue-sääntöjen mukaan ei voisi hyväksyä, liian pienen jäsenmäärän takia. Sitäpaitsi saatiin Mikkelin piiritoimikunnalta kunnallisjärjestöjen ja vaaliyhtymien jäsenmääriä koskevat tiedot vasta viime maanantaina kuluvan maaliskuun 27 p:nä, eikä 20 päivää ennen puoluekokousta, kuten puoluesäännöissä määrätään, joten valtakirjain tarkastajilla ei ollut tilaisuutta ilmoittaa virheellisyksistä asianomaisille hyvissä ajoin ennen kokousta. Siitä syystä ehdotamme ainoastaan Pieksämäen—Haukivuoren—Virtasalmen—Jäppilän vaaliyhtymän antaman valtakirjan hyljättäväksi, koska tämän yhtymän yhteinen jäsenluku on ainoastaan 45, kun Pieksämäki ja Virtasalmi ovat jättäneet veronsa suorittamatta. Jos suoritus tapahtuisi ennen puoluekokousta voitaisi tämäkin valtakirja hyväksyä.

Hartolan—Luhangan vaaliyhtymän jäsenluku on vain 137 ja Heinäveden—Savonrannan 132. Ehdotamme kuitenkin, että näiden yhtymien valtakirjat hyväksyttäisiin ehdolla, että Mikkelin piirijärjestö suorittaa näiden edustajien matka- ja päivärahat. Tämän ehdotuksen teemme sillä perusteella, että piiritoimikunta olisi voinut yhdistää nämä heikot kunnallisjärjestöt suuremmiksi, sääntöjen mukaisiksi vaaliyhtymiksi;

Joutsan kunnallisjärjestössä on jäsenluku 196, Sulkavan kunnallisjärjestössä 167 ja Ristiinan—Anttolan—Puumalan vaaliyhtymässä 194, siis näissä ei ole sääntöjen mukaista jäsenmäärää, mutta ehdotamme kuitenkin niiden valtakirjat hyväksyttäväksi.

Kuopion it. piiriin kuuluvan Nurmeksen kunnallisjärjestön jäsenluku on myös vain 162, mutta ehdotamme kuitenkin tämänkin järjestön edustajan valtakirjan hyväksyttäväksi.

Kaikki muut valtakirjat, paitsi edellämainitut, ovat asianmukaisessa kunnossa, joten ehdotamme ne hyväksyttäväksi. Tämän ehdotuksen mukaisesti tulisi puoluekokouksessa äänivaltaisina edustajina olemaan seuraavat :

Luettelo v:n~1922 Sos.-dem. Puoluekokoukseen valituista edustajista.

Uudenmaan i. vaalipiiri.

Ääni-
määrä

Mikkola, Väinö, Helsingin kunnallisjärjestö.	313
Hellsten, Salomon, Helsingin kunnallisjärjestö.	313
Kataja, Emil, Vihdin kunnallisjärjestö.	204
Laitinen, J., Lohjan kunnallisjärjestö.	301
Lampinen, Heikki, Askolan, Loviisan, Myrskylän, Pukkilan ja Ruotsinpyhtään vaaliyhtymä ..-..".	233
Lehtinen, Bernh., Porvoon kaupungin ja Porvoon pitäjän vaaliyhtymä.	220
Lehtinen, E., Tuusulan kunnallisjärjestö.	207
Malmi, Sulo Lauri, Orimattilan kunnallisjärjestö.	208
Manner, Edvard, Hangon, Espoon, Karjan, Siuntion ja Tammi- saaren vaaliyhtymä.	200
Tähtinen, Emil, Iitin kunnallisjärjestö.	204
Ranta, Väinö, Nummen, Sammatin, Karjalohjan ja Pohjanpitäjän vaaliyhtymä.	327
Sallila, Emil, Hyvinkään kunnallisjärjestö.	229
Siimes, Kaarlo, Helsingin pitäjän kunnallisjärjestö.	244
Sirola, Leander, Mäntsälän ja Pornaisten vaaliyhtymä.	202
Syrjänen, August, Nurmijärven kunnallisjärjestö.	209
Laine, Aleksander, Pusulan ja Pyhäjärven vaaliyhtymä.	225
Vainio, A., Anjalan, Artjärven ja Elimäen vaaliyhtymä.	130
Vilenius, Hilmer, Kuusankosken kunnallisjärjestö.	379

Turun 1. etel. vaalipiiri.

Jokinen, Eemil, Tarvasjoen, Kyrön, Marttilan ja Kosken vaali- yhtymä.	225
Koskikallio, Anton, Kiskon, Suomensjärven, Kiikalan, Muurlan, Uskelan ja Perttelin vaaliyhtymä.	219
Kotiranta, O. E., Turun ja Kaarinan vaaliyhtymä.	208
Latvala, J. V., Perniön, Kemiön, Finbyn ja Dragsfjärdin vaali- yhtymä.	270

Paasikivi, V., Uudenkaupungin, Uudenkirkon, Karjalan ja Askaisen vaaliyhtymä	202
Rönnholm, Armas, Naantalin, Lemun, Raision, Nousiaisten, Paimion, Sauvon ja Karunan vaaliyhtymä	214
Saari, K. R., Halikon ja Angelniemen vaaliyhtymä	213
Vuorinen, Jalmari, Pöytyän, Oripään, Auran ja Maarian vaaliyhtymä	321

Turun 1. pohj. vaalipiiri.

Aarniokoski, Paavo, Ikaalisten, Viljakkalan, Jämijärven ja Kaanpään vaaliyhtymä	262
Alkanen, Heikki, Punkalaitumen ja Tyrvään vaaliyhtymä	255
Aromaa, J. O., Porin kaupungin kunnallisjärjestö	200
Laine, Pauli, Kokemäen ja Kiikaisten vaaliyhtymä	205
Lehtinen, Kalle, Karkun, Kauvatsan, Kiikoisten, Kiikan ja Suonien vaaliyhtymä	229
Lehto, A. V., Ulvilan kunnallisjärjestö	311
Malmivuori, J. E., Rauman, Rauman maalaiskunnan, Eurajoen ja Lapin vaaliyhtymä	218
Mustasilta, Frans, Hämeenkyrön ja Mouhijärven vaaliyhtymä	229
Mäkelä, Frans, Ahlaisten ja Noormarkun vaaliyhtymä	203
Nurmi, Nikolai, Loimaan ja Mellilän vaaliyhtymä	211
Pietilä, Heikki, Köyliön, Säkylän ja Huittisten vaaliyhtymä	242
Rosnell, Emil, Alastaron, Vampulan ja Metsämaan vaaliyhtymä ..	220
Svanberg, Mikko, Porin maalaiskunnan kunnallisjärjestö	219
Grönroos, Frans, Euran, Hinnerjoen ja Honkilahden vaaliyhtymä ..	209

Hämeen l. etel. vaalipiiri.

Härmä, Oskar, Urjalan kunnallisjärjestö	259
Joki, Anni, Hausjärven ja Kärkölän vaaliyhtymä	232
Kajanto, Kalle, Sääksmäen kunnallisjärjestö	205
Kaleva, Emil, Hattulan ja Tyrvännön vaaliyhtymä	289
Kankaanpää, Jalmari, Someron ja Somerniemen vaaliyhtymä	260
Kihlberg, Kalle, Padasjoen ja Lammin vaaliyhtymä	260
Kopila, Kusti, Jokioisten, Humpvilan ja Ypäjän vaaliyhtymä	281
Marttila, Otto E., Janakkalan ja Rengon vaaliyhtymä	428
Tuominen, Teodor, Janakkalan ja Rengon vaaliyhtymä	75
Merinen, Kustaa, Hauhon kunnallisjärjestö	255
Numminen, Teodor, Hollolan ja Kosken vaaliyhtymä	207

Säteri, Juho, Akaan, Kalvolan ja Kylmäkosken vaaliyhtymä	236
Telen, Jukka, Lahden, Nastolan ja Asikkalan vaaliyhtymä	261
Toivonen, Otto, Hämeenlinnan kaupungin, H:linnan maaseurak. ja Vanajan vaaliyhtymä	279
Tuomola, H., Tammelan kunnallisjärjestö	321
Ritamäki, O., Tammelan kunnallisjärjestö	322
Vuorio, Kalle, Lopen kunnallisjärjestö	252

Hämeen l. pohj. vaaliipiiri.

Aalto, Frans, Pirkkalan kunnallisjärjestö	359
Alhainen, Toivo, Sahalahden, Kuhmalahden, Eräjärven ja Vehka- järven vaaliyhtymä	233
Eskola, Valfrid, Jämsän kunnallisjärjestö	409
Hauru, Jaakko, Vilppulan kunnallisjärjestö	309
Lindell, Aug., Tampereen kunnallisjärjestö	365
Nordlund, Kaarle, Tampereen kunnallisjärjestö	365
Kilpinen, Kustaa, Luopioisten ja Pälkäneen vaaliyhtymä	230
Kulmala, Herman, Juupajoen, Kuoreveden, Längelmäen ja Muura- men vaaliyhtymä	313
Lehtola, Emil, Messukylän kunnallisjärjestö	206
Lehtonen, Emil, Ylöjärven ja Teiskon vaaliyhtymä	255
Lunden, Vihtori, Vesilahden, Tottijärven ja Kangasalan vaaliyhtymä	205
Pihlman, Martti, Korpilahden kunnallisjärjestö	201
Puro, Bernhard, Lempäälän kunnallisjärjestö	259
Ruuvinen, Erkki, Kuhmoisten kunnallisjärjestö	215
Törmä, Eemil, Oriveden kunnallisjärjestö	319
Vainio, Janne, Ruoveden kunnallisjärjestö	248

Viipurin l. länt. vaaliipiiri.

Aalto, J. F., Viipurin kaupungin kunnallisjärjestö	213
Hiltunen, Heikki, Lappeenrannan, Taipalsaaren, Suomenniemen, Savitaipaleen ja Nuijamaan vaaliyhtymä	237
Hörkkä, Niko, Johanneksen kunnallisjärjestö	225
Kuukka, Elias, Lappeen kunnallisjärjestö	269
Laakso, J., Viipurin pitäjän kunnallisjärjestö	397
Manner, H., Viipurin pitäjän kunnallisjärjestö	397
Lahti, Hjalmar, Valkealan kunnallisjärjestö	214

Lumijärvi, Kristian, Koiviston, Kuolemajärven ja Uudenkirkon vaaliyhtymä	241
Lyytikäinen, Mikko, Vahvialan kunnallisjärjestö	206
Miettinen, Antti, Haminan ja Vehkalahden vaaliyhtymä	295
Ripatti, Jalmari, Virolahden kunnallisjärjestö	209
Roos, Filip, Kymin kunnallisjärjestö	404
Suvikas, Toivo, Kymin kunnallisjärjestö	404
Sihvola, Matti, Sippolan, Säkkijärven, Luumäen ja Miehikkälän vaaliyhtymä	297
Toni, Emil, Sippolan, Säkkijärven, Luumäen ja Miehikkälän vaali- yhtymä	297
Virtasaari, Jussi, Kotkan ja Pyhtään vaaliyhtymä	254

Viipurin l. it. vaalipiiri.

Hentilä, Matti, Heinjoen ja Muolan vaaliyhtymä	203
Ilomäki, Muisto, Sortavalan maalaisk., Salmin ja Impilahden vaali- yhtymä	207
Korhonen, Kaisu, Kurkijoen ja Parikkalan vaaliyhtymä	203
Kuittinen, Juho, Ruokolahden ja Joutsenon vaaliyhtymä	97
Nevalainen, Pekka, Ruokolahden ja Joutsenon vaaliyhtymä	307
Kuntsi, Pekka, Käkisalmen, Räisälän, Pyhäjärven ja Sakkolan vaali- yhtymä	201
Kurvinen, Paavo, Terijoen kunnallisjärjestö	206
Lappeteläinen, Matti, Antrean ja Jääsken vaaliyhtymä	281
Lonkainen, Jussi, Sortavalan ja Jaakkiman vaaliyhtymä	193
Paasonen, Armas, Soanlahden, Ruskealan, Suistamon ja Korpiselän vaaliyhtymä	255
Suokas, Mikko, Kivennavan kunnallisjärjestö	209
Velling, Yrjö, Hiitolan, Kaukolan ja Kirvun vaaliyhtymä	221

Mikkelin l. vaalipiiri.

Eronen, Oliver, Joroisten kunnallisjärjestö	319
Halonen, Toivo, Savonlinnan, Säämingin ja Enonkosken vaaliyhtymä	223
Härkönen, J. T., Sulkavan kunnallisjärjestö	167
Kannisto, A. A., Mikkelin kunnallisjärjestö	217
Leikas, Lydia, Hirvensalmen, Kangasniemen ja Mäntyharjun vaali- yhtymä	230
Liutu, Emil, Ristiinan, Anttolan ja Puumalan vaaliyhtymä	104

	Ääni- määrä
Lintunen, Vihtori, Rantasalmen ja Kangaslammin vaaliyhtymä	254
Luukkonen, Antti, Juuan kunnallisjärjestö	250
Lönnroth, Edvard, Hartolan ja Luhangan vaaliyhtymä	137
Sairanen, Emil, Kerimäen kunnallisjärjestö	210
Nyman, Armas, Joutsan kunnallisjärjestö	196
Tamminen, Ivar, Heinolan kaupungin, Heinolan pitäjän ja Sysmän vaaliyhtymä	••• 243
Valtonen, Juho, Heinäveden ja Savonrannan vaaliyhtymä	132
Turpeinen, F., Pieksämäen, Haukivuoren, Jäppilän ja Virtasalmen vaaliyhtymä	265

Kuopion l. länt. vaalipiiri.

Reinikainen, Herman, Leppävirran kunnallisjärjestö	235
Salo, Ari, Hankasalmen, Iisalmen, Muuruveden ja Kuopion vaali- yhtymä	275

Kuopion l. it. vaalipiiri.

Karhu, Väinö, Kesälahden, Kiteen ja Pälkjärven vaaliyhtymä	241
Kettunen, Pekka, Liperin, Rääkkylän ja Tohmajärven vaaliyhtymä	269
Korpelainen, Simo, Ilomantsin kunnallisjärjestö	232
Korpelainen, Juho, Enon ja Kiihtelysvaaran vaaliyhtymä	275
Laine, Pekka, Joensuun ja Polvijärven vaaliyhtymä	227
Lähde, E., Pielisjärven kunnallisjärjestö	380
Mononen, Juho, Kontiolahden kunnallisjärjestö	340
Parviainen, Tahvo, Tuupovaaran ja Värtsilän vaaliyhtymä	235
Piirainen, Matti, Nurmeksen kunnallisjärjestö	162
Ruokolainen, Antti, Juuan kunnallisjärjestö	200
Tapaninen, O. H., Kaavin, Rautavaaran ja Valtimon vaaliyhtymä ..	208

Vaasan l. it. vaalipiiri.

Kulju, Feliks, Alavuden, Töysän ja Kuortaneen vaaliyhtymä	161
Alkula, Nestor, Ätsärin ja Pihlajaveden vaaliyhtymä	189
Holm, J., Viitasaaren kunnallisjärjestö	299
Jämsen, Heikki, Viitasaaren kunnallisjärjestö	300
Jokinen, K. A., Jyväskylän kunnallisjärjestö	243
Kovanen, Jalmari, Pihtiputaan, Sumiaisten, Konginkankaan ja Karstulan vaaliyhtymä	209

	Ääni- määrä
Korhonen, O. V., Petäjäveden ja Toivakan vaaliyhtymä	200
Koskelin, Artturi, Saarijärven kunnallisjärjestö	251
Vesterinen, Kalle, Äänekosken kunnallisjärjestö	316
Laaja, Edvard, Multian kunnallisjärjestö	202
Muhonen, Atte, Laukaan kunnallisjärjestö	277
Nieminen, Tobias, Uuraisten ja Pylkönmäen vaaliyhtymä	211
Saarinen, Frans, Keurun kunnallisjärjestö	405
Setälä, Edvard, Virtain kunnallisjärjestö	407
Vainio, Juho, Jyväskylän pitäjän kunnallisjärjestö	237

Vaasan l. etel. vaalipiiri.

Hakala, K., Vaasan etel. piirin vaaliyhtymä	218
---	-----

Vaasan l. pohj. vaalipiiri.

Hopeavuori, Antti, Kokkolan, Lohtajan, Himangan, Kannuksen ja Toholammin vaaliyhtymä	248
Penttala, Isak, Isonkyrön, Ylistaron, Nurmon, Kauhavan, Alahär- män ja Pietarsaaren vaaliyhtymä	217

Oulun l. etel. vaalipiiri.

Piippo, V. R., Oulun 1. etel. piirin maaseutujärjestöjen vaaliyhtymä	228
Viitanen, J. F., Oulun kaupungin kunnallisjärjestö	303

Uudenmaan ruotsal. vaalipiirijärjest'6.

Hoffman, Karl, Kirkkonummen ja Sjundeän vaaliyhtymä	268
Wiik, Karl H., Helsingin, Porvoon maaseurak., Loviisan ja Perna- jan vaaliyhtymä	213
Wikström, Paul, Hangon, Tammisaaren, Pohjan, Tenalan ja Deger- byn vaaliyhtymä	226
Helsingissä, maaliskuun 30 p. 1922.	

Svante Lehtonen.

M. Ampuja.

T. Tainio.

Tainio lausui, että Mikkelin vaalipiiri oli myöhemmin suorittanut kaikki puolueveronsa, joten valtakirjain tarkastajain lausunto siltä osalta raukeaa, jonka vuoksi ehdotti, että kaikki sanotusta vaalipiiristä annetut valtakirjat hyväksyttäisiin.

Valtakirjain tarkastajain lausunnossa mainitut edustajavaltuudet puoluekokous hyväksyikin Tainion tekemällä oikaisulla.

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän edustajana oli R. Itkonen.

Sos.-dem. piiritoimikuntien edustajiksi ilmoittautuivat:

Uudenmaan	vaalip. piirit	Hupli, V.
Turun etel.	” ”	Sinisalo, I.
Turun pohj.	” ”	Rainio, T.
Hämeen etel.	” ”	Myllymäki, K.
Hämeen pohj.	” ”	Vihuri, I.
Mikkelin	” ”	Paavilainen, V.
Viipurin länt.	” ”	Hautamäki, A.
Viipurin itäis.	” ”	Korhonen, Janne.
Kuopion itäis.	” ”	Teräs, Vilho.
Vaasani, itäis.	” ”	Bryggari, T.
Ouluni.	” ”	Korkeakangas, J. V.
Pohjanmaan ruots.	” ”	Blomqvist, V.
Uudenmaan ruots.	” ”	Stolt, Hannes.

Työläisnuorisoinaa edusti V. Huhta.

Puoluelehistä olivat edustajina: Suomen Sosialidemokraatista P. Lönngren, Kansan Lehestä A. Huotari ja E. Kilpi, Sosialistista Jukka Kotiranta, Uudesta Ajasta T. Rainio, Kansan Työstä E. Pusa, Eteenpäinlehestä A. Haapanen, Työn Voimasta T. Lehto, Hämeen Kansasta A. Kaukovaara, Kansan Voimasta J. Raitio, Raivaajasta P. Lempiäinen ja Kansan Tahdosta J. V. Korkeakangas ja Arbetarbladetista L. Johansson.

Kokouksen virkailijat.

Kokouksen avaaja *Tanner* ilmoitti, että Puoluetoimikunta ehdottaa, että kokoukselle puheenjohtajiksi valittaisiin: V. *Hakkila*, Helsingistä, K. *Nordlund*, Tampereelta ja E. *Sallila*, Hyvinkäältä.

J. *Korhonen* ehdotti, että puheenjohtajaksi valittaisiin myöskin H. *Manner*, Viipurin maalaiskunnasta.

Puheenjohtajiksi valittiin kaikki neljä ehdokasta.

Ylisihteeriksi ehdotti Puoluetoimikunta valittavaksi K. *Harvalan* ja apulaissihteereiksi Lyyli *Eronen* ja Toivo *Järvinen*.

Ehdotus hyväksyttiin.

Ulkomaalaisten edustajain tervehdykset.

Puhetta ryhtyi johtamaan *Hakkila*.

Puheenjohtaja ilmoitti, että kokoukseen oli saapunut Ruotsin Sosiali-

demokraattisen puolueen edustaja *tov. Rikhard Lindström*, Tukholmasta ja Latvian sos.-dem. puolueen edustaja *Klaus Lorenz*, Riiasta. Puheen-
vuoron saatuaan lausui:

Ruotsin edustaja *Lindström*:

Olen saanut tehtäväkseni esittää puoluekokouksellenne Ruotsin veljespuolueen lämpimät terveiset ja rehelliset onnentoivotukset. Ruotsin sosialidemokratia pitää edelleenkin, kuten tähänkin saakka, mitä suurimmassa arvossa ystävällisten välien säilyttämistä samoin ajattelevan liikkeen kanssa Suomessa ja sen vuoksi on puolueemme keskuudessa yksimielisesti ja kiitollisuudella otettu vastaan suomalaisen veljespuolueen ystävällinen kutsu lähettää edustaja tähän kokoukseen.

Suomalaisten puoluetovereitten mielenkiintoa herättäneen lyhyt selostus Ruotsin sos.-dem. liikkeen nykyisestä asemasta.

Järjestyneisyyden suhteen on puolueemme asema nykyisin erinomainen. Huolimatta taantumuksen äärettömästä painostuksesta pysyy puolueemme toimintakykyisenä ja on sen jäsenluku nykyään n. 150,000. Nykyiselle ajankohdalle kuvaavaa on että myöskin ammatilliset järjestöt liittyvät osastoina puolueeseen, joten puolueen jäsenluku on ripeästi kasvamassa.

Muut työväenpuolueet eivät ole voineet ehkäistä Ruotsin sos.-dem. puolueen menestystä ja kehitystä. Sos.-dem. puolueen alunperin päättäväinen esiintyminen kommunisteja kohtaan on osoittautunut erittäin viisaaksi menettelyksi. Sen kautta on verrattomasti suurin osa Ruotsin työläisistä säästynyt kommunismin harha-askeleista ja kasvatettu sos.-dem. hengessä. Kommunistinen puolue on perin merkityksetön, ollen siinä vain n. 10,000 jäsentä. Ruotsin vasemmistososialistinen puolue on myöskin jokseenkin merkityksetön. Käytännössä se ei ole muuta kuin meidän puolueemme asettamien vaatimusten räikeämpisanainen esittäjä. Eikä kestänekään kauvan kuin tämä puolue sulautuu meidän puolueeseemme.

Meidän puolueemme voimasuhteista 1921 vaaleissa-mainittakoon:

Puolueemme sai 632,000 ääntä, ollen suurin puolue maassa. Äänimäärän lisäys oli 22 % (naiset olivat ensi kerran mukana) ollen suurin näissä vaaleissa saavutettu. Puolue voitti yhteensä 18 paikkaa. Puolueella on nyt 93 edustajaa (vasemmistososialisteilla 6 ja kommunisteilla 7) yhteensä siis 106 toisen kamarin 230 jäsenestä. Tarvitaan niin ollen enää vain 10 edustajaa ehdottoman enemmistön saavuttamiseksi. Ensimmäisessä kamarissa on 50 sosialidemokraattia, 2 vasemmistososialistia ja 1 kommunisti, yhteensä siis 53 työväen edustajaa.

Oli luonnollista, että näiden vaalitulosten jälkeen entisen porvarillisen hallituksen täytyi luopua vallasta ja sosialidemokraattien, astua hallitukseen, vaikkakin he olivat eduskunnan vähemmistönä. Mikä merkitys sillä seikalla on, että hallitusvalta on työväenpuolueen, sosialidemokraattien käsissä erikoisesti juuri nykyisinä vaikeina aikoina, on käynyt selvästi ilmi nykyhetken tärkeimpien asioiden käsittelyssä.

Työttömyyskysymys on meillä tällä hetkellä polttavimpana. Ruotsin työläisistä on — kuten tunnettua — suuri osa, yht. noin 160,000 henkeä, työttöminä. Se politiikka, jota porvarilliset pyrkivät tähän kysymykseen nähden ajamaan, tähtää työttömyydestä aiheutuvan rasituksen vyöryttämiseksi työläisten niskoille kaksinkertaisena. Työttömyydestä suoranaisesti aiheutuneiden kärsimysten lisäksi pyrkivät työnantajat, porvarillisten puolueiden tukemina, käyttämään nykyistä taloudellista lamaannustilaa ja työttömyyttä työväen elintason polkemiseksi. Tässä tarkoituksessa ovat he m.m. valtioelimien, työttömyyskomiteoiden kautta koettaneet pakottaa työläisiä ryhtymään alemmilla palkoilla lakko- ja sulkutilassa oleviin töihin, asettaen tämän työttömyysavustuksen antamisen ehdoksi. Sosialidemokraattinen hallitus on kuitenkin tarmokkaasti asettunut tukemaan työväestöä antaen työttömyyskomiteoille tässä suhteessa varmat ohjeet ja siten estäen työttömyyden käyttämisen työväestön palkkojen ja oikeuksien polkemiseksi. Näiden hallituksen toimenpiteiden johdosta on porvariston taholla noussut ankara katkeruuden myrsky ja eräinä hetkinä on sosialistisen ministeristön kaatuminen ollut pelättävissä, mutta ministeristön kaatamisessa ovat porvarit kuitenkin empineet tietäen, että mikään muukaan ministeristö ei tällä hetkellä voisi pysyä pystyssä saadessaan koko työväestön vastaansa.

Toinen tärkeä ja paljon ristiriitaa nostattanut kysymys on suhtautuminen Neuvosto-Venäjään. Sosialidemokraattinen hallitus on tarmokkaasti pyrkinyt sekä taloudellisten että poliittisten suhteiden solmimiseen Neuvosto-Venäjän kanssa. Tässäkin suhteessa on hallitus saanut porvarilliset ryhmät vastaansa, mutta työväenluokka on yksimielisesti asettunut hallitusta tukemaan tietoisena siitä, että rauhallinen yhteistyö ja keskinäinen ymmärtämys ovat monin verroin onnellisempi ja järkevämpi muoto kansainvälisessä elämässä kuin mitkään sotilasolot ja valteryhtien tykset.

Tilanne kuitenkin osoittaa yhä kärjistymisen merkkejä ja lähimpinä aikoina on odotettavissa ankaria poliittisia vaihteluita. Hyvin mahdollista on, että sosialidemokraattinen hallitus kaatuu yhtenäisen porvarillisen kokoomuksen vastustamana, mutta taistelussaan on sillä ollut tukeaan työväenluokka kokonaisuudessaan.

Vielä otan vapauden kiinnittää huomiota pariin seikkaan. Sanoin alussa, että Ruotsin sosialidemokratia panee tavattoman arvon mitä parhaaseen yhteisymmärrykseen suomalaisen veljespuolueen kanssa. Luulen myöskin voivani varmasti vakuuttaa, että se epäsointi, joka hetken oli näiden molempien puolueiden välillä kipeästä kansallisesta Ähvenanmaankysyinyksestä, on Ruotsissa kokonaan hävinnyt ja olen iloinen voidessani lausua, että me olemme voineet panna merkille saman seikan Suomenkin veljespuolueessa. Tässä yhteydessä lieene vielä kerran syytä huomauttaa, että Ruotsin sos.-detn. puolue on Ähvenanmaan politiikassaan aina käyttänyt lojaalisia keinoja ja että rauhan säilyttäminen Pohjolessa on aina ollut sen silmämääränä.

. Suuresti ihailen olemme me Ruotsissa seuranneet teidän menestyskellistä toimintaanne uudelleen nostaaksenne työväenliikkeen kauhean kansalaissodan jälkeen. Olette tehneet verrattoman sankarityön, suomalaiset puoluetoverit. Ja se seikka, että olette onnistuneet sen suorittamaan, herättää mitä valoisimpia toiveita Suomien työväestön tulevaisuudesta.

Proletariaatin yhtenäisyys on juuri tällä hetkellä tärkein kysymys kansainvälisen työväenliikkeen päiväjärjestyksessä. Lopetan lausumalla sen vakaumuksen, että jos kaikkien työväenpuolueiden keskinäiset suhteet olisivat yhtä hyvät kuin Suomen ja Ruotsin veljespuolueiden välit, niin kansainvälisen työväestön yhtenäinen rintama muodostuisi itsestään. (Vilkkaita suosionosoituksia).

Puheen tulkitsi suomeksi tov. H. Ryömä.

Latvian sos.-dem. puolueen edustaja *Lorenz* lausui myöskin puolueensa tervehdyksen Suomen veljespuolueelle. Kiinnitti puheessaan erikoista huomiota Suomen, *Latvian* y.m. Venäjästä eronneiden maiden poliittiseen asemaan. Tämän vakiinnuttamiseksi ovat näiden maiden veljespuolueet pitäneet yhtenäisiä neuvotteluja. Nämä puolueet pyrkivät rauhallisin keinoin ratkaisemaan kaikki riitakysymykset. Samojen maiden vallassa olevat porvarilliset puolueet sensijaan pyrkivät katkaisemaan nämä suhteet väkivaltaisin keinoin. Sellaisia yrityksiä kuin Varsovan konferenssia ja siellä tehtyjä päätöksiä on sosialidemokraattien päättäväisesti vastustettava.

Lopuksi puhuja esitti eläköön-huudon Suomen sos.-dem. puolueelle ja kansainväliselle sosialidemokraattiselle liikkeelle, mihin kokous innokkaasti yhtyi.

Puheen tulkitsi suomeksi tov. J. Peräläinen.

Lisäksi oli Latviasta saapunut seuraava sähkösanoma:

Onnittelemme sydämellisesti suomalaisen veljespuolueen puoluepäiviä. Toivomme parhainta menestystä.

*Latvian Sosialidemokraattisen Puolueen Keskuskomitea.
Buschevoitz. Kalnin.*

Puheenjohtaja *Hakkila* lausui kiitokset tervehdyksistä ulkomaalaisille edustajille.

Tanskan sos.-dem. puolueelta oli saapunut seuraava sähkösanoma:

Estettyinä lähettämästä edustajaamme kongressiinne on Puoluetoimikunta valtuuttanut minut lähettämään suomalaiselle veljespuolueelle sydämellisimmät tervehdyksemme toivoen menestystä ja voittoa työskentelyssä suomalaisen työväenliikkeen kohottamiseksi sosialidemokraattisella pohjalla.

Stauning.

Norjan sos.-dem. puolueen lähettämä tervehdyskirje ei kuulu seuraavasti:

Olemme vastaanottaneet ystävällisen kutsunne puoluekokoukseenne 31. 3. 22. Lähettämme täten vilpittömän kiitoksemme tästä ystävyystänne ja mielenkiintoanne osoittavasta toimenpiteestänne, mutta täytyy meidän kuitenkin ilmoittaa, että meillä ei ole tilaisuutta lähettää edustajaa. Pyydämme teitä täten vastaanottamaan ja puoluekokoukselle saattamaan *Norjan* veljespuolueen sydämellisen tervehdyksen ja parhaat onnentoivotukset *Suomen* sos.-dem. puolueen voimistumiseksi ja edistymiseksi.

Puoluetervehdyksin:

*Norjan Sosialidemokraattisen työväenpuolueen Keskuskomitea.
Magnus Nilsen.*

Suomen sos.-dem. Työläisnuorisoliiton

tervehdyksen esitti liiton puheenjohtaja V. *Huhta*, tehden selkoa niistä syistä, jotka olivat aiheuttaneet sen, että viime vuosiin asti yhtenäisenä säilynyt työläisnuorisoliike nykyisin, on jakaantunut kahdeksi liitoksi. Sos.-dem. Työläisnuori solliitto perustettiin sängen vaikeissa olosuhteissa. Paitsi sitä, että kommunistit valtasivat kaikki entisen liiton omaisuuden ja elimet, aloittivat he siksi likaisen parjausryöpyn kaikkia niitä henkilöitä vastaan, jotka uskalsivat ilmaista vakaumuksensa, että sellaista tuskin lienee ennen ollut. Kaikesta huolimatta perustettiin toukok. IS—16 p:nä

1921 sos.-dem. Työläisnuorisoliitto, johon heti liittyi 37 osastoa eri seuduilta maata, ja on liitto sen jälkeen kasvamistaan kasvanut. Tällä hetkellä on liitossa 183 osastoa, joista 155 on kiinteässä vuorovaikutuksessa liittotoimikunnan kanssa. Piirijärjestöjä on 10 piirissä ja piakkoin perustetaan sellainen myös Pohjanmaalle. Jäsenmäärää ei vielä ole saatu tarkalleen selville, mutta on se ainakin 5,000. Tämä kaikki osoittaa, että Suomen työväenluokan nuoriso ajattelee sittenkin sosialidemokraattisesti. Puhuja lausui tunnustuksensa puolueelle ja puoluelehdistölle siitä, että nämä ovat myöntämielisesti suhtautuneet liiton pyrkimyksiin. Liitto on saanut avustusta sos.-dem. puolueelta, Amerikan sosialistiselta Saimaseuralta sekä Ruotsin ja Sa'ksan sos.-dem. nuorisoliitoilta. Puhuja oli varma, että liiton tulevaisuus on taattu sekä toivoi, että puoluekokous uusia kysymyksiä ratkaistessaan ottaisi huomioon sen, että niiden soveltaminen käytäntöön ilman nuorisoa, on mahdoton. Puolueen velvollisuus on pitää huolta siitä, että nuoriso valtavana joukkona saataisiin mukaan tehtäviä päätöksiä toteuttamaan.

Puhe palkittiin kättentaputuksin.

Puoluetoimikunnan puolesta ehdotettiin, että kokoukselle hyväksyttäisiin seuraava ohjelma ja työjärjestys.

Puoluekokouksen ohjelma.

1. Kokouksen ava«s.
2. Valtakirjain tarkastajain lausunto.
3. Virkailijain vaali: kolme puheenjohtajaa ja ylishteeri sekä kaksi apulaisshteeriä.
- 4^ Työjärjestyksen hyväksyminen.
5. Järjestävän valiokunnan asettaminen. Siihen ehdotetaan puheenjohtajat, ylishteeri ja neljä jäsentä.
6. Valiokuntain vaalit. Ehdotetaan asetettavaksi: äänestysvaliokunta S jäsentä, raha-asiainvaliokunta 7 jäsentä, sanomalehti- ja valistus^ valiokunta 7 jäsentä, puoluesääntövaliokunta 7 jäsentä, menettelytapavalio-
kunta o jäsentä, maatalousvaliokunta 7 jäsentä, sosialisoi-
misvaliokunta 7 jäsentä, työväensuojelusvaliokunta 7 jäsentä, toimi-
tus- ja tarkastusvaliokunta, johon ehdotetaan puheenjohtajat ja
sihteerit.
7. Asiain käsittelyjärjestys ehdotetaan seuraavaksi:
 - a) Puoluetoimikunnan toimintakertomus.
 - b) Rahastonhoitajan tilikertomus ja
kulu-
van vuoden tulo- ja menoarvio.

- c) Eduskuntaryhmän toimintakertomus.
- d) Muutosehdotukset puoluesääntöihin.
- e) Heikkojen piirijärjestöjen toiminta ja piirien välinen yhteistoiminta.
- f) Maatalousohjelma.
- g) Sosialisointiohjelma.
- h) Työväensuojelusuojelma.
- i) Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen suhde kansainvälisiin järjestöihin,
- j) Olisiko vaaliliitto kommunistien kanssa suotava?
- k) Sos.-dem. Puolueen pää-äänenkannattajan toimitusneuvoston valitsemistapa.
- 1) Kieltolaki ja raittius.
- m) Puoluejulkaisujen hankkiminen yhdistysten kirjastoihin,
- n) Valtion ja kirkon suhteiden järjestämisestä .
- o) Piirijärjestöjen sääntöjen u § muuttaminen,
- p) Puolueen säännöt puoluejäsenkirjoihin,
- q) Suuntariidat sanomalehdissä,
- r) Vaaliohjelma.
- 8. Puoluelehdet ja kirjallisuus.
- g. Puoluetuimikunnan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan, sihteerin, jäsenten ja varajäsenten vaalit,
- io. Tilintarkastajain palkkio.
- II. Tilintarkastajain vaali.
- 12. Puolueneuvoston jäsenten matkarahat ja päiväpalkat.
- 13. Puoluekokousedustajain matkarahat ja päiväpalkat.
- 14. Puolueneuvoston jäsenten vaali.
- !5- Järjestönuorten liiton kannatuksen lakkauttaminen.
- 16. A. Vatasen eläkkeen peruutus.

'Sos.-dem. puoluekokouksen järjestyssääntö.

Kokousajat:

perjantaina k:lo	r—6i.-p.
lauantaina „ 9—1 p.	3—6 „
sunnuntaina „	2—6 „
maanantaina „ 9—1 „	3—6 „
tiistaina „ 9—1 „	3— „

J ä r j e s t y s s ä ä n t ö :

i §. Puhevuorot pyydetään kirjallisesti. Käsiteltäväksi hyväksytyn asian esittäjälle ja vastaväittäjälle myönnetään korkeintaan i tunti puhe-aikaa. Muut puhevuorot saavat kestää enintään 15 minuttia, mutta on kokouksella oikeus pyynnöstä jatkaa puhevuoron aikaa. Puhevuorot annetaan siinä järjestyksessä kuin ne on pyydetty. Puoluetoimikunnan puolesta selityksen antaja tai kysymyksen alustaja saavat kuitenkin puhevuoron yleisestä puhevuorojärjestyksestä riippumatta. Kokouksella on oikeus rajoittaa puhevuorojen aika vähintään 2 minuuttiin. Samaten saattaa kokous päättää puhevuorojen antamisen ja käyttämisen lopetettavaksi. Puhevuorojen rajoittamisen jälkeenkin on puoluetoimikunnan puolesta selityksen antajalle tai kysymyksen alustajalle pyynnöstä suotava tilaisuus lyhyesti vastata keskustelun kuluessa tehtyihin huomautuksiin tai tiedusteluihin.

Kullakin edustajalla on oikeus, ennenkuin keskustelu julistetaan päättyneeksi, ilmoittaa tehtyä ehdotusta kannattavansa.

Kolmea minuttia pitemmät puhevuorot tulee esittää puhujalavalta.

Puheenjohtajalla on oikeus myöntää puhevuoroja yleisen puhevuorojärjestyksen ulkopuolellakin, jos puhevuoroja pyydetään asiainkäsittelyjärjestykseen.

Puhevuoron antaessaan mainitsee puheenjohtaja, kellä on seuraava puhevuoro.

2 §. Puhevuorossa on puhujan kosketettava ainoastaan käsiteltävänä olevaa kysymystä. Jos puhuja poikkeaa varsinaisesta aineesta, on puheenjohtajan kehoitettava häntä palaamaan asiaan.

Niin pian kuin merkityt puhevuorot on käytetty eikä uusia pyydetä tai puhevuorojen rajoituksen takia anneta, julistaa puheenjohtaja keskustelun päättyneeksi.

3 §. Puoluekokouksessa ratkaistaan asiat yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Äänten mennessä tasan ratkaisee vaaleissa arpa, mutta muissa kysymyksissä puheenjohtajan ääni.

Ennen äänestykseen ryhtymistä luettelee puheenjohtaja keskustelun kuluessa tehdyt ehdotukset ilmoittaen samalla, mitkä niistä ovat saaneet kannatusta. Kannatetuista ehdotuksista tekee puheenjohtaja äänestys-ehdotuksen.

Puoluekokouksessa on kullakin edustajalla se tasalukuinen äänimäärä, mikä saadaan, kun asianomaisen kunnallisyhteisön jäsenmäärä jaetaan valtuutettujen edustajain luvulla.

Ellei nimiäänestystä tai suljettua vaalia vaadita, on kullakin edustajalla yksi ääni. *

Vaalit suoritetaan vaadittaessa suljetuin lipuin, siten että vaalilautakunta merkitsee äänimäärän kuhunkin suljettuun lippuun samalla kun se leimataan ja pannaan urnaan.

Ed. H. *Manner* ehdotti, että menettelytapavaliokuntaan valittaisiin 9 jäsentä ja että sanomalehti- ja valistusvaliokunta jaettaisiin sanomalehti- valiokunnaksi ja valistusvaliokunnaksi ja että maatalousvaliokuntaan valittaisiin 9 jäsentä.

Ehdotus hyväksyttiin ja päätettiin sanomalehti- ja valistusvaliokuntaan valita 7 jäsentä.

Työjärjestyksen mukaan valittiin järjestävään valiokuntaan *puheenjohtajat*, puoluesihtööri *Tainio*, ylisihtööri *Harvala*, sekä lisäksi edustajat *Aug. Syrjänen*, *V. Mikkola*, *P. Kuntsi* ja *P. Laine*.

Toisten valiokuntain vaalit päätettiin toimittaa seuraavana päivänä.

Otettiin 15 min. kahviloma.

Kokousta jatkettaessa ja *Sallilan* johtaessa puhetta otettiin käsiteltäväksi

Puoluetoimikunnan toimintakertomus,

liitteen sivuilla 3—29. Puheenjohtaja ilmoitti, että kertomuksen johdoista sallitaan ensinnä yleiskeskustelua, jos sitä halutaan ja käydään sen jälkeen läpi kohta kohdalta. Kun yleiskeskustelua ei haluttu, siirryttiin heti kertomuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn, jolloin keskustelutta hyväksyttiin kertomuksen neljä ensimmäistä kohtaa. "Valistustoimintaa" koskevan kohdan johdosta lausui

ed. *Virtasaari*, että puolueen toimesta harjoitettu valistustoiminta ei aina ole ollut sopivaa, tuloksia tuottavaa eikä tarkoituksenmukaista. Eritäin tahtoi huomauttaa, että puoluesihtöörin esiintyminen puhujamatkoilla ei ole ollut hyväksyttävää, kun hän on puhetilaisuuksissa esiintynyt päihytyneenä...

Ed. *Kulmala, H.*, yhtyi Virtasaareen ja huomautti lisäksi, että alustukset ja ohjelmakomitean ehdotukset ovat tulleet järjestöille liian myöhään. Sellaista ei vastaisuudessa saisi tapahtua. Puolueen toimihenkilöiden raittiudesta päätettiin Oulun kokouksessa, mutta päätöksiä ei ole noudatettu. Vaati siinä suhteessa tiukempaa komentoa.

Ed. *Lähde, E.*: Puolueen harjoittama valistustoiminta ei ole ollut sillä tasolla kuin sen olisi pitänyt olla. Syynä siihen on ollut se, ettei puoluesihtööriltä y.m. toimitsijoilta ole saatu tarpeellisia ohjeita. Puoluetoimikunnan olisi tullut tämän tästä antaa ohjeita piiritoimitsijoille. Mutta

niin ei ole tapahtunut. Sellainen laiminlyönti on aiheuttanut, että puolueen jäsenmäärä on alentunut enemmän kuin olisi ollut laita, jos puolue-toimikunta olisi tehnyt niitä sen olisi pitänyt tehdä. Ei tahtonut kuitei-
kaan erittäin moittia puoluesihteerä, koska hänellä lieene paljon muitakin tehtäviä.

Puoluesihteerä *Tainio* huomautti, että pitäisi esittää myös tosiasiota syytösten tueksi. Lausui, että puolue-toimikunta ei ole yleensä tahtonut sekaantua piirien asioihin ellei sitä piiritoimikunta ole pyytänyt. Puo-lue-toimikunta on kyllä aina piiritoimikuntien esitettyä asia, käynyt siihen käsiksi. M.m. Turun piiristä, vaikka se oli menossa pilalle, ei apua pyy-detty ja puolue-toimikunnan täytyi melkein vastoin piiritoimikunnan tahtoa lähettää sinne piirisihteeriksi Sinisalon. Viipurin läänin it. piirissä rupesivat asiat piiritoimikunnan vaikutuksesta menemään hullusti, jolloin kuitenkin tartuin asiaan, odottamatta piiristä pyyntöä. Ja järjestyivät asiat sielläkin. Puolue-toimikunta on tehnyt, mitä sen on ollut tehtävä. Puolueen luennoitsija esim. on lähetetty juuri niihin piireihin, jotka sitä ovat kipeimmin kaivanneet. Niin tehdään edelleenkin. Laiminlyöntiä ei siis ole ollut. Jo mainituissa kahdessa tapauksessa on puolue-toimikunnan taholta ryhdytty asiaan vastoin piiritoimikuntien tahtoa. Mutta sellai-nen asiointi on luonnoton, eikä sitä oikeastaan voitaisi vaatia, eikä sään-töjen mukaan sälliäkään, sillä se on piirien sisäisiin asioihin sekaantu-mista.

Ed. *Saarinen*, F., yhtyi niihin, jotka ovat lausuneet arvosteluja puo-lueen valistustyöstä. Moitti myös puoluesihteerä siitä, että hän ottaa luentomatkoilla käydessään liian korkeita korvauksia.

Ed. *Lumijärvi* ehdotti, että asianomainen kohta ennen lopullista hy-väksymistä lähetettäisiin valiokuntaan.

Sinisalo, L, vastasi Lähteelle. L. ei ole nykyisin perinpohjin selvillä puolue-toimikunnan asioista, koska hän toimii pääasiassa osuuskauppa-liikkeessä. Ei m.m. tunne puolue-toimikunnan piiritoimikunnille lähettä-miä kiertokirjeitä. Puoluesihteerillä on ollut hyvä halu matkustaa, mutta ei siihen ole ollut tarpeeksi tilaisuutta. Rahavarojen puute on myöskin yleensä rajoittanut toimintaa, esim. avustustyötä, eikä suinkaan halu. — Arvostelussa on otettava huomioon myöskin olosuhteet ja mahdollisuu-det. Lähteen syytökset ovat sen vuoksi olleet perin ylimalkaisia.

Puoluesihteerä *Tainio* vaati juopottelua koskevien syytösten johdosta selviä esimerkkejä. Mitä tulee liian korkeisiin palkkioihin, mainitsi otta-neensa ioo mk. päivältä, mutta ei enempää.

Ed. *Alkula* ilmoitti valitsijansa lausuneen evästyksenä, että puolue-toimitsijat yleensä ottavat liian paljon korvausta käydessään järjestöissä.

Hyväksyi muuten puoluetoimikunnan ja puoluesihteerin toiminnan sellaisenaan. Agitatsionin kannalta kuitenkin toivoi, että palkkiot vastedes olisivat pienempiä.

Ed. *Lähde*, E., myönsi Tainiolla olevan ehkä enemmän kuin muilla puoluesihteerille tarpeellisia ominaisuuksia. Mutta ei voida väittää, että puoluetoimikunnan valistustyö olisi ollut mallikelpoista. Sen apu tulee usein liian myöhään. — Kotka on nykyisin menossa kommunistien käsiin, mutta puoluetoimikunta ei ole sen suhteen ryhtynyt mihinkään toimenpiteisiin. Puoluesihteerin, velvollisuus olisi tehdä aloitteita, missä niitä tarvitaan. Edelleen on hänen pidettävä silmällä mitä kussakin piirissä tapahtuu. Kertoi puoluetoimitsijoiden siellä, missä puhuja on liikunnut, moittineen puoluesihteerä siitä, ettei ole annettu tarpeellisia ohjeita ja neuvoja. Puolueen valistustyö ei viime vuosina ole ollut myöskään yhtenäistä, niinkuin sen olisi pitänyt olla.

Ed. *Roos* arvosteli puoluesihteerin toimintaa ja persoonaa osittain moittivaan sävyyn. Paheksui sitä, ettei edustamassaan piirissä ole nähty puoluesihteerä lainkaan, luentomatoilla. Kannatti asian lähettämistä valiokuntaan.

Puhevuorojen pyyntioikeus päätettiin rajoittaa.

Ed. *Hakala*, K., ilmoitti, että häntä tyydyttää puoluesihteerin selonteko. Puhuja sanoi luulleensa, että tämä kokous olisi ollut edellistä parempi, mutta tuntuu kuin ei niin olisi. Huomautti, etteivät maaseutulaistakaan läheskään aina seuraa niitä ohjeita, joita puoluetoimikunnalta saavat, joten heissäkin on syytä.

Ed. *Hauru* huomautti, että puoluetoimikunnan harjoittama valistustyö on ollut yleensä heikkoa. Puoluetoimikunnan edustajain, etenkin puoluesihteerin, on maaseudulla käydessään ehdottomasti ylläpidettävä puolueen arvoa ja auktoriteettia. Omasta puolestaan ei hänellä tällä kertaa ollut muistuttamista puoluesihteerin menettelyä ja toimintaa vastaan. Kannatti valiokuntaan lähettämistä.

Ed. *Lappveteläinen* lausui, että v. 1920 oli puoluetoimikunnalta tullut kiertokirje, jossa vaadittiin eroittamaan kommunistit järjestöjen jäsenyydestä. Sen ja puoluesihteerin asianomaisessa piirissä (Viipurin itäisessä) käynnin jälkeen oli seudulle alkanut ilmestyä kommunistisia järjestöjä!

Ed. *Virtasaari* huomautti, ettei ollut pyrkinyt puoluetoimikuntaa painostamaan, mutta on tahtonut huomauttaa Tainion esiintymisestä Kotkassa. Valiokunnan olisi mietinnössään esitettävä tyytymättömyys sellaisten tapausten johdosta.

Hakkila, V., lausui, että puoluetoimikunnalla ei ole ollut käytettävissään valistustyöhön pohjattomasti varoja kuten on, kommunisteilla.

Piti tarkoituksenmukaisena, että puolueen toimihenkilöt ja puhujat esiintyvät matkoillaan raittiina ja moitteettomasti. Lähteen lausuntojen johdosta mainitsi „m.m. että se piiri (Turun 1. et.), jonka piirisihteerinä L. aikaisemmin oli, on ennen muita puolueelle todellinen surun lapsi. Viipurin it. piirin taasen on kiitettävä puoluetoimikuntaa, jonka toimenpiteitten ansioksi on suurelta osalta laskettava se, että piiri on sosiaalidemokraattinen ja että siellä kommunistit ovat olleet pakoitettut vetäytymään pois sos.-dem. järjestöistä. Puoluetoimikunta ansaitsee, olosuhteisiin katsoen, enemmän tunnustusta kuin moitetta. Lähestyvässä vaali-taistelussa on osoitettava, että puolueemme on maan voimakkain, sisäisesti ehjin puolue. Sen vuoksi on tässä kokouksessa tehtävä kokoavaa, eikä hajoittavaa työtä.

Ed. *Hautamäki* huomautti Kotkan suhteen, että kommunisteilla on siellä huomattava sija, mutta arveli, että paikalliset järjestöt ovat siihen kyllä kiinnittäneet huomiota. Vastaisuuden suhteen olisi toivottavaa, että puoluetoimikunta hankkisi piiritoimikunnista ja -sihteereistä tarkempaa tuntemusta. Myönsi, että puoluesihteerillä saattaa olla työtä niin paljon, ettei ehdi asiaan tarpeeksi kiinnittää huomiota, mutta siinä tapauksessa pitäisi puoluetoimikunnalla olla muita toimitsijoita, jotka ainakin kerran vuodessa voisivat käydä kussakin piirissä.

Ed. *Viitanen* antoi tunnustuksen puoluetoimikunnan työlle. Hyväksyi Tainion hyökkäystavan kommunisteihin nähden.

Ed. *Manner*, H., yhtyi niihin, jotka ovat lausuneet, että puoluetoimikunnan taholta yleensä on asioihin tartuttu liian myöhään. Mitä tulee raittiuteen, viittasi asiasta alustusvihossa olevaan alustukseen, jonka johdosta annetussa puoluetoimikunnan lausunnossa on palkatuille toimihenkilöille asetettu ehdottoman raittiuden vaatimus.

Ed. *Korhonen*, Kaisu, yhtyi edellisen puhujan lausuntoon. Oli sitä mieltä, että kieltolakia on puolueessa ehdottomasti noudatettava ja sen noudattamista vaadittava. Puoluekurin tulee koskea samalla tavalla johtohenkilöitä kuin muitakin puolueen jäseniä.

Ed. *Saarinen*, Fr., sanoi esitettyjen syytösten nojalla katsovansa Tainion olevan sopimattoman puoluesihteeriksi. Mainitsi voivansa ylpeillä siitä, että se piiri, mitä edustaa, on puhtain kommunismista, lukuunottamatta Kolhoa, jossa Tainio lienee käynyt puhumassa.

Tainio torjui Saarisen personalliset hyökkäykset. Torjui myöskin Lähteen väitteen siitä, että valistustyötä olisi tehty siellä missä sitä ei tarvita ja jätetty tekemättä siellä missä tarvittaisiin. Yleisluennoitsijaa ei ole saatu, vaikka on etsitty. Puoluetoimikunta ei ole vastuussa piiri-toimikuntien agitaattoreista ja niiden toiminnasta.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi. Valistustyötä koskeva kohta lähetettiin menettelytapavaliokuntaan.

Kertomuksen kaksi seuraavaa kohtaa hyväksyttiin keskustelutta. "Ulkomaiset kongressit" kohdan johdosta lausui

Ed. *Pihlman*, että puoluetoimikunta ei menetellyt oikein siinä, että Wienissä pidettyyn yhteistyöjärjestön, konferenssiin ei lähetetty edustajaa. Halusi selvyyttä siihen vaikuttaneista syistä. Jos siihen olisivat olleet syynä raha-asiat, katsoi, että olisi ollut tärkeämpää lähettää tähän konferenssiin edustajat kuin esim. Köpenhaminassa 1920 pidettyyn pohjoismaiseen kongressiin. Ehdotti, että asia lähetettäisiin menettelytapavaliokuntaan.

Tainio: Silloin kun Wienin kongressi pidettiin, ei vielä ollut olemassa Yhteistyöjärjestöä. Ennen mainittua kongressia ei ollut mitään takeita, siitä, syntyisikö Yhteistyöjärjestö lainkaan. Sitä paitsi puolue kuului silloin II Internationaleen, Kongressia muuten seurattiin tarkoin. •— Riian matkan koko kustannukset olivat taasen 150 mk., joten ulkomaamatkoihin ei ole tuhlattu.

Ed. *Hauru* huomautti, että jos rinnastetaan Köpenhaminassa pidetty Tanskan sos.-dem. puolueen 50-vuotis juhla, johon lähetettiin edustaja ja Wienin kongressi, olisi ollut paljon tärkeämpää olla edustettuna Wienissä.

Ed. *Wiik*: Köpenhaminan matka ei ollut välttämätön, mutta varsin hyödyllinen, jopa tuloksellinen. Ei se myöskään tullut suuria maksamaan.

/s. *V. Keto* huomautti, että edustus Skandinaviassa oli silloin tärkeä amnestia-asian takia, sillä sellaisten mahtavien tekijöiden kuin Ruotsin ja Tanskan sos.-dem. puolueet ovat, vaikutus ei ole ollut vähäinen. Muisteli, että Wieniin ei lähetetty edustajaa senvuoksi, että ei ollut sopivaa henkilöä saatavissa eikä ollut myöskään vielä mitään takeita Wienin Yhteistyöjärjestön mahdollisuuksista.

Tainio: Wieniin ei ollut halukkaita lähtijöitä, vaikka tietysti olisi, välttämättömässä tapauksessa edustaja saatu. Riian konferenssi oli tärkeämpi kuin Wienin. Skandinaviaalaisten toverijärjestöjen kannatukseen vetoamme, myös aineellisesti. Sventorzetski on sitäpaitsi ollut lähettinä Ruotsissa 6 kk.

Kappale hyväksyttiin.

Päätettiin, että seuraavan päivän istunto alotetaan k:lo 9 a.-p.

Kokous päättyi k:lo 6 i.-p.

Toinen kokouspäivä.

Lauantaina huhtik. I p:nä.

Aamupäivän istunto.

Istunto aloitettiin klo 9 a.-p. *Hakkilan* johtaessa puhetta. Nimenhuudossa merkittiin poissaolevaksi *Pietilä* ja *Säteri*.

Jatkettaessa

Puoluetoimikunnan toimintakertomuksen

käsittelyä, esitettiin ensinnä kappale "Valtiollisten vankien amnestiakysymys", jonka johdosta puheenvuoron saatuaan lausui

Ed. *Siimes*, K.: Kohdassa ei mainita mitään niistä aloitteista, joita kommunistisen puoluetoimikunnan taholta on asiassa tehty. Sos.-dem. puoluetoimikunta ei ole tehnyt asiassa mitä sen puhujan mielestä olisi pitänyt ja mitä se olisi ehkä voinut tehdä. Joukkoihin ei myös asiassa ole tarpeeksi vedottu. Kommunistit sitä vastoin ovat saaneet käyttää kysymystä oman agitatsiooninsa hyväksi.

Puoluesihteeri *Tainio*: Edellinen puhuja otti asian siltä kannalta että puoluetoimikunta ei ole tehnyt kaikkea mitä se olisi voinut. Minun tekisi mieleni kysyä, arveleeko kukaan, että toisia menettelytapoja käyttämällä olisi saatu enemmän aikaan? Puoluetoimikunta on ottanut asian siltä kannalta, mitä saadaan aikaan, eikä ole pitänyt pääasiana mielenosoituskokouksia niinkuin kommunistit. Siten ei olisi viety asiaa rahtuakaan eteenpäin. Tämä kilpailu mielenosotuskokouksien toimeenpanemisesta kommunistien kanssa on ollut puoluetoimikunnassa harkinnan alaisena. Meille on ollut tiettyä, että osa puoluetovereita olisi toivonut tässä suhteessa mielenosoituskokouksien toimeenpanosta puoluetoimikunnan taholta enemmän aloitteita. Toiselta puolen olemme nähneet myöskin, kuinka eräät kommunistien taholta toimeenpannut mielenosoituskokoukset ovat tykkäänään epäonnistuneet, epäonnistuneet varsinkin maaseudulla, tulleet suorastaan naurunalaisiksi. Ne ovat onnistuneet muutamissa suuremmissa kaupungeissa, missä kommunisteilla on ollut huomattavat voimat. Meillä oli myöskin vaara, että ne epäonnistuisivat. Mutta epäonnistunut mielenosoitus vaikuttaa asiaan haitallisesti, epäonnistuneen mielenosoit-

tuksen kautta voidaan vahingoittaa sitä asiaa, jota sillä ollaan ajavanaan. Ja erinäisissä kaupungeissa oli myös pelättävänä se vaara, että kommunistit komentavat joukkonsa näihin meidän, sosialidemokraattien, järjestämiin mielenosoituksiin ja joko suurella melulla häiritsevät niitä taikka toisin paikoin ehkä voisivat niissä ajaa omat pontensa läpi. Kummassakaan tapauksessa ei olisi ollut mielenosoituskokouksesta asialle hyötyä. Mielenosoitus on ase, jota ei saa tykyttää — kommunistit ovat sen aseeseen jo tylsytäneet omalta osaltaan. (Se on totta!) Ei saa järjestää mielenosoituksia tarpeettomasti, niitä on käytettävä harvoin, mutta silloin pidettävä huoli siitä, että ne onnistuvat, että ne vaikuttavat mahtavasti. Sitä paitsi: eihän amnestian ajaminen sinänsä olekaan voinut olla puolue-toimikunnan asia. Se on eduskuntaryhmän asia. Jollemme käytä mielenosoituksia, niin silloinhan käytännölliset toimenpiteet jäävät eduskuntaryhmän asiaksi, ja nyt luulisi puolueemme kaikkien jäsenten myöntävän, että eduskuntaryhmämme on siinä tehnyt voitavansa ja hoitanut sen asian melko hyvin. Olen varmasti vakuutettu siitä, ettei millään menettelytavalla olisi päästy sen parempiin tuloksiin, kuin mihin nyt on päästy. Minä en tietysti tarkoita sitä, että nyt ruvettaisiin keskustelemaan eduskuntaryhmän menettelystä tämän yhteydessä, mutta minä vain huomautan, että sinne eduskuntaryhmäänhan tässä on pääpaino kiinnitettävä, ja kun puoluetoimikunta seuraa sitä, niin silloinhan nähdään, mitä tässä jääpi välttämättömästi puoluetoimikunnan tehtäväksi. Mutta kyllä puoluetoimikunta on sitä paitsi tehnyt amnestia-asian eduksi enemmänkin, kuin miltä näyttää toimintakertomuksesta. Olemme ymmärtäneet asian sillä tavalla, että meidän Suomen porvareihin täytyy vaikuttaa ulkomaisen mielipiteen kautta, ja Ruotsissahan saatiin vapaamieliset porvarilehdetkin kirjoittamaan meidän porvareita vastaan amnestian puolesta, sosialidemokraattisia sanomalehtiä lukuunottamatta. — Kun siis puoluetoimikunnan toimintaa tässä suhteessa arvostellaan, niin täytyy ottaa huomioon tulokset ja kysyä, olisiko jollakin toisella toiminnalla saatu enemmän aikaan. Turhan melun synnyttäminen silloin kun se ei mitään vaikuta — ei siihen pidä mennä, jos on toisia keinoja käytettävissä. Mielenosoitus on keino, jota täytyy käyttää oikeastaan vain hätätilassa, se on oikeastaan hätäkeino, kun muita keinoja ei ole. Mitä taas eduskuntaryhmän taholta on tehty, sitä puoluetoimikunta on sangen tarkkaan seurannut, ja eduskuntaryhmän taholta asiassa kai on tehty, niinkuin sanoin, enemmänkin kuin ryhmän toimintakertomuksessa näkyy. Minä arvelen muuten, että amnestia-asia olisi ollut niihin harvoihin jäljellä oleviin valtioliisiin vankeihin nähden varmemmalla kannalla, jos Ritavuorta ei olisi murhattu. Tällainenkin tapaus kuin sisäministerin murha voi vaikuttaa

näihin asioihin. Hallitushan oli luvannut, että Valpas, rouva Pärssinen ja ne muutamat muut, jotka siellä vielä ovat edelleen pidätettyinä, vapautetaisiin myöskin, oli varmat lupaukset, että heidät vapautetaan ennen vaaleja. Sen pitemmälle taas siinä suhteessa eivät mitkään keinot olisi voineet pakottaa edistysmielistä porvaristoa suostumaan, vaikka, sisäministeri olisi ollut kuinka innokas amnestianajaja. Hänen toimintaansa rajoitti se, mihinkä hän saa ryhmänsä äärimmäisellä pakotuksella suostumaan. Amnestia-asiassa Ritavuoren ansiot ovat sangen suuret, mutta hänen ansionsa johtuu siitä, että täältä käsin harjoitettiin painostusta sangen voimakkaasti. Että tämä painostus taas onnistui, se aiheutui siitä, että Ritavuori itsekin persoonallisesti piti tällaista amnestia-asiaa hyödyllisenä, ja hän saattoi tuon painostuksen kautta vaikuttaa myös omaan ryhmäänsä. Tuloksien mukaan on työtä arvosteltava eikä sen mukaan kuinka suurta melua siitä on pidetty.

Ed. *Hakala* katsoi, että puoluetöimikunnan työ armahdusasiassa yleensä tyydyttää.

Ed. *Pihlman* katsoi, että puoluetöimikunnan toimintaa amnestian hyväksi olisi pitänyt enemmän selostaa joukoille, niin että ne olisivat olleet siitä paremmin tietoisia. Kertoi eräillä paikkakunnilla olevan sellaisen käsityksen vallalla, että puoluetöimikunta on liian paljon luottanut hallituksen lupauksiin.

Ed. *Roos* oli puoluesihteerin kannalla siinä, ettei nykyhetki enää ole mielenosoitusten ja äänekkään melun aikaa vaan tarmokkaan parlamentaarisen toiminnan. Käsitti puoluetöimikunnan tehneen asiassa voitavansa. Ehdotti puhevuorot rajoitettaviksi.

Ed. *Aromaa* katsoi, että puoluetöimikunnan selostuksen asiasta pitäisi tyydyttää.

Ed. *Wiik* ei pitänyt Tainion tavasta torjua puoluetöimikunnan työhön kohdistettuja arvosteluja, koska hän käyttää arvostelujen torjumiseen kolme kertaa sen ajan, mitä arvostelijat.

Tainio huomautti erään puhujan lausunnon johdosta, että puoluetöimikunnan toimintaa olisi pitänyt paremmin tiedoittaa joukoille, että se ei ole mahdollista. Suoritetaan usein tehtäviä, joista ei voida heti julkisesti selittää; ne näkyvät kyllä pöytäkirjoista. Jos edustajat olisivat lukeeet eduskunnassa pidetyt puheet, olisi asia heille nyt paljon selvempi.

Ed. *Siimes*, K.: Puoluesihteerä oli ymmärtänyt väärin aikaisemman lausuntoni. En lainkaan asettunut siinä reuhtoilemisen kannalle. Mutta joukkoihin ei aina vaikuta tyynä järkeily, vaan ne vaativat joskus enemmän ulospäin esiintyvää toimintaa. Ei ollut tarkoittanut arvostella paheksuvassa mielessä puoluetöimikunnan toimintaa.

Ed. *Aalto, J. F.* halusi tehdä vastaista varten pari ehdotusta. Amnestia-asiassa on puoluekokouksen lausuttava vaatimuksensa vastaisuuteen nähden. Ehdotti, että annettaisiin järjestävän valiokunnan laadittavaksi ehdotus asiasta. Samalla ehdotti, että lähetettäisiin vankilassa oleville Valpas-Hänniselle, Aatto Sirenille ja Hilja Pärssiselle sähkösanoma, mihin järjestävä valiokunta saisi laatia sanamuodon.

Ed. *Kulmala* ei halunnut väheksyä puoluetoimikunnan työtä, mutta piti kuitenkin tarpeellisenä huomauttaa Kotosen eduskunnassa osoittamasta menettelystä jarrituksen aikana sekä puoluetoimikunnan passiivisesta suhtautumisesta tapaukseen.

Kohta lähetettiin menettelytapavaliokuntaan.

Puoluetoimikunnan antamia julistuksia koskevan kohdan johdosta

ed. *Wiik* huomautti, että Ahvenanmaan asiassa annettu isänmaallinen julistus on jäänyt kertomuksessa mainitsematta. Siitäkin olisi pitänyt mainita.

Ed. *Reinikainen, O.* ehdotti, että Ahvenanmaata koskeva julistus merkittäisiin pöytäkirjaan.

Ed. *Hauru* lausui, että mielenosoitusten järjestäminen Karjalan asiasta tuli liian myöhään. Sen olisi pitänyt tapahtua kohta, kun sota-puuha oli alussa.

Ed. *Pihlman*: Maaseudulla on odotettu aina tavattomalla jännityksellä puoluetoimikunnan julistuksia tärkeissä kysymyksissä. Julistukset ovat kuitenkin usein ja varsinkin viime aikoina säännöllisesti tulleet liian myöhään. Samoin kiertokirjeet. Siinä on heikko puoli puoluetoimikunnan toiminnassa. M.m. Karjalan kysymyksessä tulivat puoluetoimikunnan toimenpiteet joukkojen tietoon liian myöhään. Vastaisuudessa ei sellainen saa tulla kysymykseen.

Puhevuorojen saanti rajoitettiin.

Ed. *Aalto, J. F.* lausui, että Ahvenanmaan julistuksesta olisi sanottava muutakin kuin vain merkittävä se pöytäkirjaan. Se on liiaksi isänmaallinen. Piti moitittavana, että tästä asiasta annettiin julistus, kun sen sijaan muista tärkeämmistä asioista, kuten amnestiasta, ei annettu mitään yleistä julistusta.

Keto selosti puoluetoimikunnan menettelyä julistusten antamisessa sekä viivyttäviä syitä. Karjalan kysymys eritoten vaati laajoja esitöitä, m.m. tutkimusta siitä, kuka todella oli järjestänyt sikäläisen kansannousun. Julistuksen tuli olla sellaisen, että sen jokaista sanaa voitiin asiallisesti puolustaa.

Puoluesihteri Tainio: Kyllä *Wiik* erehtyy, jos luulee, että Ahvenanmaan kysymyksestä annettu julistus on tahallisesti jätetty toimintakerto-

muksessa mainitsematta. Minä huomaan, että siitä on jokin toinenkin julistus pois, jonka puoluetoimikunta on antanut yhdessä eduskuntaryhmän kanssa. Tässä on mainittu ainoastaan puoluetoimikunnan omat julistukset. Toveri Wiik tahtoi herjata sitä julistusta sanomalla, että se on isänmaallinen. Kyllä se oli isänmaallinen ja sen pitikin olla. Eihän isänmaallisuus ole mikään pahe. Viime puoluekokous päätti Ahvenanmaan kysymyksestä: "Puoluekokous katsoo Suomen valtakunnan etujen pakottavasti vaativan Ahvenanmaan pysyttämistä vastaiseksi Suomen valtiollisessa yhteydessä." Kun puoluekokous näin päätti, niin miksi sitten moititaan siitä, että puoluetoimikunta toimi tämän puoluekokouksen päätöksen mukaisesti! Ei se moite satu. Kyllä minä tiedän, että asiassa on ollut eri mielipiteitä puoluekokouksessa ja sen jälkeen, mutta minä olen ymmärtänyt, että puoluetoimikunnan asia on ollut toimia puoluekokouksen päätöksen mukaisesti, ja minun käsitykseni mukaan se oli vielä Suomen työväen etujen mukaan, siitä huolimatta, että Wiikillä, Aallolla y.m. saattaa olla toinen mielipide. Minä olen samalla kannalla kuin viimeinen puoluekokous ja tahdon torjua kaikki sellaiset väitteet, kuin Wiikin lausunto sisältää, että puoluetoimikunta koettaisi toimenpiteensä unohtaa. Se hyvin miehekkäästi seisoo jokaisen toimenpiteensä takana, ne on tarkoin harkittu, ja voi sanoa: minkä minä tein, sen minä hyvin tein.

Kohta meni menettelytapavaliokuntaan.

Puolueäänestystä koskevan kohdan johdosta

ed. *Velling* huomautti, että puoluetoimikunta on menetellyt tässä kysymyksessä virheellisesti. Puolueessa on vallinnut aina voimakas vastenmielisyys ministerisocialismia vastaan. Asiallisia tuloksia ei myös ollut odotettavissa. Kommunisteille on S.-d. puoluetoimikunnan menettely myös ollut otollisena keppihevosenä. Ehdotti asian lähetettäväksi menettelytapavaliokuntaan.

Tainio ihmetteli edellisen puhujan lausuntoa. Puoluetoimikunta menetteli niinkuin viime puoluekokous oli päättänyt. Ja kun toimitettiin puolueäänestys hallitukseen menosta, oli enemmistö myönteisellä kannalla. Olisi paremmin harkittava, mistä asioista puoluetoimikuntaa lähdetään moittimaan. Huomautti, että silloin kun sosialidemokraatit astuvat hallitukseen, he itse myös määräävät ehdot, joilla sinne menevät. Jos hallitukseen mennään, tapahtuu se työväenluokan edun takia. Puhujan käsityksen mukaan on mentävä hallitukseen, jos sen kautta voidaan estää sodanvaara t.m.s. Ja se oli viime puoluekokouksen tarkoitus.

Ed. *Nordlund*: Kohtaan on aivan suotta kiinnitetty huomiota. Puoluetoimikunta on menetellyt oikein. Toimenpiteillä ei sitäpaitsi ole ollut

mitään käytännöllistä' merkitystä, kuten toimintakertomus osoittaa. Vastaisuudessa taasen ovat muuttuneet olosuhteet toiminnan määrääjinä.

Ed. *Saarin*en kannatti asian lähettämistä valiokuntaan, jotta se antaisi siitä selventävän lausunnon. Ei halunnut moittia puoluetoimikuntaa, mutta katsoi, että asiaa olisi ollut valaistava joukoille.

Tainio: Jos asia lähetetään menettelytapavalioikuntaan, vaati se erikoisen lähetekeskustelun. Ehdotti, että kysymys otetaan niinollen erikseen käsittelyn alaiseksi.

Ed. *Velling* lausui yleisen käsityksen olleen, että puoluetoimikunnan menettely hallituskysymyksessä oli virheellinen. Ja sen vuoksi olisi asia lähetettävä valiokuntaan.

Ed. *Alkula* toivoi, ettei tällaisiin käytännöllisiin kysymyksiin kuluteta kokouksen aikaa. Oli sitä mieltä, että puoluetoimikunta oli menettellyt puoluekokouksen päätöksen mukaan.

Kertomuksen kohta hyväksyttiin sellaisenaan.

Piirilehtien avustamista koskevan kohdan johdosta.

ed. *Lumijärvi* kiinnitti huomiota Savon Työmiehen ja Raivaajan osakkeiden oston muodossa saamaan avustukseen. Savon Työmies täytyi kuitenkin lopettaa viime syksynä. Halusi saada tietää, kuinka, paljon varoja on uhrattu Savon Työmiehen ylläpitoon, koska olisi ollut muitakin lehtiä, jotka olisivat tarvinneet varoja. Ehdotti, että asia lähetettäisiin valiokuntaan.

Tainio ilmoitti edellisen puhujan kyselyn johdosta Savon Työmieheen käytetyn varoja korkeintaan 16,000 mk. vaikka puoluetoimikunta oli ollut valtuutettu käyttämään 20,000 mk. Tarkoitus (Savon Työmiehen ilmes- tymisen jatkaminen) oli asianomaisena ajankohtana ollut mitä tärkein. Puoluetoimikunta ei ole mennyt yli valtuuksiensa.

Kohta hyväksyttiin sellaisenaan.

Puoluelehtiä koskeva kohta hyväksyttiin niinikään.

SV *Sosialidemokraatin päätoimittajaa ja toimitusneuvostoa* koskevan kohdan johdosta

ed. *Lumijärvi* halusi selostusta siitä, miksi ei Wiik voinut olla mukana toimitusneuvostossa. Arveli, että siihen olisi ollut vaikuttamassa muitav- kin syitä kuin se, että Wiik asui maalla.

Tainio huomautti, että Lumijärven olisi pitänyt tiedustaa asiaa Wiikiltä itseltään. •

Ed. *Wiik* ilmoitti kieltäytyneensä sen takia, että asuu maaseudulla, koska sieltä käsin ei voinut tarpeeksi tehokkaasti ottaa osaa toimitusneu- voston toimintaan.

Ed. *Kotiranta* oli sitä mieltä, että puoluetoimikunta on leväperäisesti kajoanut S. Sosialidemokraatin toimituksen työhön, esim. "Sasu Puna-sen" erinäisiä epäonnistuneita pakinoita ei ole estetty lehteen tulemasta.

Kohta hyväksyttiin.

Ohjelmakomitean töitä koskevan kohdan johdosta huomautti

ed. *Lumijärvi*, että ohjelmakomitean työ on ollut verrattain heikkoa. Esim. maatalous-kysymys ja sosialisomisohjelma olisivat olleet 3 kk. ennen puoluekokousta lähetettävät järjestöille. Paheksumislausuntoja on esitetty piiritoimikunnille myöhästymisen johdosta. Puoluetoimikunta on valvonut leväperäisesti ohjelmakomitean työtä. Ehdotti kohdan lähetettäväksi valiokuntaan.

Ed. *Kulmala* huomautti niinikään, että komitean ehdotukset ovat tulleet niin myöhään, ettei puolueen jäsenillä ole ollut aikaa niihin kyllin syventyä.

Ed. *Nordlund* yhtyi edellisiin puhujiin siinä, että laiminlyöntejä tärkeissä kysymyksissä on tapahtunut. On, väärin myöhästyttää puoluekokousta alustusten myöhästymisen vuoksi. Jos alustukset eivät joudu ajoissa, eivät edustajat ehdi saada evästyksiä järjestöiltä. Vastaisuudessa on asia korjattava.

Ed. *Wiik* huomautti, että sosialisomisohjelman viipyminen ei ole komitean, vaan hänen syynsä, koska ehdotuksen valmistuminen oli ollut hänen tehtäväänään.

Ed. *Törmä* ilmoitti, että puolueen toimihenkilöillä eri puolilla maata on ollut haittaa siitä, että ohjelmakomitean työt ovat viivästyneet. Yhtyi *Nordlundin* lausuntoon.

Itkonen, R.: Tämä ohjelmakomitean maatalousohjelmaehdotus tarkoittaa puolueen käytännöllistä ohjelmaa, vaikkakin siinä on myös periaatteellinen osa, niin että sikäli on maatalousohjelma lähetetty ajoissa, sosialisomis- ja työväensuojelusohjelmat sen sijaan ovat myöhästyneet. Minä luulen, että tämä puoluekokous, vaikka sosialisomisohjelma olisi kuinka aikaisin lähetetty, ei olisi sitä lopullisesti päättänyt. Ja luulen, ettei sitä nytkään lopullisesti päätetä, vaan se jätetään seuraavaan puoluekokoukseen, koska sillä ei ole suurtakaan käytännöllistä merkitystä. Kaikkien täytynee myöntää, että me aivan hyvin voimme odottaa seuraavaan puoluekokoukseen, ennenkuin käytännössä sosialisomisohjelmaa tarvitaan. Maatalousohjelma on sitä vastoin tässä kokouksessa päätettävä ja se voidaan aivan tehdä. Työväensuojelusohjelma on sellainen, että se voidaan päättää melkein millä hetkellä tahansa ilman suurempaa tutustumista. Minun ohjelmakomitean sihteerinä täytyy etupäässä vastata näiden töiden joutumisesta. Kaikkien ohjelmakomitean jäsenten puolustukseksi

minä pyydän ensiksikin huomauttaa, että komitean jäsenet ovat olleet niitä kaikkein enimmän valjaissa olleita puoluetovereita, heiltä ei voi vaatia enemmän kuin mitä ovat voineet tehdä: yötä päivää he tekevät työtä ja sunnuntaisin heidän sitten pitäisi kulkea pitkin maata puhumassa, toimia sillä välillä eduskunnassa ja kymmenissä eri toimissa. **Jos nyt** tällaisilta miehiltä jää jonkun verran laiminlyödyksi sellaisia kysymyksiä kuin ohjelman valmistaminen, jotka vaativat perinpohjaista työtä, niin laiminlyöntiä ei ole kovinkaan ankaraksi rikokseksi arvosteltava. Päin vastoin on se hyvin helposti ymmärrettävissä. Minä olen ollut toista vuotta ohjelmakomitean sihteerinä ja sillä ajalla on etupäässä nämä ohjelmakomitean vähäiset aikaansaannokset valmistuneet. Minä en tahotoisi ehdottomasti vastustaa kysymyksen lähettämistä valiokuntaan, mutta minä luulen, että se ei siellä yhtään parane. Valiokunta voisi korkeintaan antaa muistutuksen ohjelmakomitean jäsenille, sellaisen muistutuksen, jota he — se täytyy rehellisesti sanoa — eivät ole ansainneet. Mitä puoluetuimikuntaan tulee, niin se on aivan syytön. Viime puoluekokous, niinkuin muistetaan, antoi suoraan ohjelmakomitealle tämän tehtävän. Puoluetuimikunta ei ole katsonut voivansa antaa lausuntoansa näistä kysymyksistä, koska ohjelmakomitea, niinkuin viime puoluekokouksen päätöksestä käy selvään ilmi, velvoitettiin antamaan ehdotuksensa puoluekokoukselle. Puoluetuimikunta ei ole voinut muuta kuin hoputtaa ohjelmakomiteaa ja siinä suhteessa on puolueen diktaattori Tainio tehnyt voitavansa. On ollut harmillista, kun ei ole kerinnyt tehdä enemmän, mutta nyt ei sille enään voi mitään. On tässä kokouksessa valittava sellainen ohjelmakomitea, joka ehtii tehdä tehtävänsä.

Ed. *Hentilä* lausui, että monen edustajan on alustusten myöhästymisen takia täytynyt tulla kokoukseen ilman evästyksiä. Vastaisen varalle toivoi, ettei samantapainen menettely enää uudistuisi.

Ed. *Lappeteläinen* oli myöskin sitä mieltä, että vastaisuudessa olisi alustukset saatava niin aikaisin, että ehdittäisiin niistä antaa edustajille evästykset.

Ed. *Roos* yhtyi niihin, jotka ovat lausuneet, että alustukset ovat tulleet liian myöhään. Antoi kuitenkin tunnustuksensa ohjelmakomitean jäsenille siitä, että se on niinkin paljon saanut aikaan.

Ed. *Saarin*: Maatalousohjelmaehdotus poikkeaa siksi suuresti entisistä periaatteista, että sen olisi pitänyt olla 3 kk. aikaisemmin järjestöjen käsiteltävänä. Yhtyi Lumijärveen.

Kohta lähetettiin menettelytapavaliokuntaan.

Kansalaissodan ja valkoisen terrorin uhreista koottua tilastoa koskevan kohdan johdosta

ed. *Siimes* halusi esittää kysymyksen siitä, eikö olisi jatkettava tilaston keräämistä sekä ennen kerättyä tilastoa tarkistettava. Kerätyssä tilastossa on vajavaisuuksia. Nyt olisi jo suurempi mahdollisuus saada tarkempia tietoja.

Ed. *Lindell*: Työväenjärjestöjen tulisi omistaa enemmän kuin tähän saakka huolta työväen arkiston kartuttamiseen ja laajentamiseen. Esim. kansalaissodan ajoilta on olemassa siksi arvokkaita asiakirjoja, että ne olisi eri tahoilta koottava työväen arkistoon. Ehdotti asiassa ryhdyttäväksi toimenpiteisiin puoluetoimikunnan taholta.

Ed. *Wiik* kannatti edellisen puhujan ehdotusta, sekä toivoi lisäksi, että myös järjestöt ja työväen kirjapainot tekisivät asiassa voitavansa.

Ed. *Hautamäki* ehdotti, että puoluetoimikunta lähettäisi piiritoimikunnille kiertokirjeen, jossa näitä kehoitettaisiin toimimaan Työväen Arkiston hyväksi. Samalla olisi kehoitettava piiriä ja kunnallistoimikuntia keräämään arkistoon kansalaissotaa koskevia tietoja ja asiakirjoja.

Puheenjohtaja: Ehkä kokous päättää, että keskustelussa esitetyt toivomukset on otettava huomioon.

Kohta hyväksyttiin puheenjohtajan ehdotuksen mukaisella tavalla. Keskustelutta hyväksyttiin kertomuksen kaksi viimeistä kohtaa.

Puoluetoimikunnan tilit v:Ita 1919—21.

Esitettiin kertomusvihon sivuilla 29—34 olevat puoluetoimikunnan tilit v:Ita 1919—21, ja tilintarkastajain niiden johdosta antamat lausunnot.

Tilintarkastajain lausuntojen perusteella myönnettiin puoluetoimikunnalle kysymyksessä olevilta vuosilta tili- ja vastuuvapaus.

Puheenjohtaja esitti, että puoluetoimikunnan laatima kuluvan vuoden tulo- ja menoarvio lähetettäisiin samalla raha-asiainvaliokuntaan. Talousarvioehdotuksen esitti K. *Harvala*.

Työläisnuorisoliiton edustaja V. *Huhta* ehdotti, että puoluekokous myöntäisi Sos.-dem. Työläisnuorisoliitolle 10,000 mk. suuruisen avustuksen luentotoimintaa varten.

Harvala huomautti ehdotuksen johdosta, että puoluetoimikunnalle on saapunut useampia avustusanomuksia, mutta on se päättänyt ehdottaa, että avustuksien myöntämisestä päättäminen jätettäisiin puolueuuevostolle, koska avustusanomusten ratkaisu riippuu siitä, saadaanko varoja riittämiin, asti.

Ed. *Salo* ehdotti, että Kuopion läänin 1. vaalipiirille myönnettäisiin vaaliavustusta 10,000 mk.

Hilda *Seppälä* ehdotti, että Sos.-dem. Työläisnaisliitolle myönnettäisiin avustusta 10,000 mk. vuodessa.

Ed. Viitanen ehdotti, että Kajaanin alipiirille myönnettäisiin vähintään 5,000 mk.

Useiden puhujain kannatettua kaikkia tehtyjä ehdotuksia, lähetettiin talousarvio raha-asiaivaliokuntaan.

Otettiin 15 min. kahviloina.

Istuntoa jatkettaessa ryhtyi puhetta johtamaan H. Manner. Luettiin seuraava kirjelmä:

Karkku 30. 3. 22.

Sos.-dem. puoluekokoukselle, Helsinki.

Köyhälistön vapaustaistelun edustajina muistakaa myöskin tovereitamme mitkä vielä kituvat vankiloissa.

Toivossa että päätöksenne osuvat köyhälistön parhaaksi piirrän tervehtien

E. Aromaa.

Kirje päätettiin liittää pöytäkirjaan.

Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan toiminta.

Esitettiin alustusvihon sivuilla 34—40 oleva kertomus Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan toiminnasta. Sen johdosta lausui:

Ryämä, H.: Toimintakertomuksessa on kyllä verrattain seikkaperäinen selostus (s. 35—37) Kansanvallan ja erikoisesti Sosialidemokraatti-lehden toiminnasta. Minä rohkenen kuitenkin lisäksi käyttää pienen puheenvuoron ja selostaa eräitä tapahtumia, joista näkyy olleen ristiriitaisia mielipiteitä puolueen jäsenten keskuudessa. Ensiksikin toistan sen, mitä tässä kertomuksessakin sanotaan, että puolueen pää-äänenkannattaja on sidottu puolueen päätöksiin ja ylipäänsä niihin toimenpiteisiin, jotka puoluetoimikunta, puolueenuevosto ja eduskuntaryhmä toimeenpanee. Ei käy laatuun, että pää-äänenkannattaja pääartikkeleissa rupeaisi vastustamaan jotakin tällaisen yleisen orgaanin toimenpidettä. Sitävastoin kyllä voi tietysti alakertoina ja nimimerkillä valistetuissa kirjoituksissa sallia puolueen jäsenille tilaisuuden tuoda esiin eriävän mielipiteensä. Tällä tavalla lehti onkin erilaisiin kysymyksiin koettanut suhtautua sillä pohjalla, minkä nämä vallitsevat orgaanit ovat yleensä omaksuneet. Esim. kun oikeistohallitus oli vallassa, kävi lehti mahdollisimman kiukkuisesti sen kimppuun ja koetti kaataa sitä, mutta keskustahallitukseen, jolta on koitettu saada amnestiaa, on suhtauduttu hillitymmmin. Samoin on lehti ajanut amnestia-asiaa. Minä olen nähnyt erään järjestön moitteen siitä, että lehti ei olisi sympattisesti suhtautunut amnestiakysymykseen. Minä rohkenen väittää, että lehti on kirjoittanut

amnestia-asiasta ainakin yhtä paljon kuin mikään muu lehti ja persoonallisesti voin väittää samaa. Samalla tavalla on lehti ahdistanut hallituksen toimenpiteitä, joilla se loukkasi perustuslakia. Niistä se on aina sanonut sanansa.

Lehdellä on sitten ollut tärkeänä tehtävänä yleisten periaatteiden selostaminen. Sen on täytynyt selostaa kommunismin ja sosialidemokratian periaatteiden eroavaisuutta ja vetää niistä oikeat johtopäätökset. Minä tahallani viime puoluekokouksen pöytäkirjaan otin erään tätä alaa koskevan kirjoituksen, koska sillä hetkellä oli tässä asiassa kovin suuri hämäännys puolueen jäsenten keskuudessa vallalla. Ei oltu selvillä, mistä tosiaan oli kysymys, mitä merkitsee taistelu sosialistien ja kommunistien välillä. Nyt voi sanoa, että on käsitteiden selviytyminen tapahtumassa. Nyt oikeastaan minusta on tuntunut, ainakin siihen aikaan kun minä olin lehdessä, niin kuin pää-äänenkannattaja rupeaisi olemaan kommunistien ahdistelemisessa miedompi. Mutta puolueen jäsenten taholta on myöskin sattunut omituisia hairahduksia. Muistan erikoisesti yhden tapauksen, nimittäin Kuusisjutun. Kuusinen oli parhaillaan harjoittamassa hajoitus-työtä täällä, kun yhfäkkiä levisi huhu, että hän oli saanut surmansa. Puolueen pää-äänenkannattaja suhtautui häneen niinkuin jokaiseen arvokkaaseen entiseen jäseneseen. Mutta kun asia sitten meni toiseen suuntaan, niin koetettiin alakerrassa heittää tehty reklaami sivuun. Silloin astui esiin Uudenmaan läänin piirisihiteeri Ampuja ja sanoi, että Kuusinen on suurin mies, mitä meillä on, hänellä on suurimmat ansiot. Tämä tapahtui juuri hetkellä, jolloin Kuusinen teki pahinta hajoitustyötä keskuudessamme ja toimi kommunismin hyväksi! Tällaisia ristiriitoja on tapahtunut, mutta luulen, että kaikkialla ja myös paikallisjärjestöissä käsitetään nyt jo, mitä taistelu koski.

Mitä tulee ulkopoliittisiin kysymyksiin, niin minä luulen, että siinä kohdin ei pitäisi olla kovinkaan paljon muistuttamisen varaa lehden suhteen. Rauhankysymyksessä luulen meidän lehtemme kaikkein johdon>-mukaisimmin ja jyrkimmin ajaneen rauhanpolitiikkaa Venäjän suhteen ja myös sen ansiosta rauhanneuvottelut saatiin aikaan. Minä luulen, että S. S:n, tosin samalla pohjalla kuin puoluekokous oli päättänyt, esiintyminen pakotti molemmin puolin antamaan perää ja johti siihen, että rauha tehtiin. Ja kun rauha saatiin aikaan, on lehti jyrkästi pitänyt kiinni siitä, että sitä pitää noudattaa. Semmoisista asioista kuin hyökkäyksistä Venäjää vastaan ei pitäisi olla mitään sanottavaa. Kun Venäjällä on tehty kaikenlaisia kapinoita, niin minulla on ollut se käsitys, että olemme koettaneet sanoa sanamme, ei tosin sillä tavalla, että päätoimittaja pan-taisi kahdeksi vuodeksi linnaan, sillä me koetamme jonkunlaista varo-

vaisuutta noudattaa, ettemme suoranaisesti mene rikoslain alalle ja saada lehden eksistenssiä vaaraan.

Yksi kohta on kuitenkin koko ajan ollut arka: Venäjän olojen arvostelu. Vielä pari vuotta takaperin pidettiin rikoksena ollenkaan niihin kajota, sanottiin, että loukkaa työväenluokkaa, jos sieltä tuo esiin tosiasiota. Minua on syytetty siitä, ja siinä voi olla perää, että sanon liian paljon totuutta yhdellä kertaa ja että se vaikuttaa taktillisesti epäedullisesti. Saattaa olla eri mielipiteitä siitä, mutta kyllä minä olen luullut, että toiminta, joka nojaa siihen, että puolueen jäsenten yleensä tulee tietää kaikki, oli se sitten mieleistä tai vastenmielistä, ajan pitkään tuottava tuloksia. Venäjän olojen arvosteluun nähden luulen, että, joka seuraa asioita johdonmukaisesti, näkee, että meillä silloin, kun meitä erikoisesti syytettiin, arvostelu oli mahdollisimman lievä. Minä muistan kesän 1920. Silloin lähti Saksasta riippumattoman puolueen edustajia Venäjälle ja sieltä palattuaan kirjoittivat lehtiin laajoja tuloksia kokemuksistaan, joita olivat omin silmin nähneet. Niitä me julkaisimme jonkun määrän, ei kuitenkaan räikeimpiä, ja näytimme, mille kannalle olot siellä olivat tulleet. Minä sanoin, että ne olivat kaikki Saksan vasemmistolaisia, jotka olivat olleet lähellä kommunisteja, ja jyrkimpiä \vieniläisiä ne, jotka näitä kuvauksia olivat antaneet. Ruotsalaiset ja norjalaiset kommunistit olivat antaneet samantapaisia kuvauksia. Niitä me julkaisimme ja sitä pidettiin loukkauksena. Erikoisesti minä viittaen niihin alakertoihin, jotka minä kirjoitin Venäjältä tultuani. Ne kuvaukset olivat omin silmin nähtyjä ja koetin pysyä niissä rajoissa, jotka olin itse omin silmin nähnyt. Niistähän viipurilais-turkulais-amerikkalaisen kolmannen internationalen miehet julistivat, että ne ovat suoraa valhetta. Vaikka en amerikkalaiseen moraaliin paljon perusta, olisi kunnian vuoksi odottanut, • että siltä taholta olisi sanottu, mikä seikka oli valhetta, mikä seikka minun alakerroissani on ollut sellaista, joka ei pitänyt paikkaansa. Minä sanon päinvastoin, että olisi ollut skandaali puolueelle, jos sen äänenkannattajan päätoimittaja tulee ulkomailta ja selostaa asioita aivan toisella tavalla kuin selvät tosiasiat ovat osoittaneet. Viipurilaisen viisastelun johdosta mainitsen, että kun minä kerroin takapihoilla kulkemisestani ja selostin, minkälaista siellä oli, puhuen variksista ja korpeista, niin siitä vedettiin omituinen johtopäätös. Mutta viimekesäinen koleraepidemia osoitti oikeaksi sen, mitä olin puhunut.

Niistä tapauksista, joista vielä erikoisesti on muistutuksia tullut, on Kronstadtin kapinan kukistaminen mainittava. Siitä oli eräs kirjoitus, jota käytettiin aiheena. Kun se kirjoitus tuli julkisuuteen ja minä sen luin — en nimittäin nähnyt sitä ennakolta —, niin minä säpsähdin, kasit-

taen, että se ymmärretään väärin ja että siitä vedetään väärä johtopäätös. Sen kirjoittaja on luullakseni paras Venäjän olojen tuntija koko maassa, ja hän oli tehnyt sen johtopäätöksen, että Kronstadtin kapina" alottaa Venäjällä thermidorin kuukaudet ja siitä vedettiin johtopäätös, että siellä tulee murhia. Se oli laajemmalle pohjalle perustettu. Minä sanon, että minä olisin jättänyt sen kirjoituksen julkaisematta, jos olisin ennakolta nähnyt sen. Jos nyt katsoo jälkeinpäin, niin näkee, mitenkä Kronstadtin kapinan jälkeen bolshevismi alkaa peräytyä joka kohdassa. Se oli käännekohta niinkuin Kautsky on sanonut. Ja käännekohta voi olla verinen tai rauhallinen selviytyminen. Samalla tavalla kuin minä alakerrassa selostin, että rauhallinen selvitys tulee tapahtumaan, samalla tavalla minä selitin, että nyt alkaa thermidor ja että ne palaavat rauhallisiin oloihin. Sillä joskin sanamuoto on ollut sillä kertaa liiallista huomiota herättävä ehkäpä taktillisesta virheellinen, niin katson, että se on ollut asiallisesti oikea.

Minä luulen, että olen nyt puhunut sen, mitä meillä ylipäänsä ulkopolitiikkaa on ollut. Jos vielä toistan, mitenkä olemme suhtautuneet Puolaan ja sopimukseen Puolan kanssa, niin luulen, ettei ole siinä mitään muistuttamisen varaa. Olemme aina esittäneet kantamme ja millä perusteilla? Olemme seuranneet ulkomaisia lehtiä, Ruotsin sosialidemokraattien, Saksan riippumattomien, Itävallan sosialidemokraattien; niistä olemme katsonneet, minkä kannan ne kussakin asiassa ovat ottaneet ja me olemme yleensä pysyneet samalla kannalla. En luule suuria virheitä tehdyn. Joku yksityinen tapaus saattaa kyllä olla.

Sitten tulen Sasun pakinoihin, joista on ollut paljon puhetta. Minä myönnän, että pidän pakinoitsijaa niinkuin taiteilijaa. Meillä on tavaton puute etevistä pakinoitsijoista. Sillä aikaa kuin minä olen sanomalehtimiefaenä toiminut, en tiedä muita kuin Hufvudstadsbladetin Spectatorin, Helsingin Sanomain Tiituksen ja Kansan Lehden Kämpälämäen, josta viimemainitusta sanon, että hänen olisi pysyttävä pakinoitsijana eikä kirjoitettava pääartikkeleja, mutta taiteilijan, pakinoitsijan tuotteina hänen kirjoituksensa ovat erinomaisia, olen niitä mielihyvällä lukenut, vaikka ne ovat olleet minuakin vastaan tähdättyjä. Ja sitten Sasu. Ne ovat haluttuja paloja, joskin välisti tuntuvat karvaalta, mutta ne joka tapauksessa ovat kohottaneet lehden arvoa ulos- ja sisäänpäin. Luulen, että Sasun kirjoitukset ovat selvittäneet puolueen kantaa monessa kysymyksessä paremmin kuin pääartikkelit. Niissä on sattunut harhaiskuja, ja on väliin täytynyt panna rajoituksia, mutta etukäteen sensuroiminen on koko joukon vaikeaa mille päätoimittajalle tahansa. Tahdon puhua

vastaisuuteenkin nähden — ei niistä voi kovin paljon vastata, ne ovat taiteellista työtä, ja jos niitä rupee seulomaan, niin siitä ei kunnollista tule.

Sosialidemokraatti-lehdellä on luullakseni kuitenkin ollut se etu, että se on kohottanut meidän sanomalehdistömme tasoa siitä, mitä se oli ennen kapinaa, aika tuntuvasti. Enemmän katsottiin maataamme oikeastaan vasemmistolaismaaksi, kirjoitustapa oli raakaa ja kömpelöä ja puolivalheellisuuttakin esiintyi. Nyt se on ainakin jonkun verran eurooppalainen, kirjoitustapa on hillitty, se mitä sanotaan, sanotaan siivornmin ja lehti pysyttelee sillä kannalla, ettei se pyri käyttämään yhtä vähän porvareja kuin muitakaan vastaan valheellisuutta. Mikäli semmoista on tapahtunut, en ole siitä vastuussa, se on mennyt minun tietämättäni. Olen aina pyrkinyt siihen, että se on totta, mitä kirjoitetaan.. Siinäkin voi erehtyä, mutta tahallisesti ei ole kukaan sitä tehnyt. Ammattiliikkeen taholta sitä on kyllä väitetty, mutta toimittaja väittää aina liikkuneensa oikealla pohjalla.

Meillä on sanomalehtialalla tavaton puute voimista ja juuri se on minua pakottanut räjäyttämään mukana kauemmin kuin olin ajatellut. Meillä ei ole ollut sopivaa miestä. Päätoimittajalta olisi käsitykseni mukaan vaadittava eurooppalaisten kielten ymmärtämistä ja minä olen koettanut taivuttaa Ketoa ja muita maistereita ryhtymään toimeen, mutta kun kukaan ei¹ ole suostunut, olen minä pysynyt aisoissa. Se on puute, jos päätoimittaja ei voi seurata eurooppalaisia sanomalehtiä. Siinä voi iskeä harhaan, vaikka väliin näyttäisi hyvin radikaaliseltakin. — Jätän pöytäkirjaan erään yksityisen kirjeen, joka jonkun verran valaisee niitä oloja ja sitä "keskustapolitiikkaa", jota meitä vastaan on' harjoitettu. Se on hyvä historian varalta.

Muuten haluan lisätä, että huolimatta siitä mitä sanotte, luulen kuuluvani niihin onnellisiin, joita haukutaan eläessään ja kiitetään kuoleman jälkeen. Sellaisessa seurassa on verraten hyvässä seurassa. Lisäksi sanoisin, että minä melkein olen sitä mieltä, että jos minua Ampujat tai Huhdat tai turkulais-amerikkalaisen kolmannen internationalen miehet rupeaisivat kiittämään, niin minä silloin katson, että minulla on syytä tarkistaa kantaani. Samalla katson sen kuuluvan myös tämän puolueen pää-äänenkannattajalle. (Hilpeyttä.)

Puhujan pöytäkirjaan jättämä kirje oli seuraava:

Tukholma 14. 9. 19.

Se epähieno ja pikkumainen menettelytapa, jonka olet omaksunut minun kirjoituksiini nähden, asettaen ne tahalla *sivupainoille* ja pyyhkien pois minun *harvennuksiani*, pakottaa minut ensin panemaan vastalauseen

tässä *suljetussa kirjeessä*. Minä en aijo 15 vuoden jälkeen luopua siitä -kirjoitustavasta, joka on kelvannut vähän suuremmillekin politikoille kuin Sos.-dem. "toimitus".

Sitäpaitsi sinä tiedät ne ehdot, joilla olen alusta lähtien lehdessä kirjoittanut. Niistä minä en luovu ja jos sisäiset intriigit ja pikkumainen kiusanteko tulee jatkumaan, tulen käymään itse Helsingissä, asetan puolueelle ja "Kansanvallalle" omat ehdot *virallisesti* ja paljastan "toimituksen" menettelytavan minua kohtaan kaikissa maamme lehdissä ja suullisesti työväen järjestöissä. Päättäköön työväki ja puolueeneuvosto, haluatko ne minun kirjoitukseni *sellaisina kuin ne kirjoitan* vaiko ei. Luulen, ette pääse voittajana tässä konfliktissa.

Toveruudella
R. Sventorzetski.

Ed. *Hellsten*: H :gin Kunnallisjärjestö, evästäessään edustajia paheksui osittain sitä, että päätoimittajan vaihdos oli viipynyt yli arvelujen. Lehteä arvosteltaessa oli muuten otettu huomioon sen ilmestymiseen ja sisältöönkin vaikuttaneet olosuhteet, jotka ovat omiaan lieventämään arvostelua. — Arbetarbladetin avustamiseksi on uhrattu kohtuuttomasti varoja. Siihen ei pitäisi käyttää puolueen varoja enempää kuin korkeintaan 50,000 mk. vuodessa.

Ed. *Pihlman* halusi evästyksiensä mukaisesti kiinnittää huomiota siihen, että pää-äänenkannattajan palstoilla pitäisi kaiken mitä julaistaan, olla arvokasta. Esim. Venäjän osaston suhteen oli puhuja saanut sellaisen evästyksen, että siinä ei pitäisi olla sellaisia pikkutoimintaa koskevia kertomuksia kuin on ollut.

Ed. *Kulmala*: Periaatteellisten kysymysten selostelut S. S :ssa ovat olleet paikallaan ja arvokkaita, mutta yhtä ja toista vahingoittavaakin on lehden palstoilla esiintynyt kielenkäytössä, pakinoissa y.m. "Sasun" tapa käsitellä esim. kieltolakiasiaa on ollut hyvin turmiollinen ja vaikuttanut käsitteitä sekaannuttavasta

Ed. *Alkula*: Teknillisesti on S. Sosialidemokraatti ollut paremmin toimitettu kuin mikään muu lehtemme. Mutta lehden olisi ollut rehellisemmin noudatettava tehtyjä päätöksiä. Mitä tulee lehden taistelutapaan kommunisteja vastaan, hyväksyi puhuja sen.

Ed. *Roos* kertoi valitsijansa erikoisesti paheksuneen "Sasu Punasen" pakinoissa esiintyvää sävyä kommunisteihin nähden. Toivoi asiaan muutosta.

Ed. *Laitinen* lausui saamiensa evästysten mukaisesti, ettei hyväksy lehden suhtautumista kommunismiin ja Neuvosto-Venäjään.

Ed. *Ryömä* kysyi edelliseltä puhujalta, onko sos.-dern. puolueen pää-äänenkannattajan jätettävä selostamatta työvälle sitä mikä selostetaan sille kaikissa muissa maissa nim. rehellistä arvostelua Neuvosto-Venäjältä. Jos se laiminlyötäisiin, meneteltäisiin väärin työväkeä kohtaan. Viittasi Kautskyn kirjaseen "Kommunismi ja terrorismi".

Ed. *Reinikainen, H.*, lausui, että kun kommunistitkin ovat työläisiä, ei heitä olisi kovin ankarasti kohdeltava, paitsi silloin, kun he hyökkäävät sosialidemokraattien kimppuun.

Ed. *Lehtonen*: Lehdessä on ollut sellaisia artikkeleita Venäjästä, jotka varsinkin tietämättöimpien työläisjoukkojen keskuudessa ovat olleet omiaan synnyttämään hajaannusta.

Ed. *Saarin, Fr.*, yhtyi niihin, joiden mielestä S. Sosialidemokraatin kirjoitukset eivät aina ole olleet sopusoinussa työvän keskuudessa valitsevien mielipiteiden kanssa. "Sasu Punasen" pakinoita ei tietysti pitäisi ottaa täytenä totena, mutta kommunistit käyttävät niitä hyökkäillessään sosialidemokratiaa vastaan.

Ed. *Hakala* lausui itseään ja valitsijoitaan yleensä tyydyttäneen S. S:n toimitustavan. "Sasu Punasta" piti lehdelle aivan välttämättömänä. Kommunisteihin suhtautuminen on ollut paikallaan.

Ed. *Kotiranta* kertoi turkulaisessa puoluelehdessä huomautetun S. Sosialidemokraatin päätoimittajan Venäjän matkan jälkeen, että olisi ollut kirjoitettava toisella tavalla. Sanoi valitsijainsa olevan tyytymättömiä lehteen ja toivoi, että puoluetoimikunta vastaisuudessa pitäisi siitä parempaa huolta.

Ed. *Aalto, J. F.*: Viipurissa pelastettiin tilanne "Kansan Työn" omaksumalla esiintymistavalla kommunisteihin nähden. S. S:ssa on oltu tarpeettoman ankaria Neuvosto-Venäjää arvosteltaessa.

Ed. *Lähde* piti lehden vikana- sitä, että Kotosen artikkeleita on julkaistu. Ei hyväksynyt lehden suhtautumista n.s. keskustajulistukseen. Muuten ei puhujalla ollut lehden toimitustapaan nähden muistuttamista.

Ed. *Lappeteläinen, M.*: Sanomalehti on työvän ensimmäisenä valistusajona toimitettava mahdollisimman hyvin.

Ed. *Hauru* ilmoitti edustamansa järjestön lausuneen paheksumisensa erään Venäjää koskeneen kirjoituksen johdosta.

*

Tainio lausui tyytyväisyytensä arvosteluun. Niin lievää arvostelua ei ollut odottanut. Itse oli monet kerrat tuonut toimitusneuvostossa esille havaitsemansa virheet. Missään sanomalehdessä ei voida välttää erinäisiä virheellisyyksiä. On kuitenkin merkille pantava, että kukaan ei

ole moittinut lehteä valheesta ja epärehellisyydestä. Se on lehdelle suurena tunnustuksena. On edelleenkin jyrkästi vaadittava työväelle paljastettavaksi kaikki kommunistien hajoitustoimenpiteet, jotka kohdistetaan sos.-dem. puoluetta vastaan.

Keto, J. V., lausui, että lehden tehtävänä on selvittää niitä mielipiteitä, jotka joukoissa esiintyvät vaistomaisina. On myönnettävä, että mahdollisesti Venäjään nähden ei ole aina suhtauduttu ihan tarkalleen. Mutta pääasiassa on sanottu se, mitä on pitänytkin sanoa. Kun vertaa S. Sosialidemokraattia muihin puoluelehtiin, on sille annettava tunnustus. Toveri Ryömälle halusi puhuja lausua julkisen kiitoksen hänen toiminnastaan lehden hyväksi.

Ed. Mikkola lausui, että H:gin kunnallisjärjestössä oli erikoisesti paheksittu S.S :n suhtautumista Valpas-Hännisen asiaan. Samoin oli lehteä ankarasti tuomittu Kotosen "Rajalle" kirjoituksen julkaisemisesta. Myös Työväen Urheiluliiton työhön suhtautuminen on ollut laimeaa.

Ed. Nordlund oli sitä mieltä, että, kun puhutaan Neuvosto-Venäjästä, on osoitettava perusteellisesti kommunistien siellä tekemät periaatteelliset virheet, mutta nalkutukset eivät tee hyvää vaikutusta työväkeen. On myös otettava huomioon Neuvosto-Venäjän merkitys yleensä maailman työväenliikkeelle. Taistelu porvaristoa vastaan on edelleenkin pidettävä tärkeämpänä eikä saa katsoa, onko vastassa keskustaporvari tai kokoomuslainen.

Ed. Viik paheksui lehdessä väliin esiintyneitä perustelemattomia syytöksiä, (kuten esim. Allan Valleniuista vastaan "Sasun" heittämää). On myös julkaistu ilman toimituksen huomautusta ja selitystä sellaisia eri henkilöitten lähettämiä kirjoituksia, jotka ehdottomasti olisivat vaatineet toimituksen kannanilmaisun.

Ryömä lausui, että hänen lehteen kirjoittamissaan artikkeleissa ei liene 10 prosenttiakaan kommunisteja vastaan kohdistettuja. Lähteelle vastasi keskustajulistuksen johdosta ,ettei ole tavannut ketään, joka olisi tunnustanut sen sellaisenaan omakseen. Huomautti Kotirannalle, ettei hänen mainitsemansa asia hänen siihen tarttumisellaan tullut miksikään. Kronstadtin kapinan suhteen mainitsi, että se oli syntynyt sisästäpäin, mutta myönsi, että mahdollisesti olisi asiasta voitu kirjoittaa toisinkin kuin mitä siitä kirjoitettiin. On kuitenkin osoittautunut, että S.S:n kirjoituksessa silloinkin oikein arvosteltiin kapinaa ja sen seurauksia.

Keskustelun päätyttyä tähän, meni asia menettelytapavaliokuntaan.

Klo ^x/i 2 otettiin päivällisloma.

Iltopäivän istunto.

Iltopäivän istunto aloitettiin klo puoli 4 Hakkilan johtaessa puhetta.

Valiokuntain vaalit.

Edellisenä päivänä tehdyn päätöksen mukaan ryhdyttiin nyt valiokuntain vaaliin.

Järjestävänvaliokunnan puolesta ilmoitettiin, että sille ojivat eri vaalipiirit jättäneet ehdokkaitaan valiokuntia varten sekä eräät vaalipiirit sommittelemaan kokonaisia valiokuntaehdokaslistoja. Näiden perusteella ehdotti Järjestävänvaliokunta, että eri valiokuntiin valittaisiin seuraavat jäsenet:

Valistusvaliokuntaan: Ilmari Sinisalo, O. V. Korhonen, A. Hautamäki, E. Törmä, K. Myllymäki, H. Tapaninen ja P. Aarniokoski.

Sääntövaliokuntaan: K. Lumijärvi, J. Korhonen, K. Kilpinen, S. Malm, K. A. Jokinen, I. Mononen ja M. Lintunen.

Menettelytapavalioikuntaan: O. Toivonen, A. Kannisto, J. F. Aalto, Yrjö Velling, K. Nordlund, T. Lehto, J. O. Aromaa, K. H. Viik ja J. V. Keto.

Äänestysvaliokuntaan: E. Kataja, A. Hautamäki, J. O. Latvala, E. Lehtonen ja Lyyli Leikas.

Raha-asiainvaliokuntaan: H. Kulmala, E. Setälä, E. Sallila, V. Teräs, J. Virtasaari, J. Malmivuori ja H. Tuomola,

Sanomalehti-valiokuntaan: Fr. Saarinen, A. Louhelainen, M. Pihlman, T. Rainio, S. Hellsten, E. Manner ja E. Lönnroth.

Maatalousvaliokuntaan: J. Laakso, M. Ilomäki, E. Liutu, Hj. Kaanpää, Atte Muhonen, E. Jokinen, R. Itkonen, F. Mustasilta ja L. Sirola.

Sosialisimisvaliokuntaan: T. Bryggari, J. Lonkainen, J. Hauru, S. Hellsten, V. Voionmaa, K. Lehtinen, V. Paavilainen ja K. H. Wiik.

Työväensuojelusvaliokuntaan: N. Alkula, K. Kihlberg, M. Lyytikäinen, Fr. Aalto, K. Paasikivi, M. Paasivuori ja Aug. Syrjänen.

Järjestävän valiokunnan ehdotukset hyväksyttiin.

Edelleen hyväksyttiin järjestävänvaliokunnan ehdotus, että valistusvaliokunnassa ja sääntövaliokunnassa ovat kaikki kokouksessa saapuvilla olevat piirisihteerit puheoikeutettuja, samoin puoluesihteeri ja että puolueen taloudenhoitaja on puheoikeutettu raha-asiainvaliokunnassa, sekä että kunkin valiokunnan kutsuu koolle valiokuntaan ensin valittu henkilö.

Eduskuntaryhmän toimintakertomus.

Puhetta ryhtyi johtamaan, E. Sallila.

Esitettiin alustusvihon sivuilla 40—47 oleva sos.-dem. eduskuntaryhmän toimintakertomus, jonka johdosta ryhmän edustaja

Itkonen, R., lausui: Minä en halua lähteä selostamaan varsinaisesti ryhmän toimintaa, koska kirjallinen selostus siitä jo on jaettu alustusvihkossa, vaan pyydän kiinnittää kokouksen huomiota muutamiin seikkoihin, jotka ja erikoisesti tällä kertaa pitäisi ottaa huomioon ryhmää arvosteltaessa. Ne kokemukset, mitä minulla on esim. ryhmän arvostelusta piirikokouksissa, eivät ole erikoisen ilahuttavaa laatua. Tahdotaan takertua liian paljon vähäisiin pikkuasioihin ja arvostella ryhmän kokonaistoimintaa näiden pikkuasiain mukaan. Sitä nyt yleensä täytyisi välttää varsinkin sellaisessa arvokkaassa kokouksessa kuin puoluekokous on. Erikoisesti tahtoisin vielä muistuttaa, että pikkuseikkojen luetteleminen ja niiden arvosteleminen tulee tälle kokoukselle ja puolueelle tavattoman kalliiksi. Tämä kokous tulee maksamaan kymmeniätuhansia markkoja jok'ainoalta päivältä, ja mitä vähemmän me tuhlaamme aikaa tässä kokouksessa turhien asiain käsittelemiseen, sitä vahvemmasi jää meidän vaalikassamme ensi kesänä. Minä luulen, että tämän vakavan asian pitäisi hillitä niitä, joilla on halu pitkillä puheenvuoroilla ja pikkuasioilla vaivata kokousta.

Vielä pyytäisin kiinnittää huomiota erääseen seikkaan, joka myös liian paljon unohdetaan ryhmää arvosteltaessa. Se on se, että tahdotaan työväenpiireissä arvostella ryhmää siltä kannalta kuin ryhmä toimisi työväen keskuudessa. On kuitenkin muistettava, että ryhmä toimii eduskunnassa vähemmistönä porvarillista enemmistöä vastaan ja että siis ryhmä ei voi siellä toimia sillä tavoin kuin se itse haluaisi eikä saada aikaan sitä, mitä sen itsensäkin mieli tekisi, vaan että sen täytyy siellä panna suu sakkia myöten ja esiintyä usein sen mukaan. Vielä on muistettava, että sivusta ja jälkeenpäin on usein helppo arvostella ryhmän toimintaa ja ehkä löytää siitä virheitäkin. Onhan kuitenkin niin, että ryhmä itsekin jälkeenpäin usein voi huomata, että tuossa ja tuossa kohdin olisi ehkä toisenlainen menettely voinut johtaa parempaan tulokseen. Mutta sekin on muistettava, että kaikkialla ja erikoisesti eduskunnassa jälkeenpäin peläminen on kielletty. Siellä täytyy tietää jo etukäteen, millä tavalla suhtautua mihinkin kysymykseen, täytyy etukäteen ottaa kaikki mahdollisuudet huomioon, ja tämä seikka rajoittaa toimintamahdollisuuksia monta kertaa tavattoman paljon. Kukaan ei ole sellainen profeetta, että etukäteen voi sanoa, että tuo- ja tuo menettely on kaikkein varmin ja tuo vie kaikkein edullisimpaan tulokseen. Sentähden juuri tämän seikan täh-

den täytyy parlamenttaarisen toiminnan samalla tavoin kuin kunnallisenkin toiminnan olla usein varovaista. Minä vetoan erikoisesti niihin miehiin, jotka tähän kokoukseen ovat tulleet kunnanvaltuustoista, jotka ovat kunnanvaltuustoissa ympäri koko maata joutuneet samaan asemaan kuin missä eduskuntaryhmä on ollut eduskunnassa, minä vetoan heihin ja muistutan heille, kuinka varovaista heidän toimintansa kunnanvaltuustoissa usein täytyy olla, kaikesta jyrkkyydestä, hyvistä harrastuksista ja päätöksistä huolimatta. Ottakaa tämä huomioon silloin kuin arvostellette eduskuntaryhmän toimintaa ja verratkaa sitä vastaavaan toimintaan kunnanvaltuustoissa. Minä luulen, että teidän arvostelunne tältä kannalta katsoen ja nämä seikat huomioon ottaen muodostuu paljon varovaisemmaksi ja puolueelle hyödyllisemmäksi kuin mitä se tähän saakka on muodostunut. En tahdo vaivata kokousta pitkillä puheilla. Pyydän vain lopuksi vielä huomauttaa eräästä seikasta, jonka tahallani olen jättänyt viimeiseksi, ja se on se, että meidän on muistettava tässä puoluekokouksessa, että nyt on aikaa ainoastaan muutama kuukausi vaaleihin ja että tällä kertaa sosialidemokraattinen puolue käy ankarampaan vaalitaisteluun kuin mitä se koskaan tähän saakka on käynyt. Sillä on tähän saakka ollut linja selvänä, kun se on taistellut ainoastaan porvaristoa vastaan. Nyt sillä on yhtä äkäinen, vielä häikäilemättömämpi ja kaikkia keinoja hyväkseen käyttävä vastustaja tänäänkin ja tämä vastustaja, niinkuin olette huomanneet, käyttää joka ainoaa tilaisuutta hyväkseen, mistä se vain voi, valheellisesti pärjätäkseen sosialidemokraattista puoluetta. Tämän vuoksi pitäisi ottaa huomioon, että jokainen harkitsematon arvostelu, joka ryhmää vastaan esitetään, tulee aseeksi kommunistien kädessä meitä vastaan, aseeksi koko puoluetta eikä siis ainoastaan eduskuntaryhmää vastaan. On siis muistettava, että tällä kertaa ryhmän arvostelu muodostuu koko puolueen arvosteluksi ja että mitä suppeammin me tällä kertaa lausunnoissamme esiinnyimme, sitä voimakkaampana, sitä ehjempänä sosialidemokraattinen puolue voi esiintyä vaaleissa ja sitä suurempi se voitto tulee olemaan, jonka puolueemme tulevassa vaalitaistelussa saa. Näillä muutamilla huomautuksilla jätän ryhmän toiminnan kokouksen arvosteltavaksi.

Ed. Lumijärvi: Minä olen arvosteluun nähden yhtä mieltä kysymyksen alustajan kanssa ja pyysin oikeastansa ensimmäisen puheenvuoron sen tähden, että tahdon kiinnittää vielä huomiota erinäisiin toisiin seikkoihin, joita alustaja ei maininnut, mutta jotka minun mielestäni kehottavat yhä enemmän ja enemmän pyrkimään oikeaan arvosteluun. Nykyistä eduskuntaryhmää on arvosteltu kai enemmän kuin mitään tähänastista eduskuntaryhmää. Se on tapahtunut siitakin syystä, että se on istunut kaik-

kein kauimmin samaten kuin myös siitä syystä, että olemme sellaisessa aikakaudessa, jossa ei tähän asti vielä ole oltu. Tällä kertaa toimittava arvostelu on ikäänkuin viimeinen voitelu tälle eduskuntaryhmälle tämän toimintakautensa aikana, ja sen arvostelun tulee olla oikea. Muutoin historia tulee tuomitsemaan meitä, jos tällä kertaa arvostelemme eduskuntaryhmää väärin. Eräs toinen seikka pakottaa arvostelijat koettamaan arvostella mahdollisimman oikein, nimittäin se että mahdollisesti ne, jotka nyt arvostelevat, joutuvat niiden arvosteltaviksi, joita nyt arvostellaan. Silloin viimeksimainitut tulevat ehkä käyttämään samantilaista arvostelutapaa kuin ne, jotka nyt arvostelevat. Näin ollen pyytäisin, että tämä otettaisiin huomioon sen lisäksi, mitä alustaja mainitsi. Myöskin on nykyistä eduskuntaryhmää arvosteltaessa pidettävä mielessä, minkälaisessa tilanteessa olimme silloin kuin nykyinen eduskuntaryhmä valittiin. Siitä saattaa löytää heikkouksia, mutta toiselta puolen kukaan ei voi väittää, että millään paikkakunnalla olisi parhaita henkilöitä syrjäytetty ja huonompia tullut tilalle. Mitä muuten tulee eduskuntaryhmän toimintaa, niin siitä minulla olisi hyvinkin paljon sanomista, mutta kun aika on rajoitettu en voi siihen puuttua. Koskettelen ainoastaan yhtä seikkaa, nimittäin amnestiakysymystä, joka kai on ollut nykyiselle eduskuntaryhmälle kaikkein tärkeimpiä kysymyksiä ja tehtäviä. Englantilainen sanoo: kaikki hyvin, kun loppu on hyvin. Jos amnestiakysymys olisi tämän istuntokauden kuluessa saatu onnellisesti loppuun ajetuksi, niin täytyisi sanoa, että siinä eduskuntaryhmä on tehnyt hyvin. Ikävä sanoa, ettei niin ole tapahtunut, mutta en minä suinkaan ole niitä, jotka tässä tahtoisivat lähteä syyttämään eduskuntaryhmää. Sitä saattaa arvostella sivulta käsin ja sanoa, että siinä olisi pitänyt menetellä näin ja siinä noin, mutta minä lähdän siitä, että eduskuntaryhmä on tehnyt tässäkin kohdin kaikkensa, mitä se on voinut tehdä.

Ed. *Alkula* kertoi, ettei ole missään maaseudulla liikkueensa kuullut moitittavan ryhmän toimintaa, paitsi muutamia sen yksityisiä jäseniä. Ryhmä on yleensä mahdollisuuksien mukaan edustanut luokkataistelukantaa.

Ed. *Huotari*, Anton: Minä olen viime vuosina ollut niin hyvässä hoidossa, ettei minun ole tarvinnut huolehtia sellaisista kysymyksistä kuin millä tavalla ryhmä menettelee, menetteleekö se oikein vai väärin. En tahdo siihen puoleen asiaa ollenkaan puuttua. Ainoastaan kiinnittäisin huomiota erääseen tämän kertomuksen- kohtaan, nimittäin mikäli koskee amnestiakysymystä. Puoluetoimikunnan kertomuksen yhteydessä jo lähetettiin menettelytapavaliokuntaan tämä asia tavallaan. Mielestäni olisi s'ytä menettelytapavaliokunnan valmistaa tästä aivan erikoinen päätös-

lauselma, erikoinen mietintö senvuoksi että amnestiakysymys ei ole vielä täydellisesti ratkennut. On nimittäin vankiloissa vielä paljon poliittisista syistä tuomittuja vankeja, lähes tuhatkunta, ja n.s. puhtaasti poliittistenkin oikeuksilla siihen aikaan, kuin minä vankilasta läksin, oli noin 170. Senvuoksi olisi välttämätöntä, että tähän asiaan yhä edelleenkin kiinnitettäisiin erikoinen huomio ja eritoten eräiden vankien kohtaloon kuten Valppaan, Aatto Sirenin, Hilja Pärssisen y.m. Erikoinen ponsilauselma tästä kysymyksestä olisi nähdäkseni erittäin tarpeen ja sentähden olisi asiasta annettava aivan erikoinen mietintö. Vankiloissa, kuten tiedetään, on paljon viime kansalaissodan uhreja, jotka on tehty yksityisrikollisiksi, mutta useimmiten sellaisilla syillä, jotka eivät ole totuudenmukaisia. Sentähden olisi tarkoittamassani valiokunnan mietinnössä painostettava sitä seikkaa, että juuri näitä kysymyksiä olisi tarkemmin tutkittava ja sen nojalla päästävä siihen lopulliseen tulokseen, joka tässä asiassa on tarpeen. Lisäksi mielestäni ei olisi pois tieltä, vaikka samassa yhteydessä huomautettaisiin myöskin niistä n.s. "uuden kapinan" vuoksi tuomituista, sillä niissäkin on hyvin paljon sellaisia, jotka eivät todellisuudessa, ole tehneet muuta kuin aivan mitättömiä tekoja, mutta jotka nykyisen oikeudenkäytön mukaan on tuomittu vuosikausiksi. Tuomittujen joukossa, on paljon poikasia m.m. sellaisiakin, jotka eivät ole edes lukutaitoisia. Kuinka voi ajatella, että sellaiset henkilöt ovat niin tärkeitä poliittisia tekijöitä, että he olisi vuosikausiksi tuomittava vankilaan? He ovat yksinkertaisesti joutuneet sinne vain erityisten syiden vuoksi, ovat tulleet houkutelluiksi tekoihin, jotka on voitu selittää valtiorikoksellisiksi, ja sillä tavoin saavat rakaasti tämän kokemattomuutensa kärsiä. Valiokunnalla olisi siis täysi syy kohdistaa näihin seikkoihin huomionsa antaen tästä kysymyksestä aivan erikoisen mietinnön.

Ed. *Kotiranta*: Turussa ollaan sitä mieltä, että ryhmässä on kuri ollut hyvin huono. Äänestyksistä on ollut ryhmän jäseniä poissa, mikä on näkynyt eduskuntaselostuksista, ja väitetään niinkin, ettei missään entisessä sos.-dem. eduskuntaryhmässä ole ryhmäkuri tässä suhteessa ollut niin huono kuin se on ollut nykyisessä eduskuntaryhmässä. Minä mainitsen nämä vain. Sitten toinen seikka, joka myös koskee edustajia, on se, että suuri osa — ja kyllä kai se sama suhde on muissakin vaalipiireissä — nykyisen eduskuntaryhmän jäsenistä on ikäänkuin vieraantunut valitsijoistaan s.o. ne eivät ole käyneet selostamassa eduskuntatyötä valitsijainsa keskuudessa tai ei ole ryhmän puolestakaen selostuksia annettu. Siis ryhmäkurin puutteesta ja siitä, että edustajat ovat ikäänkuin vieraantuneet valitsijoista, käskettiin lausumaan Turun puolesta moite. Toivoisin valiokunnan ottavan nämä seikat huomionsa.

Ed. *Kuittinen* sanoi valitsijainsa erikoisesti amnestiajarrutuksen ennenaikaisen päättymisen johdosta moittineen ryhmää. Ryhmäkurin suhteen on myös todettava puutteellisuutta. Myöskin ryhmän suhtautuminen rajaseutulakiin on antanut syytä muistutuksiin. Muuten on ryhmään oltu suurin piirtein tyytyväisiä.

Ed. *Wiik*, K. H.: Minä kuulin toveri Itkosen puheesta ainoastaan loppuosan ja se aiheutti, että pyysin puheenvuoroa. Hän lopetti ikäänkuin sanomalla, että pitääkää nyt suunne kiinni tästä, sillä muuten kommunistit käyttävät sitä hyväkseen vaalitaistelussa. Se on kyllä mukava keino saada meidät vaikenemaan, mutta se on myös kuvaavaa sille katsantokannalle, jonka mukaan ainoastaan parlamentaarisessa toiminnassa on kaikki onni ja turva ja sen rinnalla on kaikki muu vähäpätöistä. Siis vaikka parlamenttaarisessa toiminnassa voisi olla hyvinkin suuria virheitä, niin niistä on vaiettava, on annettava asiain kehittyä, vaikka siitä olisi turmiollisia seurauksia koko liikkeellemme. Onko tällainen katsantokanta sosialidemokraattista? Tällä en tahdo sanoa, että minun mielestäni ryhmän toiminta olisi ala-arvoista. Minä annan sille suurta tunnustusta, minä tahdon sanoa, että sen taistelu amnestian puolesta sekä rauhan saavuttamiseksi ja säilyttämiseksi on kauneimpia lehtiä Suomen parlamenttaarisessa historiassa. Mutta sitten tulee asian toinen puoli. Viime puoluekokous päätti, "että ryhmän aina olisi omassa keskuudessaan keskusteltava eduskunnassa esille tulevista asioista ja määrättävä kantansa niiden suhteen." Onko tämä aina tapahtunut silloin kun olisi pitänyt? Minä väitän, ettei niin ole tapahtunut. Esimerkiksi kun maatalousvaliokunnan sosialidemokraattinen ryhmä on parikin kertaa ilmeisesti ja suuressa määrin poikennut siitä ohjelmassamme lausutusta periaatteesta, että valtion maaomaisuutta ei saa luovuttaa yksityiselle, niin minun täytyy edellyttää, että tästä ei ryhmä ole keskustellut, sillä jos olisi, niin sitten kai jotkut yksityiset ovat tämän virheen tehneet. Vai olisiko niin, että ryhmä on ilmeisesti rikkonut puolueohjelmaa? Silloin on tämä todettava. Jos täällä nyt on niitä kommunistisia "soluja" edustettuna, niin on huomautettava, etteivät eduskunnan kommunistitkaan ole sitä vastustaneet. Edelleen luen viime puoluekokouksen pöytäkirjasta: "Sosialidemokraattisten valiokuntaryhmien on niinkään omassa keskuudessaan käsiteltävä valiokunnassa esille tulevia kysymyksiä ja erimielisyyksien sattuessa esitettävä asia eduskuntaryhmän ratkaistavaksi sekä että valiokunnan sosialidemokraattinen jäsen, joka*eriävän vakaumuksensa vuoksi ei voi valiokunnassa jossakin kysymyksessä toimia eduskuntaryhmän kannan mukaisesti, on velvollinen jättämään paikkansa valiokunnassa varajäsenen käytettäväksi". Minä en tiedä, onko ollenkaan mikään

sosialidemokraattinen valiokuntaryhmä pitänyt säännöllisiä kokouksia. Minä en ole kuullut siitä. Mutta että se olisi ollut tarpeellista ja välttämättöntä, sen minä tiedän. Siis nämä lukemani päätökset ovat samalla luettelona niistä virheistä, jotka ryhmä siihen saakka oli tehnyt ja joihin se senjälkeen on toistamiseen tehnyt itsensä syypääksi. Ja edelleen: "Ryhmän on oltava mitä läheisimmässä yhteydessä puolueen kanssa; Tällaisen yhteyden ylläpitämiseksi pitäisi ryhmän tästälähtien suu-remmista kysymyksistä julkaista, perusteellisia virallisia selostuksia". Ovatko toverit nähneet näitä selostuksia? Ehkä ainakin kerran, silloin kun minä nostin kysymyksen toveri Vuolijoen valitsemisesta puhemieheksi, silloin saivat he nähdä yhden sellaisen selostuksen. Minä en muista muita. "On myös lausuttava toivomus, että ryhmä säännöllisesti julkaisisi lyhempiä uutisia omista kokouksistaan". Ovatko toverit nähneet näitä uutisia? Sen jälkeen kuin nämä päätökset tehtiin joulukuussa 1919, kului enemmän kuuri vuosi, ennenkuin ryhmä otti nämä päätökset käsiteltäväkseen, sillä, niinkuin tästä kertomuksesta käy ilmi, vasta niin myöhään kuin keväällä 1921 laadittiin yksityiskohtainen toiminta- ja menettelytapaohjelma. Se oli muutoin hyvin onnistunut se ohjelma. Ikävä vain, ettei siitä ole näkynyt käytännössä tuloksia. Asetettiin erityinen virkamies, jonka tehtävänä olisi selostaa ryhmän toimintaa. Täytyy sanoa, etten ole nähnyt tuloksia julkisuudessa hänenkään toiminnastaan. Jos muut ovat nähneet, niin se on hyvä. Pyydän, että valio-kunta, johon asia menee, hankkii ryhmän pöytäkirjat, ja tässä lyhyessä ajassa mikäli mahdollista selailee niitä ja katsoo, mitä on tehty ja tekemättä jätetty — varsinkin mitä on tekemättä jätetty. Se saa silloin nähdä, että kokouksia on pidetty sangen harvoin, ettei asioita ole valmisteltu niinkuin olisi pitänyt, ja eduskunnan pöytäkirjoista nähdään, että hyvin usein on tehty aivan joutavia ehdotuksia ryhmän eri jäsenten tai ryhmän keskuudessa olevien mielipideryhmien taholta, semmoisia ehdotuksia, jotka hyvin olisi voitu välttää, jos asioista olisi ryhmässä keskusteltu. Minä en tahdo mainita nimiä, mutta kyllä jokainen ryhmän jäsen tietää, ainakin jotkut, jotka eduskunnassa ovat miltei säännöllisesti tehneet semmoisia ehdotuksia, että kun ryhmä on tahtonut pienentää jotakin sotilasmäärärahaa viidellä miljoonalla, niin ne ovat ehdottaneet, että se on pienennettävä 6 miljoonalla ("Väli-huudahdus salista: Sano nimi!). Minä en tiedä, onko se henkilö täällä läsnä, sentähden en tahdo mainita nimeä. Ja jokainen, joka on ollut eduskunnassa tai lukenut lehtiä, on huomannut, että semmoista "jyrkkyyttä" on esiintynyt. Mitä tulee siihen kurinpitokysymykseen, niin on kyllä myönnettävä, että ryhmässä on semmoisia jäseniä, jotka ovat ylen määrin rasitetut "kaikenmoisilla tehtävillä. Mutta

heidän mukanaolonsa on kuitenkin ryhmälle siksi arvokas, että heidän, on valittu ja arvattavasti valitaan uudelleen siitä huolimatta, etteivät ole olleet säännöllisesti läsnä. Mutta on myös niitä, jotka ilman pakottavaa syytä ovat poissa kokouksista tai saapuvat liian myöhään tai lähtevät kesken pois taikka istuvat kahvilassa eivätkä viitsi tulla äänestämään. Semmoista on sanottu. Olkoon, että se on vähemmistö, joka niin menettelee, mutta semmoista ei saisi tapahtua. Minä muistutan vielä tunnetusta tapauksesta, jolloin ensimmäinen amnestialaki hyväksyttiin. Pastori Kärki oli tehnyt ehdotuksen, että kaikki ne vapautettaisiin, jotka ovat saaneet 12 vuotta, mutta ryhmän jäsenistä oli 8 poissa, niin se vaikutti sen verran, että se ehdotus ei tullut hyväksytyksi (Välihuudahdus kokouksesta: Se oli väliehdotus, eikä olisi tullut hyväksytyksi lopullisesti!). Luultavasti se olisi tullut hyväksytyksi. Suureksi lohdutukseksi on tässäkin asiassa se, että yksi kommunisti oli o:s, joka oli poissa.

Sitten tekisi mieleni kosketella toveri Vuolijoen valitsemista puhemieheksi. Kyllähän se aivan ilmeisesti on ristiriidassa Tampereen puoluekokouksen päätöksen kanssa, ja kun toveri Tainio, joka äskettäin sanoi uskollisesti noudattavansa puoluekokouksen päätöksiä, oli läsnä siinä ryhmän kokouksessa, jossa valitsemisesta oli puhe ja kun joku nimenomaan huomautti, että Tampereen kokous oli sillä ja sillä kannalla, eikä sen päätöstä tarvitsisi noudattaa, niin puoluesihteeri sanoi, että hän on sitä mieltä, ettei se päätös ole enää voimassa. (Naurua. Tainio: Olen edelleenkin!). Hän on siis sitä mieltä, että päätös tehtiin sillä edellytyksellä, että Suomi pysyisi suuriruhtinaanmaana, No, mitä siihen vaaliin itse asiassa tulee, niin minä en tahtois vastustaa semmoista päätöstä, jolla laajennetaan Tampereen kokouksen päätöstä. Se päätös edellytti ainoastaan, että voidaan valita sosialidemokraattinen puhemies, jos eduskuntaa uhkaa suoranainen vaara, jos porvarit vehkeilevät sen olemassaoloa vastaan tai jotakin semmoista. Minä myönnän, että kansalaissodan jälkeen on eletty enemmän tai vähemmän epäsäännöllisissä oloissa, ja semmoisten olojen vallitessa voi olla hyödyllistä maalle sosialidemokraattinen puhemies. Asianomainen valiokunta voisi ehdottaa tehtäväksi semmoisen muutoksen tähän päätökseen, että sosialidemokraattinen puhemies voitaisiin valita epäsäännöllistenkin olojen vallitessa jos se näyttäisi hyödylliseltä, niin että minä voin kannattaa semmoista ehdotusta. Mutta minä en voi kannattaa sitä, että mennään rikkomaan puolueen päätöstä, joka ehdottomasti ja ilmeisesti on voimassa. Tässä muistutukseni. Mitä ryhmä on tehnyt, sitä ei tarvitse kertoa. Minä heti tunnustin avoimesti, että suurin osa siitä, mitä se on tehnyt, on hyödyllistä ja ansaitsee aika paljon tunnustusta. Jos vielä voisi jotakin muistuttaa, niin on se sitä,

että mielestäni eduskunnan puhujalavalta olisi pitänyt hiukan useammin saada kuulla teoreettisia agitatsioonipuheita. On kyllä totta, että nykyisistä edustajista useat ovat uusia, joten heistä useat eivät'ole olleet vielä pari vuotta takaperin teoriaan perehtyneitä, "mutta heillä on ollut aikaa senjälkeen, niin ettei pitäisi niin yksinomaan kiinnittää huomiota uudistuskysymyksiin ja jättää teoreettiset kysymykset syrjään.

Ed. *Hauru* huomautti, että ryhmän esiintyminen eräissä asioissa on osoittanut, ettei se ole aina ollut ennakolta tarpeeksi'harkittu. Yhtyi Viikin lausuntoon.

Ed. *Reinikainen*, H., sanoi saaneensa samanlaisia evästyksiä, joita edelliset puhujat jo olivat esittäneet. Ryhmän toimintaan on oltu osin tyytyväisiä, mutta yksityistapauksiin nähden tehty vakavia muistutuksia. Kauppa- ja liiketoimintajärjestöjen työaikalaki myös on aiheuttanut ryhmää kohtaan moittivaa arvostelua.

Ed. *Kulmala*, viittasi ed. Kotosen menettelyyn sekä arnnestiajarrutuksessa että myös kieltolalakikysymyksessä. Ryhmä ei ollut odotuksesta huolimatta ryhtynyt mihinkään kurinpidollisiin toimenpiteisiin Kotoseen nähden. Kotosen ulkomaanmatka on myös tuomittava. Paljon laimintelyöntejä on myös puoluekokouspäätösten noudattamisen suhteen ryhmän taholta tapahtunut. Ryhmän jäsenet eivät myös ole käyneet puhumassa maaseudulla siitä huolimatta että matkat ovat vapaat.

Ed. *Pihlman*: Järjestö, jota edustan, antoi minulle'seuraavia evästyksiä. Ennen kansalaissotaa oli tapana, että kun on esillä joku kysymys, jossa ei voitu saada mieleistä lakiehdotusta lävitse, niin laadittiin oma ehdotus, johon viittaamalla vedottiin joukkoihin. Sitä tapaa olisi pitänyt myöhemminkin seurata. Edelleen arvosteli puhuja ankarasti ed. Kotosen toimintaa. Ed. Wuolijoen valitsemisen suhteen eduskunnan puhemieheksi huomautti, että tämä puolueen päätöksen vastainen' menettely on herättänyt pahaa verta työläisten keskuudessa.

Ed. *Suokas* lausui saamiensa evästyksien mukaisesti, että n.k. rajaseutulaki saattoi rajaseudulla asuvat työläiset vaikeaan asemaan. Samoin äsken vahvistetun vientiä ja tuontia rajaseudulla koskevan lain suhteen ovat sikäläiset työläiset siinä käsityksessä, että se on n.k. rajaseutulain jatkoa. Puhujan edustama järjestö oli päättänyt antaa paheksumisensa ryhmälle mainitun lain hyväksymisen johdosta.

, *Hupli*, V:: Toveri Itkonen ei tietenkään tarkoittanut kieltää arvostelua eikä lausua sellaista toivomusta, joka kieltäisi puoluekokouksen osanottajat täällä arvostelemasta ryhmää. Mutta kun nyt kuitenkin hänen painostuksensa rahan menosta ja kalliista ajasta voidaan niin käsittää, niin minä ainakin yhtenä ryhmän jäsenenä ilmoittaisin, että minä olen

toisella kannalla. Minun mielestäni juuri ne rahat, jotka puoluekokoukseen uhrataan, silloin menevät hukkaan, ellei eri osista maata tänne saapuneet edustajat saa täällä lausua ilmi niitä evästyksiä, joita he ovat saaneet ja jotka heidän mieltään painavat. (Hyvä! Oikein!) Heidän täytyy saada täällä tuoda ilmi joukkojen mielipide, jotta yhteisessä toverillisessä keskustelussa saadaan oikaistuksi ne kohdat, missä mahdollisesti väärinkäsityksiä on, ja siinä taas, missä arvostelu on oikeutettua, ryhtyä yhteisellä päätöksellä välttämään virheitä. Ja kun kohta ensimmäisten puheenvuorojen joukossa oli toveri Viikin puhe, saattoi panna merkille, kuinka suuri vahinko olisi ollut, jos sellainen perin asiallinen ja kaikin puolin toverillinen lausunto olisi jäänyt täällä pitämättä. Minun mielestäni Viik juuri lausunnollaan antoi esimerkin siitä, minkälaisuista keskustelun puoluekokouksessa pitää olla ja kuinka todella ei pidä jättää hampaankoloon mitä ryhmää vastaan sanottavaa on. Minä en aio tässä puuttua erikoisiin kysymyksiin, jotka ryhmän toimintaa koskevat, pääasia mikä minulla sanottavana oli, oli juuri se, että pidän hyvin suotavana, että puoluekokouksen jäsenet lausuvat mielipiteitään ryhmän toiminnasta ryhmän vastaiselle toiminnalle hyödyksi ja vielä suuremmaksi hyödyksi siinä, että mahdolliset virheelliset ja väärät käsitykset ryhmän toiminnasta voidaan täällä oikaista ja edustajat paikkakunnallaan selittää, että niinhän se asia olikin, emme siinä kohden olleet aivan oikeassa. Kun kuitenkin täällä kosketeltiin erästä kysymystä, joka koski sotilasasiainvaliokuntaa, jossa allekirjoittanutkin on .jäsenenä, niin pyydän antaa vastauksen. Väite, että sotilasasiainvaliokunnan sos.-dem. ryhmä olisi luopunut miliisikannalta ja riidellyt palvelusajasta, ei pidä paikkaansa. Sotilasasiainvaliokunnan sos.-dem. jäsenten vastalause on aivan yksimielinen ja siinä ehdotetaan, että hallituksen esitys kokonaisuudessaan hylättäisiin ja hallitukselta vaadittaisiin uusi esitys, joka rakentuisi miliisijärjestelmän pohjalle. Että me sitten eduskunnassa asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä olimme pakotetut puhumaan palvelusajasta ja äänestämään lyhyimmän palvelusajan puolesta, sehän on selvä. Siis moitteen tässä suhteessa täytyy johtua vääristä tiedoista. (Anton Huotari: Olisitte tehneet valmiin lakiehdotuksen.) Koska Huotari kiinnittää huomiota itseensä, niin pääsen siihen asiaan, josta Huotari puheessaan puhui. Minusta samalla kun arvostellaan vanhaa, miten entisessä eduskuntaryhmässä on virheitä ja puutteita, niin samalla on kuitenkin painoa pantava siihen; mitä tulevaisuudessa on tehtävä ja koetettava puoluekokouksen olla avuksi varsinaisessa positivisessa teossa. Minusta Huotarin ehdotus on hyvä, sehän, kuten muistatte, koski amnestiaa ja sisältää sen, että menettelytapavalio-kunta antaisi jonkinlaisen julkisuuteen saatettavan mielipiteen ilmaisun,

jonka puoluekokous hyväksyisi ja jossa vaadittaisiin vapaaksi niitäkin valtiollisista syistä tuomittuja, jotka eivät vielä ole päässeet vapaiksi, ja jossa otettaisiin huomioon myöskin kansalaissodan jälkeen tuomittujen asiat. Minä lämpimästi kannatan tätä ehdotusta ja jos puoluekokouksella mahdollisesti olisi muitakin keinoja harjoittaa painotusta amnestiakysymyksen hyväksi, niin se olisi erinomaisen toivottava asia.

Ed. *Manner, E.:* Suurimmalta osalta sitä aikaa, jonka eduskuntaryhmän toimintakertomus koskee, ei minulla ole ollut tilaisuutta ulkopuoleltakaan seurata ryhmän toimintaa, mutta koska muiden mukana olen ollut ryhmän toiminnan esineenä, niin minulla on syytä kiinnittää huomiota amnestiakysymykseen eräässä suhteessa. Täällä jo Huotari huomautti, ettei ainoastaan ne, joiden myönnetään olevan valtiollisia vankeja, ole valtiollisia vankeja, vaan myös niiden joukossa, jotka on tuomittu yksityisrikollisina tai yksityisrikoksiin osallisena, on varmasti myös puhtaasti poliittisia henkilöitä, ja koska minulla ei ole tietoa, onko eduskuntaryhmällä ollut tilaisuutta -saada selville näiden tuomioiden alkusyy, niin minä arvelen, että kenties olisi hyvä, jos valiokunta ottaisi tämän pohdiakseen ja jos hyväksi näkisi, tekisi sellainen ehdotuksen, että eri paikkakunnilta, joista on vielä miehiä tai naisia vankilassa, lähettäisivät eduskuntaryhmälle tiedot niistä syistä, joiden nojalla kukin siellä on edelleen. Tämän nojalla ehkä voitaisiin paremmin painostaa uudestaan tutkimista ja kiirehtää sitä, koska siitä on niin paljon ollut eduskunnassa juttua, mutta se ei nähtävästi ole huomattavampaan tulokseen johtanut.

Ed. *Laitinen* yhtyi pääasiassa Huotarin lausuntoon. Kysyi ahvenanmaalaisten valtiopetturien armahtamisen perusteita vastapainoksi sille, kun omat valtiolliset vankimme ovat edelleenkin vankiloissa. Kurinpidollisista laiminlyönneistä katsoi olevan syytä muistuttaa ryhmää.

Ed. *Roos* huomautti, että eduskuntaryhmä on aina ollut ankaran arvostelun alaisena kaikissa puolue- ja piirikokouksissa, mutta usein on käynyt niin, että kun ankarimmat arvostelijat ovat itse joutuneet eduskuntaan, niin heistä on tullut huonompia edustajia. Armahduskysymyksen suhteen arveli, että yleensä oltanee sentään sosialidemokraattien keskuudessa sitä mieltä, että ryhmä on tehnyt voitavansa. Hyväksyi ryhmän toiminnan.

• *Ryömä, H.:* Kotonen suhtautuessaan ryhmän jarrutukseen toimi eduskunnan varapuhemiehenä ja, niinkuin hän väitti, sen mukaan kuin hän katsoi velvollisuuteensa siinä toimessa kuuluvan. Meidän useimpain mielestä hän otti toimensa liika rajoitetusti ja me myös järjestimme asian niin, ettei hän tullut enää seuraavilla valtiopäivillä varapuhemieheksi. Minusta asia oli sillä selvä. Yleensä on niin, ettei ryhmä voi

ruveta ketään erottelemaan. Vaaleissa kukin vastaa valitsijainsa edessä, ja — hänet valitaan uudelleen tai ei valita — siinä se puoli. Sitten ori moitittu sitä, että on erinäisissä valiokunnissa tapahtunut sellaista, kuinka minä sanoisin, että on ollut vastalauseita ja eduskunnassa esitetty yhtä kaikki joku uusi ehdotus. Nämä ovat olleet sangen ikäviä ja se on riippunut siitä, että meillä on ryhmässä ollut jäseniä, jotka ovat kuuluneet siihen vähän aikaa ja puolueeseenkin vähän aikaa, niinkuin esim. valtiovarainvaliokunnassa Helo, joka on mainittua menettelyä paljon praktiseerannut. Mitä siihen tulee, että on oltu äänestyksistä poissa, niin kyllä se on niin, että kuri on 6—7 kuukautta oltu koossa, sattuu yhden ja toisen kerran semmoista. Mutta sen verran kuin minulla on kokemusta, niin kyllä valiokunnassa ovat kaikki olleet jokseenkin tarkalleen. Perustuslakivaliokunnan 7:stä jäsenestä on harvoin ketään ollut poissa, samaten suuressa valiokunnassa 20:stä. Mutta porvarit eivät ole aina olleet saapuvilla. Porvarilliset ne ovat poissa, vaikka koettavat panna syyn meidän niskoillemme. Jos äänestyksessä vertailee lukuja, niin kyllä meitä on vähän poissa ollut, mutta porvareita suhteellisesti enemmän. Porvareita on ollut paljon poissa. Tietysti kaikissa äänestyksissä on oltava läsnä, mutta kun niin monta kuukautta on jo istuttu, niin tulee isekullekin esteitä, sairautta, kotonakäyntiä ja mitä tahansa. Täällä huomautettiin Sosialidernokraatissa olleesta kirjoituksesta, joka on ennen ollut esillä. Tahdon vielä siihen palata. Se koskee 1920 vuoden joulukuun arnahnuslakia. Se oli suuressa valiokunnassa hyväksytty ja siellä oli saatu yhden äänen enemmistöllä lakiin otetuksi myös komppanianpäälliköt, jotka käsittivät 600 henkeä. Kun toisaalta myös pyrittiin saamaan mukaan plutonanpäälliköt ja kun asia tuli eduskuntaan, niin lehti kirjoitti, että se on hyväksyttävä siinä muodossa, sillä oli kova pelko keskustasta, että se ei tulisi hyväksytyksi, vaan menee takaisin suureen valiokuntaan, jossa pyyhitään komppanianpäälliköt pois. Kuten muistetaan, oikeisto äänesti meidän mukana komppanianpäälliköt lakiin siinä mielessä, että saisivat lain lykätynsi yli vaalien, mutta ei kerääntynytäkään 67 ääntä. Siis oikeiston äänillä se meni läpi. Näin'oli asia, turhaa sitä kirjoitusta on vatkuttaa, kyllä se oli harkittu kirjoitus ja ihan tilanteeseen sopiva, näyttipä se ulospäin miltä tahansa. Mitä Huotarín ehdotukseen tulee, niin kannattaisin myös sitä. Seikka on se, että ne, jotka ovat tuomitut poliittisista rikoksista, ne on lähipitäen saatu läpi, mutta siellä on suuri joukko aivan samanlaisia ja ne pitää saada pois ja yksityisrikolliset jotenkin tarkkaan. Meillä oli hallituksen' lupaus, että olisi yksityisrikolliset vapautettu sikäli kuin niiden yksityisrikokset olisi tullut kärsityksi, ja jos se olisi mennyt sillä tavoin lävitse, niin se olisi merkinnyt monelle sadalle vapautta. Minä

uudistan, mitä Tainio aikaisemmin sanoi, että se merkitsi paljon, että porvariston ryhmästä poistettiin se henkilö, joka sillä puolen ajoi persoonallisesta vakaumuksesta amnestiaa ja jonka kautta voitiin olla kosketuksissa. Hän oli persoonallisesti amnestian kannalla, mutta ei hän voinut sitä ajaa muuta kuin mikäli hänen ryhmänsä häntä siinä kannatti. Ja hänellä oli lopulta enää kolme kannattajaa omassa ryhmässään. Niin pitkälle se oli mennyt. Mitä tulee ahvenanmaalaisten armahdukseen ja niihin lakeihin, niin minä voin sanoa, että silloin oli asia se, että jos me olisimme äänestäneet Ahvenanmaan lait ja muut yli vaalien, olisi nykyinen keskustahallitus- kaikki armahduskysymykset ja muut lykännyt yli vaalien eikä siitä olisi ollut minkäänlaista tulosta. Mutta sen sijaan luvattiin nyt, että loputkin armahdettaisiin. Turhaa on syyttää, että me kovin paljon luotamme nykyiseen hallitukseen. Ritavuori oli ainoa, johon saattoi luottaa. Kuten sanottu, kannatan Huotarin ehdotusta. Siinä on uusi pohja, jolla koetetaan viedä asia lopullisesti eteenpäin.

Ed. *Kihiberg* lausui, että ryhmän toiminta on yleensä ollut tyydyttävä.

Ed. *Nevalainen* sanoi pyytäneensä puhevuoron vaatiakseen selitystä arhnestia-asian siitä vaiheesta, josta Ryömä mainitsi, mutta kuultuaan Ryömän selityksen ilmoitti tyytyvänsä siihen.

Ed. *Mikkola*: Suurin piirtein katsoen piti H :gin sos.-dem. kunnallisjärjestö ryhmän toimintaa onnistuneena. Yksityistapauksissa esitettiin kuitenkin muistutuksia niin esim. anmestiakysymyksessä, samoin kurinpidollisesti tuomittujen rautatieläisten asiassa. Painosti sitä, että perusedellytyksenä jokaisen edusk. ryhmän toiminnalle on joukkojen vakaa luottamus. Ryhmän yksityisten jäsenten on oltava elimellisessä vuorovaikutuksessa edustamainsa työläispiirien kanssa. Nykyinen ryhmä on tosin parhaimpia mitä puolueella on eduskunnassa ollut, mutta virheeksi ja lamauttavaksi seikaksi on luettava se, että ryhmä ei ole ollut tarkoituksenmukaisessa yhteydessä työväestön kanssa.

Ed. *Lappeteläinen* paheksui Kotosen "Rajalle" kirjoitusta.

Ed. *Jokinen, K. A.*: Ne puolueen jäsenet, joita edustan, ovat antaneet tunnustuksensa eduskuntaryhmälle, m.m. amnestia-asian suhteen. Sen, että sosialidemokraattisia edustajia on eduskunnassa toimitetuista äänestyksistä ollut lukuisasti poissa, mainitsi herättäneen työläisissä ikävää huomiota.

Ed. *Hentilä* huomautti, että joskin ryhmän toiminta on ollut monessa suhteessa tyydyttävää, on kuitenkin sanottava, että se on tehnyt tahdittomuuksia. Ryhmän tulee olla joukoille vastuussa toimenpiteistään.

Ed. *Nordlund, K.*: Minulla on ollut tilaisuus puolueuuevostossa useamman kerran kosketella eduskuntaryhmän toimintaa. Siellä on

eduskuntaryhmän taholta yksityiskohtaisesti selostettu ryhmän suhtautumista eri kysymyksiin ja siellä on saatu ryhmän taktiikkaan nähden monessa kysymyksessä lisävalaistusta, joka on ollut omiaan asettamaan ryhmän toiminnan toiseen valoon kuin mitä ehkä pintapuolisesti arvostellen on voitu siitä saada. En tahtoisi tässä yhteydessä toistaa niitä lausuntoja, joita on aikaisemmin annettu. Pyydän vain ryhmän toimintaan nähden yhtyä siihen arvokkaaseen ja rehelliseen lausuntoon, jonka toveri Viik tässä kokoukselle esitti. Sosialidemokraattiselta ryhmältä vaaditaan, paitsi sitä, että käytännöllistä työtä eduskunnassa suoritetaan hyvin ja siinä suhteessa kai on todettava, että tämä nykyinen eduskuntaryhmä varsinaiseen lainsäädäntötyöhön nähden on ollut ehkä pystyvimpia mitä sosialidemokraattisella puolueella tässä maassa on ollut, toiselta puolen sitä, että sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä eduskunnan puhujalavalta arvostelee porvarillista yhteiskuntaa, porvarillisten puolueiden menettelytapaa ja taktiikkaa ja tekee sen tarpeellisella ponnella, niin että ulkopuolella olevalle työväestölle todella jää myös käsitys siitä, että ne eivät ole kokonaan omistaneet huomiotansa sille puhtaasti käytännölliselle parlamentaariselle työlle, vaan kiinnittäneet huomiota myös luokkataisteluun yleensä. Täällä on jo tuotu esille ja eduskuntaryhmän jäsenet myös huomauttaneet, että tämä puoli on ollut ryhmän suurin puutteellisuus, ja se on puoli, johon menettelytapavaliokunnalla on syytä kiinnittää eduskuntaryhmän toimintaa arvostellessaan huomionsa senvuoksi, että vastaista toimintaa suunnitellessaan voisi uusi pian kokoontuva eduskuntaryhmä käyttää tätä arvostelua hyväkseen. Minä panen tässä yhteydessä vastalauseen sitä käsitystä vastaan, joka täällä muutamien puhujain puolelta on esiintynyt sekä tässä että muissa kysymyksissä, että kaikkinaisen arvostelu tahdotaan kieltää sillä perusteella, että se saattaa hyödyttää kommunisteja. Emme me saa katsoa, mitä kommunistit ajattelevat siinä suhteessa meistä. Kurinpidon kannalta katsoen ei sosialidemokratinen sanomalehdistö saa näitä ryhmän asioita käsitellä julkisesti, ne kuuluvat ainoastaan puoluekokoukselle. Ne kuuluvatkin kokoukselle, mutta silloin on väärin, että kokouksessakin tullaan sanomaan, etteivät ne kuulu tänne, sillä perusteella, että kommunistit saavat niistä vaalivaltin. Se ei ole oikein yhtä vähän kuin sekään, että arvostelut käsitetään persoonallisesti. Jos joku arvostelee puoluetoimikuntaa, kun hän evästyksen perusteella sen tekee, ja jos tämä käsitetään persoonalliseksi, niin se on väärä peruste, jota ei voi hyväksyä. — Mitä amnestiaan tulee, niin en tahdo siihen kajota, sillä, kuten sanottu, siihen minulla on ollut tilaisuus puolueuueuvostossa. Mutta kun on viime päivinä huomautettu sitä seikkaa, että olemme saaneet semmoisia tietoja, että Valpas, Pärssinen ja

Uksila pääsisivät vapaiksi, niin mainitsen, että nyt kuitenkin sain puoluekokouksen aikana tiedon, että Valppaan paperit olisivat vielä hallituksessa, että hallitus ei olisi lähettänyt niitä edes korkeimpaan oikeuteen. Minä olen Tampereen puoluekokouksessa 1913 ja aikaisemmissakin neuvotteluissa ollut Valppaan kanssa eri kannalla, en hyväksynyt n.s. silta-saarelaista taktiikkaa, mutta minun mielestäni on asianlaita sellainen ja ainakin Tampereen kunnallisjärjestö hyväksyi yksimielisesti sen käsityksen, että Suomen työväen kunniavelvollisuus on ehdottomasti saada Valpas vapaaksi. (Oikein!) Kun tunnetaan Valppaan tavallaan epäluuloinen luonne — olen kuullut, että hänellä on se käsitys, ettei eduskuntaryhmä olisi tahtonut tehdä kaikkea hänen asiassaan ja työväen keskuudessa on osaksi tällaista käsitystä, niin minä tahdon että siinä on tehtävä mitä voidaan, että mainitsemani käsitys poistuisi. Siis toivoisin, että menettelytapavaliokunta tarpeeksi tiukasti painostaa tätä seikkaa ja myös näiden yksityisirikoksellisten asiaa, sillä yksityisirikoksia tapahtuu. epänormaalisena aikana eikä niitä ole käsitettävä siinä valossa kuin tavallisia yksityisirikoksia. Lopuksi pyytäisin tehdä erään kysymyksen. Minä tunnustan eduskuntaryhmän taktiikan oikeaksi silloin kuin se peruutti kokousvapauden loukkaamisesta tehdyn välikysymyksenpä Ritavuoren kuoleman johdosta. Se oli tahdikkaasti tehty ja vastasi laajojen joukkojen katsantokantaa. Mutta eikö eduskuntaryhmä ole senj aikeen ajatellut asettaa hallitusta vastuuseen näistä toimenpiteistä, sillä työväki tässä maassa, kohdistuipa kokoontumisvapauden loukkaus mihin osaa kansaa tahansa, vaatii kokousvapauden säilyttämistä. Sitten tiedustaisini erästä seikkaa. Olemme aivan viime päivinä huomanneet, että ruotsalaisen kansanpuolueen edustaja Schauman on tehnyt välikysymyksen hallituksen suhtautumisesta reunavaltioiden liittoon. (Salista: Me myös!) Sosiaalidemokraattisen eduskuntaryhmän olisi pitänyt ehtiä edelle, mutta jos se tulee, niin hyvä niinkin. (Salista: Ei ehditty.)

Ed. *Aromaa*, J. O., yhtyi Porin kunnallisjärjestön evästysten mukaisesti Kotirannan ja Wiikin lausunnoihin.

Ed. *Lindell*, A.: Täällä on huomautettu, että se ryhmä, joka on toiminut eduskunnassa, on tavattoman vaikeissa olosuhteissa valittu, ja myönnettävä on, että kokouksessa annettava arvostelukin on otettava siltä kannalta, sillä monet ryhmän jäsenet ovat sellaisia, joiden valinta tavallisissa oloissa ei olisi tullut kysymykseenkään. En tahdo moittia ryhmää kokonaisuudessaan, sillä minä tiedän, miten tavattoman vaikeissa olosuhteissa se on toiminut, kun olen työtoimeni yhteydessä voinut ryhmän toimintaa yksityiskohtaisesti seurata; myönnän, että sillä on ollut tavattoman suuret vaikeudet. Mutta sitä minä en voi käsittää, että ryhmä

on ollut niin sanomattoman hajanainen monissa tärkeissä asioissa, niin-
 kuin täällä on aikaisemmin huomautettu, puhumattakaan siitä, että ryh-
 män sisäinen toiminta on ollut kuritonta ja siis ansaitsisi koko paljon
 arvostelua. Mutta minä tahdon kiinnittää erääseen seikkaan huomiota,
 jkka tietysti ei koske ryhmää kokonaisuudessaan, vaan sen yksityisiä
 jäseniä; Heitä tuli Tammisaaren pakkotyölaitokselle. Vähän ajan perästä
 ilmestyi Sosialidemokraattiin uutinen, sellainen 30 sentin pituinen kir-
 joitus, jossa sanotaan, miten terveelliset olot siellä ovat — minä valitan
 etten muistanut leikata tätä kirjoitusta, mutta se oli v. 1919 —, miten se
 laitos sijaitsee kauniissa seudussa havumetsässä ja miten se on kaikin
 puolin hyvä, kun johtaja siellä on ystävällinen. Se kertomus ei pidä paik-
 kaansa, niinkuin monet täällä läsnäolevat voivat todistaa. Taivaallinen
 isä antakoon anteeksi, jos erehdyn, mutta arvelen, että sen kirjoituksen
 oh kirjoittanut Ampuja, sillä hän kävi siellä vankileirillä viikkoa ennen
 kuin se oli lehdessä; minä olen siinä uskossa, että Ampuja sen on kir-
 joittanut. Sitten tahtoisin huomauttaa eräästä seikasta, mikä on aika
 kiusallisesti vaikuttanut, ja josta Huotarikin jo täällä mainitsi, nimittäin
 siitä, että amnestiakysymyksen ollessa esillä eduskunnassa hallituksen
 taholta huomautettiin, että niin ja niin monta poliittista, puhtaasti poliit-
 tista vankia meillä on. Niiden luku nousi tämän ilmoituksen mukaan
 i07:ään, mutta todellisuudessa näitä henkilöitä oli siihen aikaan yli 200.
 Siinä ryhmä on hutiloitunut, ettei se ole ottanut selkoa, miten paljon todella
 poliittisia vankeja on, jotta se olisi voinut näpsäyttää valehti joita edus-
 kunnassa, sillä valheeksi tämä juttu on tullut. (Hakkila: Niitä on siir-
 retty yksityisrikollisten joukkoon näitä puhtaasti poliittisia.) Saattaa olla,
 mutta se ei tullut niin alleviivatuksi, että se olisi ulos näkynyt. (Hakkila:
 Alleviivasin niin kuin osasin!) Sitten tulee asia, joka minun yksityisen
 käsitykseni mukaan on hyvin tärkeä ja joka olisi tarvinnut järjestää.
 Olen persoonallisesti sitä mieltä, että työsopimuslaki olisi pitänyt äänestää
 yli vaalien. Kyllä me olisimme fulleet toimeen entisen elinkeinokin ja
 palkollissääntöasetuksen nojalla. Ei olisi työnantajille pitänyt antaa sitä
 oikeutta, jofkka he saivat, tosin erinäisten ehtojen yhteydessä, että voivat
 sakottaa työntekijöitä. Ennen olisin nähnyt, että se olisi äänestetty yli
 vaalien.

Ed. *Aarniokoski* huomautti myöskin ryhmän jäsenten poissaolosta
 äänestyksestä. Ne järjestöt, joita puhuja edusti, ovat kuitenkin lausuneet
 että eduskuntaryhmän toiminta on ollut tyydyttävää.

Keto, J. V.: Minusta on' aivan oikein, että ryhmän toimintaa arvos-
 tellaan, ja minusta se arvostelu, mikä täällä ryhmän osaksi on tullut, on
 ollut yleensä asiallista eikä pahansuopaa. Se vaikutus minussa on, ja

sehän on arvostelussa pääasia. Minä olen samaa mieltä kuin Viik, Mikola ja Nordlund ovat täällä olleet, että eduskuntaryhmässä on ollut suurta ja huomattavaa puutteellisuutta siinä, että ryhmä ei ole kyennyt, sanokaamme se suoraan, ainakaan riittävässä määrässä arvostelemaan teoreettisesti porvarillisten politiikkaa eikä myöskään sosialidemokratian periaatteita esittämään eduskunnan puhujalavalta. Tämä myönnetään ja tunnustetaan ryhmän keskuudessakin ja siinä suhteessa olisi parannus toivottava. On kyllä eräitä voimia ryhmässä, jotka tähänkin ovat pystyneet, mutta siinä suhteessa ryhmä tarvitsisi lisävahvistusta. Mutta minä tahdon myös painostaa sitä, mitä toiselta puolen on huomautettu jo, että tämä ei ole muuta kuin toinen puoli tehtävästä. Jos ylimalkaisesti arvostele, niin entiset ryhmät kenties teoriassa painostivat tuota agitatoorista puolta liikaa ja panivat positiiviselle puolelle ainakin teoriassa vähemmän painoa. Asia oli sillä tavoin, että käytännössä näitä positiivisia tuloksia silloinkin koetettiin saada aikaan, mutta oltiin, niinkuin Kuusinen sattuvasti sanoi, teoriassa jyrkempiä kuin käytännössä. Nyt koetetaan teoria saada käytännössä toteutetuksi, tunnustetaan, että on koetettava agiteerata ulos ikkunasta joukoille ja samalla selvittää sosialidemokratian tulevaisuuden päämääriä, mutta on myös kaikilla tarkoituksenmukalla keinoilla ajettu työväen hetken etuja, ja tässä suhteessa minun ymmärtääkseni on tämä ryhmä niinsanoakseni esiintynyt reilusti ja rehellisesti. Näin on tehtävä ja tässä työssä on käytettävä hyväksi myös porvarillisten puolueiden keskinäisiä erimielisyyksiä aina siihen saakka, että voidaan sietää ja edistääkin sellaista asiaintilaa, jollainen meillä on ollut, että on ollut vähemmistöporvarillinen hallitus, joka on pysynyt pystyssä sosialidemokraattien sietämisen varassa. Mitä ryhmän hajanaisuuteen tulee, niin sitä on jonkin verran huomattavissa ja erityisesti täytyy sanoa, että valtiovarainvaliokunta on tässä suhteessa ollut merkillinen. Siellä esimerkiksi toveri Helo on tässä suhteessa pyrkinyt "loistamaan" ja tämä tällainen erikoiseesiintyminen onkin nähtävästi hankkinut hänelle erikoista mainetta. Pyytäisin sitten Huotarille huomauttaa sotilaskysymyksestä, että kyllä kai sentään sosialidemokratian koetellun taktiikan kannalta on väärin, että me koetamme mennä muokkaamaan omia lakiesityksiä. Toveri Huotari on kai lukenut Kautzkyn kirjan Parlamentarismi. Siinä tekijä koettaa todistaa, miten Saksan sosialidemokratia menetteli, kun se ei laatinut lakiehdotuksia. Ne tulevat pakostakin huonoja, kun ne tehdään heikoilla voimilla. Meidän on tehtävä vaatimus, että hallituksen on ne esitettävä. Meidän on esitettävä vastalause ja eduskunnassa tehtävissä aloitteissa on annettava perusta. Sotilasasiassa olemme kaikki niin heikkoja me sosialidemokraattiset sotilasasiainvaliokunnan jäsenet,

etteimme olisi pystyneet ehdotusta laatimaan ja niin taitaa olla seuraavankin ryhmän laita. Se asia täytyy saada komiteaan ja ainakin omassa keskuudessaan täytyy niiden henkilöiden, jotka ryhtyvät sitä ehdotusta valmistamaan, tutkia pitkän aikaa, täytyy tutustua kaikkiin ulkomaisiin sotalaitoksiin. Tällainen esitys on hallituksen valmistettava. Mitä ahvenanmaalaisten armahtamiskysymykseen tulee, on siitä jo puhuttu. Minä olen sitä mieltä kuin toveri Ryömäkin, että amnestia-asiaa ei Ahvenanmaankysymyksellä asiallisesti voitu viedä eteenpäin, mutta jonkun verran kuitenkin Ahvenanmaan asiassa hallitusta uhkailtiin, että jollette anna armahdusta, niin me äänestämme Ahvenanmaan asian yli vaalien. Hallitus pelkäsi tilannetta ja oli valmis myönnytyksiin säästykseen skandaalilta, mutta jos me todella olisimme panneet käden kurkkuun, niin hallitus olisi varmasti vastannut, että jos te sen lykkäätte, niin me emme suostu. Niinkuin sanottu, ryhmän toiminnassa on kyllä paljonkin korjaamisen varaa, mutta suurin piirtein katsoen on ryhmän taktiikka ollut oikeaan osuvaa. Tietysti ryhmän keskuudessakin on ollut paljon erimielisyyksiä. Ryhmän jäsenet ovat olleet tyytymättömiä, mutta ne ovat eri asioita, enkä rupea niitä tässä selittämään.

Leinonen, Olga: Minä muistan, että niin kauan kuin on yksikamarinen eduskunta ollut ja sosialistinen ryhmä siellä, sitä on aina arvosteltu niin kuin nytkin, mutta ei minään aikana ole sosialidemokraattinen ryhmä saanut toimia niin vaikeissa oloissa kuin se on tänä aikana saanut toimia. Minä olen sitä mieltä, että terve ja asiallinen arvostelu sattuu aina kohdalle, sitä ei saa koskaan pelätä. Mutta kyllä hyvällä omallatunnolla ryhmän puolesta ja omasta puolestani sanon, että tulevaisuudessa se työ, minkä tämä sosialidemokraattinen ryhmä on tehnyt, kestää arvostelun. Kyllä asia on hiin, että ne asiat, jotka täällä on mainittu ja joista ryhmää on ankarimmin arvosteltu, kuten armahduskysymys ja useat muut, että, jos ryhmä olisi lähtenyt sille tielle kuin mainittiin esimerkiksi Ahvenanmaan kysymyksessä, niin minä olen vakuutettu omasta puolestani siitä, että silloin olisi armahdusasia viety pois päiväjärjestyksestä, jos Ahvenanmaan asiaan olisi kytketty arinahdusasia. Siitä olisi voinut olla seurauksena hallituksen kaatuminen ja kokoomushallituksen muodostuminen, jolloin ei olisi ollut toivoakaan armahduksesta. Minä ainakin punnitsin silloin tarkasti mitä olisi tehtävä, ja minun käsitykseni oli, että sillä menettelyllä olisi pahennettu amnestia-asiaa. Minä kajoan sitten lyhyesti niihin syytöksiin, joita on tehty äänestyksissä poissaolemisesta. Se on ikävä juttu, että on niin käynyt monessa asiassa, ompa saattanut käydä jossakin asiassa niinkin, että äänestyksestä pois jääminen on vaikuttanut huonon päätöksen. On mainittu Kärjen juttu, jonka toveri

Viik toi esille. Olisin toivonut, että Viik olisi ottanut asian selville, ennenkuin olisi kokouksessa syytöksen tehnyt. Kärjen ehdotus oli väli-ehdotus, joka ei olisi tullut eduskunnan päätökseksi, sillä se oli tehty "muuten vain", niinkuin maalaisliittolaisten taholta ehdotuksia tehdään. Kärjellä oli hyvä tarkoitus, mutta yksikään hänen ryhmänsä edustajista ei ollut hänen takanaan. Ja lopputulos olisi ollut aivan sama kuin jos kaikki olisivat olleet äänestyksessä. Otettaessa selkoa, miksi ne olivat poissa, havaittiin, että ne olivat todella neuvottelemassa valitsijainsa kanssa, saattoi olla joku sairaanakin. Mutta äänestyksen tulokseen ei heidän mukanaolonsa olisi mitään vaikuttanut. Ikävä kyllä minä en voi tässä tarkemmin selittää äänestysten tulosta, miten ne olisivat vaikuttaneet päätökseen, sillä tässä on niin vähän aikaa suotu ryhmän työn selostamiseen.

Itkonen, R.: Ensiksi minä lausun mielihyväni sen johdosta, että arvostelu tässä asiassa on ollut erinomaisen asiallista ja hillittyä. Useat puhujat käsittivät minun alkulauseeni väärin, kun he luulivat minun kehoittavan luopumaan kaikesta arvostelusta. Oli valitettavaa, että Viik sattui tulemaan puheen lopussa. Minä alussa nimenomaan varoitin asiattomasta ja pikkumaisesta arvostelusta ja sitä on erinomaisen suuressa määrin noudatettu. Kokous olisi mahdollisesti noudattanut sitä ilman,kin, mutta minusta kuitenkin tällainen asia on sellainen, josta sopii erinomaisen hyvin arvostelun alkaessa huomauttaa. Tämän jälkeen minä pyydän käydä lyhyesti läpi ne muistutukset, mitä ryhmän toimintaa vastaan on tehty, ja vastata niihin kysymyksiin, joita keskustelussa on esitetty.

Mitä siihen välikysymykseen tulee, jonka ryhmä peruutti Ritavuoren murhan johdosta, niin siitä ei liene kuin yksi mielipide, että ryhmän menettely oli arvokas ja tahdikas. •— Mitä sitten tulee Ahvenanmaan lakien kytkemiseen armahduksen yhteyteen, niin siinä yhdyin pääasiassa niihin lausuntoihin, joita ryhmän puolesta on annettu. Ne ovat mielestäni selvittäneet, minkälainen tilanne oli. — Rajaseutulakiin nähden minä myönnän kaikki ne syytökset oikeiksi, mitä on tehty rajaseudulla vallitsevasta mielivallasta. Mutta on muistettava, että tässä ei ole syy lainsäädännön, vaan niitten virkamiesten, jotka rajaseuduilla valtaa pitävät. Jos syy olisi rajaseutulain, niin pyydän kysyä, mikä laki antaa turvan niille mielivallan ilmauksille, joita muualla Suomessa esiintyy. Ei mikään laki. Meillä esiintyy virkamiesten mielivaltaa ympäri Suomea työväkeä kohtaan ja sitä vastaan ei ole missään laissa tukea. Samalla tavalla ei rajaseutulakikaan anna virkamiehelle oikeutta harjoittaa suurempaa mielivaltaa kuin yleensä virkamiehet harjoittavat, mutta rajaseudun olot ovat sellai-

set, että siellä virkamiesten käy helpommin mielivaltaa harjoittaminen. Virkamiesten mielivalta johtuu siis rajaseudun, erikoisista oloista eikä rajaseutulaista.

Toveri Viikin huomautuksiin pyydän kajota. Hänen syytöksensä ryhmää vastaan oli raskas. Minun täytyy sanoa, että suurin osa hänen muistutuksistaan oli arvokkaita neuvoja ja rehellisiä, mutta muutamissa suhteissa minun kuitenkin täytyy tässäkin suhteessa tinkiä. Mitä ensiksi tulee siihen, että ryhmä olisi rikkonut puolueohjelmaa ja myöntänyt valtion maita yksityisille, niin ei tätä ole tapahtunut missään muussa asiassa kuin kruununtorpparien asiassa, ja teidän täytyy kaikkien arvostellessanne tätä ottaa huomioon se tosiasia, että ryhmä joutui määräämään kantansa kruununtorppareihin nähdessä sen jälkeen kuin tynkäeduskunta oli säätänyt muun torpparivapautuksen. Olen varma siitä, että kruununtorpparit eivät olisi meidän ryhmäämme oikein ymmärtäneet, jos me olisimme sen jälkeen kuin muut torpparit olivat saaneet täyden omistusoikeuden torppiinsa, kruununtorppareilta sen estäneet. Muodollisesta puolueohjelman rikkomisesta huolimatta ryhmän asema tällä kannalla on luullakseni paljon vahvempi kuin se olisi sillä teoreettisella kannalla oltaessa, mitä toveri Viik edustaa. Eräs toinen kysymys, joka on omiaan osoittamaan, ettei ryhmän tarkoitus ole ollut poiketa tässäkin suhteessa puoluekokouksen päätöksestä, on se, että ryhmän toimesta tapahtui lahjoitusmaiden luovuttamispäätöksen peruuttaminen, kysymys, joka oli näillä valtiopäivillä käsiteltävänä. Kruununtorpparikysymys on kuitenkin erikoinen kysymys ja sitä on erikseen käsiteltävä.

Sitten myös pyydän tehdä huomautuksen toveri Viikin puhetta vastaan, mikäli se koski äänestyksistä pois jäämistä. Viik on siksi vanha parlamentaarikko, että hänen olisi pitänyt tietää, että edustaja Kärjen ehdotuksen hylkääminen eduskunnassa ei merkinnyt käytännössä »lopullista» mitään, koska asia ei ollut silloin vielä lopullisessa vaiheessa. Jos Kärjen ehdotus olisi mennyt läpi, olisi asia palannut suureen valiokuntaan, ja minä olen varma siitä, että siellä porvaripuolueet olisivat ehtineet koota rintamansa ja äänestää sen pykälän pois. Sattumalta me olisimme voineet saada Kärjen ehdotuksen läpi, kun porvareita oli niin paljon pois sillä kertaa, mutta seuraavassa istunnossa he olisivat olleet saapuvilla eikä tuo tilapäinen voitto asiallisesti olisi vaikuttanut mitään. (Onko se puolustettavissa?) On, silloin kuin ei ole suurta vahinkoa, silloin voidaan panna kysymykseen, onko toinen asia, johon edustajain on mentävä, tärkeämpi kuin se, mitä edustajien on toisessa asiassa tehtävä. On nimittäin muistettava se seikka, mikä täällä aikaisemmin esitettiin, että, samalla kun ei äänestyksistä ja eduskunnasta saa olla poissa, on kuitenkin oltava

alituudessa kiinteässä vuorovaikutuksessa valitsijain kanssa. Näitä kahta vaatimusta ei voi yhtäikaa täyttää. Jos me kuljeskelemme maalla valitsijaimme kanssa puhumassa, silloin meidän täytyy olla eduskunnasta poissa ja jos me saavumme valitsijain tykö ainoastaan silloin tällöin, niin siitä on melu hyvin suuri.

Myös ryhmän uutisiin, kirjeisiin ja muihin sellaisiin seikkoihin nähden minä myönnän, että voi olla paljon syytä muistutuksiin, mutta jos niin kategorisesti kuin Viik esitti: "Oletteko koskaan nähneet selostuksia ryhmän kokouksista" asiaa arvostellaan, niin se ei ole paikallaan. Onhan jokainen, joka on puoluelehtiä seurannut, nähnyt ryhmän päätöksistä silloin tällöin selostuksia. En mene väittämään, onko niitä ollut riittävän paljon, mutta kyllä niitä sentään on nähty.

Keskustelun päätyttyä päätettiin eduskuntaryhmän toimintakertomus lähettää menettelytapavaliokuntaan, joka samalla velvoitettiin antamaan Huotarin ehdotuksen mukainen lausunto armahdusasiasta.

Istunto päättyi klo 6 illalla.

Kolmas kokouspäivä.

Sunnuntaina huhtik. 2 p:nä.

Istunto aloitettiin klo 2 i.p. H. *Mannerin* johtaessa puhetta. Nimenhuudossa merkittiin poissaoleviksi *Eskola*, *Pietilä* ja *Lähde*.

Hyväksyttiin *Pohjanmaan* ruotsalaisen piirijärjestön edustajaksi V. *Blomqvist* äänimäärällä 128.

Heikkojen piirijärjestöjen yhteistoimintaa

koskeva puoluetoimikunnan alustus, esitysvihon sivuilla 99—101 lähetettiin keskustelutta menettelytapavaliokuntaan.

Puhetta ryhtyi johtamaan K. *Nordlund*.

Ehdotus maatalousohjelmaksi.

Esitettiin ohjelmakomitean ehdotus puolueen maatalousohjelmaksi, alustusvihon sivuilla 122—136. Sen johdosta lausui:

Itkonen, R.: Puoluekokous v. 1911 asettui pienviljelykseen nähden puolueettomuuden kannalle, vaikka ei tahtonut sitä nimenomaan vastustaa. Sellainen kanta, jos sitä saisi pitemmälle jatkua, olisi omiaan vieroittamaan koko maalaisväestön pois puolueesta. Ja kun kysymyksellä pienviljelyksen tai suurviljelyksen etevämyydestä ei ole aivan ratkaisevaa merkitystä, niin ohjelmakomitea on nyt ollut sitä mieltä, että puolueen ei pitäisi tuollaisen teoreettisen edun tähden edelleen jäädä maatalousohjelmaa vaille. Senvuoksi ohjelmakomitea on asettunut käytännölliselle kannalle, jättäen sivuun teoreettisen kysymyksen suur- tai pienviljelyksen etevämyydestä ja haluten ottaa ohjelmaan vaatimuksia, joista tärkein on viljelyspakkovaatimus, vaikkakin toisessa muodossa kuin aikaisemmin. On nimittäin muistettava, että puolueemme 1911 vuoden jälkeen on ollut toisella kannalla. Sitä ennen oli puolueen maatalousohjelmassa viljelyspakkovaatimus, joka edellyttää myös pienviljelyksen suosimista. Kun tarkastelee meidän yhteiskuntaolojamme varsinkin nyt kansalaissodan jälkeen, niin täytyy kaikkien tulla siihen vakaumukseen, että meidän puolueemme, jos se aikoo yleensä säilyä työväenpuolueena, ei voi olla ilman maatalousohjelmaa. Sen täytyy pystyä määräämään ohjelmansa niihin

kysymyksiin nähden, jotka maatalouden alalla ovat tulleet ja edelleen tulevat käsitteynalaisiksi. Meidän maatalousohjelmamme on oikeastaan nyt jo jonkun verran myöhästynyt. Me olemme joutuneet eduskuntaryhmässä määrittelemään kantamme useihin kysymyksiin nähden ilman, että mitään ajanmukaista maatalousohjelmaa on ollut siinä ohjenuorana. Sentähden on erinomaisen tärkeää, että tässä puoluekokouksessa saamme lopultakin puolueellemme positiivisen maatalousohjelman, ja että tämä ohjelma tulee mahdollisimman hyvä.

Ohjelmakomitean mietintöä vastaan on esitetty erinäisiä huomautuksia, mutta yleisesti kuitenkin on ohjelmakomitean esittämät suuntaviivat hyväksytty. Muistutukset ovat enimmäkseen koskeneet muodollisia seikkoja ja toisarvoisia kysymyksiä. Koko tuo suuri kysymys, nimittäin kysymys ylijälyspakkovaatimuksen uudelleen puolueen ohjelmaan ottamisesta, on -ymmärtääkseni tavannut kiittollisen vastakaian melkein kaikkialla puolueen keskuudessa. Sentähden minä luulenkin, että mitään suurempia erimielisyyksiä tässä asiassa tuskin tulee, vaan että verrattain onnellisesti saadaan ratkaistuksi puolueen maatalouskysymys. Sen parempi tietysti on, jos kyetään tuomaan esille parannuksia ohjelmakomitean luonnokseen, mutta minä toivoisin tässäkin kysymyksessä, että ei kiinnitettäisi ainakaan evästyskeskustelussa kovin paljon huomiota pelkästään muodollisiin seikkoihin, vaan evästettäisiin kysymystä enemmän yleispiirteisesti.

Pusa, E.: Maatalousohjelmaehdotus on pääpiirteissään onnistunut. Yksi puute siinä kuitenkin on, johon Viipurin piirien neuvottelukokous on tehnyt pari korjausta. Kaupunkilaistyöläiset suhtautuvat perin yliolkaisesti "maajusseihin". Tällainen suhtautuminen vaatii puoluekokouksen taholta erikoisen päätöslauselman, jonka vuoksi ohjelmaan olisi otettava kohta, jossa maalaistyöläiset julistetaan samanarvoisiksi kaupunkilaistyöläisten kanssa.

Toinen puute koskee puolueeseen kuuluvien pientuottajain ja varsin naisten kuluttaja-aineisten välistä ristiriitaa, joka myös vaatii sitä koskevan määritelmän maatalousohjelmassamme. Selosti maalaisen pientuottajan asemaa ja olosuhteita sekä työläis- että tuottajaominaisuudessa. Viimemainitun edut joutuvat jokapäiväisessä elämässä vastakkain kuluttajajetujen kanssa. Puolueessa on tässä suhteessa ollut näihin saakka vallalla ennakkoluuloinen katsantokanta. Puhuja esitti tilastoa maassamme olevista suurviljelmistä ja pianviljelmistä. Jos aiotaan edelleen käyttää puolueemme tärkeänä voimalähteenä itsenäistävää torppariväestöä, on otettava huomioon uusien olosuhteitten asettamat uudet velvollisuudet, siis asianomaisen aineksen oikeutetut vaatimukset. Ehdotti sen

vuoksi ohjelmaan otettavaksi sen suuntaisen lausunnon, että maataloustuottajat ovat oikeutetut myymään kuluttajille tuotteensa välikäsitä, omien järjestöjensä välityksellä, hinnoilla, jotka vastaavat maailman markkinoilla vallitsevia maanviljelystarvikkeiden hintoja.

Ed. *Alkula* piti ohjelmakomitean ehdotusta oikeaan osuneena. Puhuja lausui kuitenkin saamansa evästyksen mukaan, että olisi otettava huomioon kysymys tukkiyhtiöiden maanomistusoikeuteen suhtautumisesta. Asia on tärkeä ja vallitsee maalaisväestön keskuudessa oikeutettu viha tukkiyhtiöiden menettelyn johdosta, niiden toimittamien häätöjen y.m. takia. Ohjelmassa olisi otettava tämä asia huomioon. Toivoi, että valiokunta laatisi ehdotuksen asiasta. Maalaisväestö odottaa, millaisen kannan puolue tässä asiassa ottaa.

Ed. *Viik*, K. H.: Kun ohjelmakomitea asetettiin, niin nähtävästi ei otettu huomioon, että sen tärkeimpänä kysymyksenä tulisi olemaan juuri maatalouskysymys. Komiteaan ei nimittäin pantu yhtään maanviljelijää, vaan pantiin yksi professori, yksi tohtori, pari maisteria, yksi kirvesmies ja yksi toimittaja. Tämän komitean piti laatia maatalousohjelma. Jos se siis on puutteellinen, niin se ei ole niin paljon komitean syy kuin viime puoluekokouksen. Nyt on totta, että puolueessa ei ole paljon asiantuntijoita tällä alalla, meillä ei ole paljon semmoisia maanviljelijöitä, jotka samalla olisivat teoreettisesti perehtyneet maatalouskysymykseen, ja sentähden olisikin ollut jokseenkin vaikeaa saada asiantuntijoita käytettäväksi. Kun sitten vihdoinkin komitean luonnos tuli julkisuuteen, on sitä Suomen Sosialidemokraatin palstoilla eräs niistä harvoista, jotka todellakin ovat tällä alalla asiantuntijoita, nimittäin Otto Andersson, arvostellut hyvinkin ankarasti. Minä tahdon kosketella tätä sentähden, että mielestäni komitean sihteeri Itkonen on hiukan sopimattomasti esiintynyt toveri Anderssonin artikkelien johdosta. M.m. hän sanoi, että kommunistit ovat käyttäneet hyväkseen Anderssonin esittämiä väitteitä. Sillä perusteella voisi vaatia, ettei olisi mitään julkista arvostelua tässä puolueessa, sillä ainahan vastustajat voivat käyttää sitä hyväkseen. Minä en tahdo mitenkään yhtyä kaikkiin Anderssonin väitteisiin, mutta kyllä minun mielestäni siinä on sen verran huomioon otettavaa, että valiokunnalla olisi S3ytä tarkastaa myös niitä artikkeleita ja katsoa, mitä niissä on. Niissä ei ole totta kyllä esitetty käytännöllisiä tai positiivisia ehdotuksia, sillä ne eivät ole kuuluneet arvostelijan asiaan, vaan hän on sanonut, mitä hänen mielestään siinä on huonoa. Mutta sekin on arvokasta saada kuulla. Yksi huomautus, joka on mielestäni otettava huomioon, on se, että vaikka kylläkin sanotaan, että maa kuuluu yhteiskunnalle, niin ei sanota, millä tavalla se on saatettava yhteiskunnan haltuun. Mutta se

onkin juuri asian kaikkein tärkein käytännöllinen kysymys. Muutenkin siinä on yhtä ja toista hämärää. Mitä Pusan esittämään lisäysehdotukseen tulee, niin siinä piilevä ajatus on hyvä. Hän sanoo, että maanviljelijän ja teollisuustyöväen työ on saman arvoinen. Ajatus on ilmeisesti se, että molemmat ovat hyödyllisiä ja kunnioitettavia, mutta täytyy keksiä hyvä muoto tälle ajatukselle. Sillä jos väitetään, että niillä on sama arvo, niin mahdollisesti se lause ei kestä tieteellistä arvostelua.

Ed. Toivonen, O.: Valitsijat, jotka minut ovat lähettäneet tähän kokoukseen, olivat pääasiallisesti tyytyväisiä ohjelmako.mitean maatalousohjelmaehdotukseen, joskin siihen on joitakin vähemmänarvoisia huomautuksia tehty. Siitä huolimatta minä toivoisin, että se valiokunta, johon asia menee, ottaisi myös huomionsa sen seikan, että ei noin ylimalkaisesti, vain miesluvun perusteella, arvostelisi maaomaisuuden omistamista — esimerkiksi kuinka monta miestä on pienviljelijöitä ja kuinka monta miestä suurviljelijöitä —, vaan otettaisiin myös huomioon se kummatko näistä omistavat suurempia maa>-alueita, kumpiko omistumuoto tässä maassa on jo kehittynyt voimakkaammaksi, kumpi viljelysmuoto tässä maassa todennäköisesti tulee näyttelemään huornattavinta osaa ja on yhteiskunnallisesti edullisinta. Varmaa nimittäin on, että tässä maassa ei voida asettua suurviljelyksen kannalle niihin alueisiin nähden, jotka eivät sellaiseen sovi. Niitä on seutuja meidän maassamme, joissa suurviljelys on aivan mahdotonta, joissa siis pienviljelystä täytyy harjoittaa. Siinä kohdin ohjelmakomitea mielestäni on osunut ainakin lähimain oikeaan. Mutta erääseen kohtaan, joka kiinnitti siellä huomiota, on näissä lähemmissä vaatimuksissa myös kajottava. 6 kohdassa on lause, joka on kyllä muodollinen seikka, mutta jolla saattaa olla muutakin merkitystä, nimittäin kun siinä tahdotaan osoittaa, että kun näin tehdään, niin sitten pienviljelijät vapautuvat kapitalistisesta riistosta. Ei nyt kai sentään liene mahdollista minkäänlaisen maataloudellisen ohjelman kautta vapauttaa pienviljelijöitä kapitalistisen yhteiskuntajärjestelmän vallitessa kapitalistisesta riistosta. Kyllä ne senkin jälkeen, vaikka meillä olisi kuinka hyvä maatalousohjelma, tulevat edelleen pysymään kapitalistisen riiston alaisuudessa, sillä he eivät vapaudu minkään maatalousohjelman kautta verovelvollisuudesta enemmän kuin niistä taloudellisista tekijöistä, jotka suurteollisuus tavarantuottajana aiheuttaa. Lähiggpään vaatimusten 6 kohdassa sanotaan: "Erikoisesti on pidettävä huolta siitä, että 4:ssä kohdassa tarkoitettujen uutisviljelysten suuruus järjestetään niin, että viljelijä perheineen voi, taloudellisesta riistosta vapautuneena, yksinomaan maataloudestakin saada toimeentulonsa." Minä tahtoisin tätä kohtaa selvennettäväksi. Käsittääkseni pienviljelijän asema tässä maassa ja

kaikissa maissa on aivan yhtä epävarma kuin palkkatyöläistenkin asema niin kauan kuin kapitalistinen yhteiskuntajärjestelmä on olemassa. Pienviljelijä ei voi sen korkeammalle nousta. Tosiasia on, että hän vapautuu työnpuutteesta, mutta kapitalistisesta riistosta hän ei vapaudu. Hänen vaimonsa ei voi vapautua siitä orjallisuudesta, jota pienviljelijän vaimo tulee aina kärsimään, ja hänen lapsensa joutuvat yhtä ankaraan työorjuuteen kuin palkkatyöläisten lapset ovat olleet silloin kuin meillä ei ollut minkäänlaisia suojeluslakeja. Minä en usko, että tässä maassa kyetään laatimaan työväensuojeluslakeja sellaisia, jotka estävät minua omia lapsiani käyttämästä työssä pikkuviljelyksellä. Ja pikkuviljelijä on sellainen, että vaikka hän omistaa sosialidemokraattiset periaatteet, niin 8 tunnin työpäivä ei tule kysymykseenkään, kun se ei voi tulla paljouden vuoksi ja niin joutuu paitsi hän itse, myöskin lapset suojeluslakien ulkopuolelle. Sentähden olisi valiokunnan kiinnitettävä huomiota tähän puoleen ja selvennettävä se kohta, ettei sitä rakennettaisi minkään kauniin kuvitelman varaan.

Ed. Penttala, I.: Tätä maatalousvaliokunnan mietintöä eli ehdotusta uudeksi maatalousohjelmaksi puolueelle odotettiin verrattain suurella jännityksellä, odotettiin sentähden, että entinen puolueohjelma ei enää vastannut niitä vaatimuksia, mitä nykyinen talouselämä sosialidemokraattiselle puolueelle tässä suhteessa asettaa. Uuden puolueohjelman laatiminen oli tullut sellaiseksi välttämättömyydeksi, joka täytyi suorittaa. Ja silloin kuin tämä ohjelmaehdotus tuli julkisuuteen, ryhdyttiin sitä tarkastamaan, tarkastamaan tietysti 'se ajatus mielessä ja siinä tarkoituksessa, että siitä löydetäisiin hyvin paljon sellaista, mikä ei tyydyttäisi, mikä olisi huonoa, ja saataisiin esiintyä viisaana ja haukkua ohjelmaehdotuksen laatijat. Minä olen joutunut viime aikoina elämään Etelä-Pohjanmaalla sellaisessa ympäristössä, jossa sosialidemokraattinen maailmankatsomus on jotenkin vieras, mutta tähän minun lähimpään ympäristööni on kuulunut muutamia verrattain uudenaikaisia maatalousalalla toimivia pienviljelijöitä, jotka ovat kiinnittäneet jotenkin tarkasti ja jotenkin terävästi huomionsa kaikkiin nykyaikaisiin uusiin yhteiskunnallisiin virtauksiin. Kun ohjelmakomitean ehdotus tuli julkisuuteen, niin minä joutuesani usein näiden lähempien naapurieni kanssa kosketuksiin, päätin ruveta tiedustelemaan, millä tavalla se vaikuttaa semmoisiin itsetajuntaan heränneisiin pienviljelijöihin, jotka eivät omaa sosialidemokraattista maailmankatsomusta. Me rupesimme tutkimaan tätä ohjelmaehdotusta ja tietysti samassa mielessä kuin kaikki muutkin tutkijat, nimittäin hakemaan vikoja. Kun emme löytäneet mitään semmoista, että vioista olisi päästy iskemään^ niin sitten teoretisoimaan, mitenkä tämä ohjelma voitaisiin

sovelluttaa käytäntöön. Etelä-pohjolaissa oloissa emme löytäneet mitään semmoista mahdottomuutta, joka estäisi kehityksen mukana tätä ohjelmaa toteuttamasta. Olen joutunut tästä ohjelmaehdotuksesta keskusteluun myöskin porvarillisten puolueiden maatalousmiesten kanssa ja olen saanut havaita, että esim. maalaisliittolaisten taholla suhtaudutaan ohjelmaehdotukseen verrattain varovasti ja verrattain vakavasti. Nyt kun olemme sellaisen tilanteen edessä, että meidän täytyy saada puolueelle uusi maatalousohjelma ja sellainen, mikä kestää vastustajainkin ankaran kritiikin, meidän täytyy vakavasti asettua vieläkin arvostelemaan tätä. Kuten sanottu, minä en ole löytänyt siitä semmoista vikaa, mistä pääsisi ohjelmakomitea edes moittimaan, saati haukkumaan. Mutta yksi seikka, johon yksinomaan etelä-pohjanmaalaisia oloja silmällä pitäen pyytäisin arvoisan maatalousvaliokunnan huomiota kiinnittää, on se, että tässä ohjelmassa ei puhuta maatalouden ja metsätalouden erilaisuudesta tai niiden erillään olosta. Nyt kapitalistinen talouselämä johtaa maatalouselämän Etelä-Pohjanmaallakin siihen, että metsätalous joutuu siellä yhä eristyneemmäksi maatalouden haaraksi. Siellä on viime aikoina joutunut tavattoman paljon tilatonta väestöä, torppariväestöä semmoiseen asemaan, että niillä ei todellakaan ole enää mistä saisivat polttopuuta. Jos tulee uutisrakennus kysymykseen, ei ole vähääkään tietoa siitä, mistä saadaan rakennustarpeet. Minä olen joutunut siellä viime vuoden aikana toimeenpanemaan erästä tärkeää lakia käytäntöön, nimittäin vuokra-alueiden lunastuslakia. Olen joutunut siellä m.m. järjestämään sellaisia tapauksia, että uutistalo, mikä muodostetaan torpasta, tulee jäämään metsättömäksi. Kun maatalousopissakin on siirrytty ja nopeasti siirrytään rahatalouden kannalle, niin seuraa siitä, että maatalousirtainväestö eli semmoinen, jolla ei ole ennen metsää, joutuu semmoiseen asemaan, että minä pelkään, että Etelä-Pohjanmaalla tulee metsättömille hetken päästä vilu. Tämä seikka herätti minun huomiotani etelä-pohjalaisen silmillä maatalousohjelmaa katsellessani. Minä jäin odottamaan* sosiolisoimiskomitean ehdotusta toivoen, että se täydentää tämän puutteen ja osittain se täydensikin, sillä ohjelmakomitean ehdotuksessahan sanotaan, että luonnonrikkauksina tulevat Suomessa ensi sijassa kysymykseen metsät ja kosket. Tässä siis se periaate sanotaan. Mutta nyt tulee maatalousohjelma meidän työväenliikkeessä olemaan jotenkin tärkeä, jotenkin erillinen ohjelma. Minä nimittäin näen Suomen työväenliikkeen tulevaisuudessa kangastavan sellaisena, että työväenliikkeeseen tulee jyrkemmin maataloutta edustaa ryhmä, ja sen parempi, jos nyt jo tällä hetkellä osataan avata tulevaisuuden kehitys niin aukeaksi, että tämä maatalousryhmän työväenliikkeessä oleminen saisi aikaan suurempia voittoja vastai-

suudessa. Minä toivoisin valiokunnan kiinnitettäväksi huomiota tähän seikkaan, että tässä ohjelmassa määrättäisiin maatalouden ja metsätalouden keskinäiset suhteet ja maaseudun metsätöntä maaseutuväestöä varten tulisi varatuksi kehitysmahdollisuus metsätalouden järjestämiselle niin, että niilläkin olisi olemisen oikeus ja mahdollisuus päästä metsätalouden eduista tulevaisuudessa nauttimaan. Siksi pyytäisin maatalousvaliokunnan harkittavaksi esittää, että ohjelmaehdotuksen periaatteellisen osan neljänteen kohtaan lisättäisiin sanojen "yksityisen omistaman maan" jälkeen sanat: "ja metsän", joten se kohta tulisi kuulumaan "sekä yksityisen omistaman maan ja metsän luovutuksesta ja vaihdosta". Niinikään ehdottaisin lähimpään vaatimusten neljänteen kohtaan: "viljelemätön, viljelyskelpoinen maa, jota viljelijän tai omistajan ei katsota voivan itse viljellä, ja rappiolle laskettu viljelys" sanojen jälkeen semmoisen ajatuksen, että myös semmoisten yksityisten omistamat metsämaat voidaan pakkoluovuttaa valtion haltuun sellaisissa tapauksissa, milloin pakkoluovutus ei loukkaa eikä vahingoita maataloustuotantoa.

Ed. *Piirainen*: Asiaa käsiteltäessä on mielestäni etusijassa otettava huomioon maalaisväestön oma mielipide. Maalaisväestö toivoo, että voitaisiin toimia niin, että maanviljelystä voitaisiin kohottaa ja että tilaton väestö saisi maata viljeltäväkseen. Kuten tunnettua, on maastamme hyvin suuri osa viljelykseen kelpaamatonta ja viljelyskelpoiset maat taas ovat hajalleen ripoiteltuina. Katsoi senvuoksi pienviljelyksellä olevan maassamme mahdollisuudet, tahtomatta silti mitenkään tuomita suurviljelystä. Oli sitä mieltä, että asian ratkaiseminen tässä kokouksessa on välttämätöntä.

Puhe aika rajoitettiin 3 minuutiksi.

Ed. *Suokas* lausui valitsijansa toivoneen kokouksen ottavan pohdittavakseen kysymyksen siitä, onko Suomi pidettävä teollisuus- vai ko maanviljelysmaana ja siltä pohjalta lähtevän luokkavastakohtia määrittelemään asianomaisen ohjelmakysymyksen puitteissa. Maatalousohjelmaluonnos on muuten yleensä tyydyttävä.

Ed. *Korpelainen* mainitsi, että edustamissaan kunnissa, joissa on paljon tukkiyhtiöiden maita, työläiset ovat sitä mieltä, että yhtiöiltä ja suurliikkeiltä olisi etupäässä maita pakkoluovutettava. Toivoi, että ohjelmaan tulisi sensuuntainen kohta.

Ed. *Miettinen*: Ohjelmakomitean ehdotus on tyydyttänyt valitsijoitani. Yhdyn Pusan ehdottamiin lisäyksiin.

Ed. *Lyttikäinen* ehdotti edustamansa kunnallisyhdistyksen antaman evästyksen mukaisesti, että periaatteellisen osan ensimmäinen kohta muutettaiisiin kuulumaan näin:

"Tuotannonvälineistä tärkein, maa, kuuluu yhteiskunnalle ja on yhteiskunnalla siihen sellainen määräysvalta kuin tässä ohjelmassa lähemmin lausutaan."

Edelleen ehdotti puhuja, että periaatteellisen osan neljännen kohdan loppuun lisättäisiin seuraavaa: "Samoin on yhteiskunnalla oikeus pakko- luovutuksella ottaa yksityisten hallussa olevia suur- ja keskikokoisia viljelmia yhteiskunnan haltuun sellaisissa tapauksissa, jolloin se yhteiskunnan edun kannalta katsotaan tarpeelliseksi."

Ed. *Mäkeläinen* lausui, että luonnos on periaatteelliseen puoleensa nähdessä onnistunut. "Lähimmät vaatimukset" osaan ehdotti erinäisiä muutoksia.

Ed. *Kuukka* lausui, että kun lähimpien vaatimusten 4:ssä kohdassa ei ole sanottu, miten rappiolle laskettu viljely on saatava yhteiskunnalle, ehdotti siinä keinoksi sen, että siitä mahdollisesti suoritettava korvaus laskettaisiin tuoton perusteella.

Ed. *Kulmala* yhti Toivosen lausuntoon sekä Penttalaan metsätaloustaloustalouksessa.

Ed. *Pihlman* ehdotti saamansa evästyksen mukaisesti, että lähimpään vaatimusteni 3:s kohta tulisi kuulumaan: "Kalastus-, metsästys- ja laiduntamisoikeus ————" j.n.e. Metsänkäyttöä koskevassa asiassa yhti Penttalaan.

Ed. *Virtasaari* muistutti, että puolue on työväenpuolue ja sellaisena luokkataistelupuolue. Teki erinäisiä huomautuksia Pusan lausunnon johdosta.

Ed. *Kovanen* puhui tukkiyhtiöiden aikaansaamasta hävityksestä maaseudulla. Tämä asia olisi otettava huomioon ohjelmasta päätettäessä. Eduskuntaryhmän olisi niinkään tartuttava asiaan.

Ed. *Kuittinen*, yhti Virtasaaren lausuntoon. Karjalaidunkysymyksessä yhti Lyytikäiseen.

Ed. *Lumijärvi* halusi otettavaksi huomioon eräitä periaatteellisia kysymyksiä: tuleeko Suomi olemaan maanviljelys- vaiko teollisuusmaa, maamme maantieteellinen asema; suurviljelyksen ja pienviljelyksen mahdollisuudet j.n.e.

Ed. *Aalto, J. F.*: Se ehdotus, jonka Pusa teki ja jonka mukaan maanviljelijät turvattaisiin siten, että heidän työnsä tuotteille määrättäisiin hinta laskemalla niille se hinta, mikä on teollisuustuotteillakin kansainvälisillä markkinoilla. Tämä kanta johtaisi siihen, että jouduttaisiin teollisuustuotteiden kanssa kilpajuoksuun tullipolitiikan alalla. Niin kauan kuin ollaan porvarillisessa yhteiskunnassa ei voida vapaata kilpailua, sikäli kuin se ymmärretään, s.o. maataloustuotteiden ja teollisuustuotteiden

den kilpailua rajoittaa, muuten kuin tulleilla, ja jos tällainen määritelmä pannaan maatalousohjelmaan, tietää se silloin koko sutfren palkkatyöväestön etujen polkemista. Pienviljelijät asetetaan silloin kokonaan muiden, ulkopuolelle, toisin sanoen unohdetaan muut. Se edellyttäisi sitä, että teollisuudenhanoittajat ovat voimakkaammat turvaamaan itsensä kuin maanviljelijät. He ovat kyllä valmiit hankkimaan teollisuustulleja teollisuustuotteille ja siis pitämään korkeina hinnat. Jos ei näitä kyetä alentamaan, niin se tietäisi maataloustuotteiden hintain kohoamista, ja tähän ei minun käsittääkseni voida mennä.

Voionmaa, V.: Ohjelmakomitean jäsenenä on minun ollut hauska kuulla sitä tunnustusta, jonka ohjelmakomitean työ on saanut osakseen. Painavimmat muistutukset tänä päivänä ohjelmakomitean työtä vastaan on nähdäkseni tehnyt toveri Pusa ja niihin haluaisin vastata.

Ensinnä minä kyllä olen hänen kanssaan yhtä mieltä siitä, ettei olisi haitaksi, jos maatalousohjelmaan tulisi tuommoinen suuri tasa-arvoisuuden julistus, joka julistaa maatyöläiset teollisuustyöläisten arvoiksi, sillä kaikki ne maata möyriivät, olivatpa palkkatyöläisiä tai vuokraajia, joiden työ ei tarkoita riistämistä, vaan ainoastaan oman perheensä elättämistä, kuuluvat työväenjärjestöihin ja ovat kohdeltavat tasa-arvoisina tovereina. Minä kannatan sellaisen lausunnon ottamista maatalousohjelmaan.

Edelleen Pusa huomautti, ettei olisi tehtävä eroa maataloustyöläisen ja pienomistajan välillä, ja sikäli kuin saatoin kylläkin kiireesti seurata hänen esitystään, niin hän tuli siihen tulokseen, että pienviljelystä ja pienomistusta olisi erityisesti suojeltava sosialidemokraattisessa ohjelmassakin. Tähän minä tahtoisin huomauttaa, että kansantaloudellisesti voi kuitenkin määrättyissä tapauksissa hyvin voimakkaasti puolustaa suurviljelystä. Esimerkiksi nykyaikana traktoriviljelys ei liene mahdollista muuta kuin suurilla yhdenjaksoisilla vainioilla, ja jos yleensä tahdotaan käyttää hyväksi traktoriviljelyksen suuria kansantaloudellisia etuja, niin niillä seuduilla, joissa edellytyksiä suurviljelykselle on, on se osoittautuva varmaan kansantaloudellisesti edullisemmaksi, joten meidän ohjelmassamme ei sovi hyväksyä sellaisia lausuntoja, jotka käyvät yleisesti kansantaloudellisia etuja vastaan. Tottakai yhteiskunnan ja koko kansan taloudellinen etu on saava tunnustuksensa. Mutta toiselta puolen on otettava huomioon olevat olot ja silloin kyllä on pienomistusta ja pienviljelystä määrättyissä tapauksissa puolustettava. Ensinnäkin onhan meidän maamme luonto sellainen, ettei täällä laajemmassa määrässä voi viljellä maata muuta kuin pienviljelyksen muodossa — järvien ja lampien rannoilla on pieniä päiviä, joihin ei voi suurviljelystä syntyä. Toiseksi

meidän maamme asutuksen historiallinen kehitys on ollut sellainen, että se on luonut tähän maahan äärettömän joukon pikkuviljelyksiä. Tämöisestä historiallisesta perinnöstä emme voi käden käänteessä vapautua. Kolmanneksi vallitsee' nykyisessä yhteiskunnassa kapitalistisen hengen vaikutuksesta tavattoman voimakas yksityisen omistusoikeuden käsitys. Emme voi sitäkään juurittaa pois äkkiä, vaan se täytyy ottaa huomioon. Olisi järjetöntä asettua näitä tosiasioita vastaan tahi kieltää niitä, jotka sitä paitsi eivät ole muutamissa suhteissa, kuten sanoin, maantieteellisistä ja historiallisista syistä edes väheksyttävissä. Ne ovat sellaisia, joille emme mitään ole mahtaneet, vaan hiljaisesti koetamme muuttaa niitä. Jos otamme huomioon sen, että pienviljelijä kuitenkin omalla työllään ja sikäli kuin pääasiallisesti omalla työllään maanviljelyksestä elää, niin jos hän omistaa maata, niin eihän hän omista muuta kuin mitä käsityöläinen omistaa omistaessaan työvälineensä. Se on pääasiallisesti pieni omistus, hänen työnsä väline, ja minusta semmoisena sen voi käsittää, selittää ja puolustaa. Siis minusta pienviljelyksellä ja pienomistuksella on meidän oloissamme puolensa eikä sitä suinkaan ole heitettävä sellaisenaan pois, vaan luulen ohjelmakomitean osanneen koko lailla oikeaan, kun se on koettanut tunnustaa suurviljelyksen siellä, missä sillä on suuria mahdollisuuksia, jopa sitä edistääkin. Mutta toiselta puolen taas siellä, missä ei voi muuta viljelystä harjoittaa kuin pienviljelystä ja sikäli kuin pienviljely ei ole sosialististen periaatteiden vastainen, tunnustaa ja suosii sitä. Siis minä siinä kohdin luulisin ohjelmakomitean olevan oikeassa. Jos toveri Pusan lausunto tarkoitti poikkeamista siitä, niin se ei silloin mielestäni osunut oikeaan, mutta jos se tarkoitti kehittää ja pysyttää sitä sellaisena, niin kannatan ehdotusta siinäkin kohden.

Kolmanneksi Pusa esitti lausuttavaksi maatalousohjelmassa, että maataloustuotteiden myynti olisi tapahtuva maataloustuottajain omaa myyritikuntain kautta ilman välikäsiä, koska se on kansantaloudellisesti edullista. Tuommoinen myyntitapa, turhien välikäsien poistaminen, on sekin minun mielestäni periaatteessa kannatettavaa.

Mutta sitten oli Pusan muistutuksissa yksi kohta, johon minä erityisesti kiinnitin huomiota niinkuin toveri Aaltokin. Toveri Pusa esitti lausuttavaksi, että maataloustuotteiden hinnat määrittäisiin samassa suhteessa maailman markkinahintoihin, kuin teollisuustuotteiden hinnat. Minä nyt kyllä luulen, että ilman tällaisia ohjelmiakin maailman markkinahinnat määräävät hinnat meidänkin maassamme, olipa tuollaista lausuntoa olemassa tai ei. Toiseksi minä en luule, että tällaisella määräyksellä, tulipa se ohjelmaamme tai ei, tule olemaan suurta käytännöllistä hyötyä, sillä pikkuviljelijä yleensä ei ole maataloustuotteiden sanottava

myyjä. Hän tietysti tarvitsee rahaa, koska elämme rahatalouden kannalla nykyjäsä, mutta sen rahan, jonka hän tarvitsee talouteensa, pikkuviljelijä enimmäkseen saa omasta työvoimastaan tekemällä sivutöitä, ottamalla osaa metsätöihin y.m., enemmän kuin myymällä maataloustuotteita. Sitä paitsi nykyinenkään taloudellinen kehitys ei käy siihen suuntaan, että pikkuviljelijä rupeaisi viljelemään jotakin erikoista kauppaviljelyskasvia, jota möisi ja hankkisi rahaa, vaan päinvastoin koettaisi karttaa niin paljon kun mahdollista myyntiä ja koettaisi viljellä omaa kulutustaan varten. Jos tämä tri Sunilan kirjassaan esittämä kanta pitää paikkansa, niin silloin vähenee pienviljelijäin tehtävä maataloustuotteiden myyjänä. Minä tällä tahdon huomauttaa, että tällä määräyksellä, että maataloustuotteiden myyntihinnat olisi määrättävä samaan suhteeseen kuin teollisuustuotteiden hinta on maailmanmarkkinoilla, ei ole pienviljelijälle eikä tule olemaan kovinkaan suurta käytännöllistä merkitystä. Sitä suurempi on sen teoreettinen merkitys. Mehän tiedämme, että teollisuustuotteiden hintaan vaikuttaa tullisuojaus, että niiden hintaa tullisuojaus nostaa. Jos ne otetaan ohjenuoraksi tässä kohden, niin seuraa, että maataloustuotteille on saatava tullisuojaus aivan niinkuin toveri Aalto sanoi, ja niiden hintaa on korotettava tullisuojuksella. Tässä joudutaan keinottelun tielle, joudutaan suurien kuluttajajoukkojen kustannuksella ottamaan ylimääräistä hintaa elintarpeilla, ja joskaan nyt tällä seikalla, niinkuin äsken koitin osoittaa, ei tulisi olemaan pikkuviljelijäi jähin nähden niin suurta käytännöllistä merkitystä, niin sehän suurviljelijälle on erittäin suuri etu. Siihen ne pyrkivät, koko niiden maatalouspolitiikka tähtää siihen, se on porvarillisen maatalouspolitiikan päämäärä, ja koska meidän ei ole tarpeellista mennä siihen, niin minä näistä periaatteellisista syistä sitä vastustaisin. Toivon, että maatalousvaliokunta ottaisi nämäkin seikat harkittavakseen ennenkuin menee tuohon tietopuohsesti niin äärettömän arveluttavaan järjestelmään, joka sisältyy Pusan ehdotukseen. Minä luulen muuten, ettei toveri Pusa ole tullut loppuun ajatelleeksi, mitä seurauksia hänen järjestelmästänsä olisi.

Ed. *Vainio* kannatti lähimpäin vaatimusten 4 kohtaan tehtyä muutosehdotusta. Yhtyi myös Toivosen ja J. F. Aallon lausuntoihin.

Ed. *Pusa* ei uskonut väitetä, että hänen ehdotuksensa hintojen määrittämisestä veisi tullikilpailuun ja jos veisikin, niin voisi valtio teollisuudelta ottaa veroina sen osan, minkä teollisuus tullisuojana saa.

Itkonen, R.: Täällä on muutamissa puheenvuoroissa esitetty vaatimus, että ohjelmaan täytyy ottaa erikoisesti tukkiyhtiöiden tilojen ottaminen yhteiskunnan haltuun. Ohjelmakomitean perusteluissa tähän on viitattu ja huomautettu, että tukkiyhtiöitä ei tässä asiassa olisi asetettava

poikkeusasemaan. Minun mielestäni ei myöskään ole syytä lähteä tässä tukkiyhtiöitä panemaan erikoisasemaan muihin maanomistajiin nähden. Täytyy tyytyä siihen, että lähimmissä vaatimuksissa vaaditaan viljelyskelpoinen viljelemätön maa otettavaksi yhteiskunnan haltuun, olipa kenen hallussa tahansa. Meidän täytyy muistaa, että tukkiyhtiöt, niin pahassa huudossa kuin ne ovatkin, kuitenkin edustavat meidän suurinta teollisuuttamme. Niitä ei ole lähdettävä erikoisesti sortamaan eikä niiltä erikoisesti riistämään maata ennen kuin muilta maanomistajilta. Meillä on paljon suurmaanomistajia, m.m. ne suuret sukutilojen omistajat, jotka vuosisatoja ovat pitäneet maitaan sangen huonossa kunnossa, ne ovat yhteiskunnalliselta kannalta katsoen vielä hyödyttömämpiä kuin tukkiyhtiöt. Nämä, seikat on muistettava lähtiessämme määrittelemään kantamme ja erikoisvaatimuksiamme. Että tukkiyhtiöt on tässä suhteessa ensisijassa otettava lukuun, senhän me tiedämme olevan maalaisliittolaisten erikoisvaatimuksen, koska he toivovat voivansa säilyttää mahdollisimman kauan omain puoluelaistenpa omistamat tilat näiden hallussa. Sen vuoksi he kohdistavat sen kansan tyytymättömyyden, joka on kohdistunut yleensä suuomistajiin, tukkiyhtiöihin ja saavat sillä tavoin sivuutetuksi monta kertaa huonomman maanomistuksen kuin tukkiyhtiöiden maanomistus on. Meidän tulee pitää huoli siitä, ettemme lähde tällaisen maalaisliittolaisten ohjelmavaatimuksen mukana kilpaa juoksemaan, niin viekoittelevalta kuin se ehkä tuntuukin. Meidän täytyy kyetä tekemään selkoa irtolaisväestön maankysymyksen ratkaisuisista kokonaisuudessaan eikä ole takerruttava sellaisiin yksityisiseikkoihin, joilla vain koetetaan hämätä maatalouskysymyksen ratkaisua kokonaisuudessaan. Muihin kohtiin nähden en katso tässä olevan syytä kajota. Niihin ovat jo aikaisemmin ohjelmakomitean jäsenet puheenvuoroissaan kajonneet.

Asia meni maatalousvaliokuntaan.

Otettiin 15 min. kahviloma.

Istuntoa jatkettaessa johti puhetta H. *Manner*.

Ilmoitettiin että sosialisimisvaliokuntaan V. Paavilaisen tilalle ehdottaa Mikkelin vaalipiiri valittavaksi T. Haikonen. Hyväksyttiin.

Käsiteltäväksi otettiin

Sosialisoimiskysymys.

Ohjelmakomitean laatiman ehdotuksen johdosta (liitteessä) lausui:

Keto, J. V.: Kuten tunnettua, olen minä kuulunut ohjelmakomiteaan, mutta en ole voinut ottaa osaa kaikkiin niihin kokouksiin, joissa sosialisiohjelmaa on käsitelty. Siihen aikaan oli minulla töitä, niin etten ehtinyt olla enempää ponsien valmistelussa kuin itse perustelujen vai-

mistelussakaan mukana siinä määrin, että voisin joka suhteessa seisoa komitean ehdotuksen takana. Senvuoksi haluaisin käyttää tässä asiassa puheenvuoron, jossa hiukan tahtoisin arvostellakin tätä sosialisimisohjelmaa ja erinäisissä kohdissa ilmoittaa kaipaavani jonkinlaista lisävalaistusta.

Sosialisimisohjelman perusteluissa on minun ymmärtääkseni puute se, että ei ole lainkaan kosketeltu sosialisimiskysymyksen niin sanoakseni poliittista puolta, sitä puolta nimittäin, minkälaiset edellytykset yleensä nykyään maailmassa ovat olemassa sosialisimiskysymyksen pikaiselle ratkaisulle ja minkälainen tämä ratkaisu nyt tulee olemaan. Tässä on kuitenkin sellainen kysymys, joka on aivan oleellisen tärkeä sosialidemokraattiselle puolueelle ja jossa tämän puolueen on oikeastaan syytä verrattain tarkasti määritellä kantansa. Tämä on nimittäin kohta, jossa sosialidemokraattinen puolue oleellisesti eroaa kommunististen puolueiden tilanteen arvostelusta ja jossa myös sosialidemokraattien keskuudessa on ilmeisesti olemassa erilaisia mielipiteitä ja varsinkin erinäisiä harhakäsityksiä. Mehän tunnemme tuon kommunistien julistaman uskonkappaleen, että maailmansodan jälkeen oli tullut aika, jolloin kapitalistinen tuotantotapa oli tuossa tuokiossa luhistuva sen johdosta, ettei maailmansodan rappeuttamassa maailmantaloudessa enää voisi lainkaan syntyä kansainvälistä vaihtoa, kapitalistimaiden koneisto oli tämän johdosta menevä rappiolle täydellisesti kohta välittömästi maailmansodan jälkeen ja tästä oli oleva poliittisena seurauksena se, että työväen keskuudessa oli syntyvä tavaton kuohu, tavaton kiihtymys tällaisissa oloissa, joka kiihtymys sitten oli ennen pitkää purkautuva aseelliseksi työväennousuiksi vallassa olevaa porvarillista hallitusjärjestelmää ja porvarillisia poliittisia puolueita vastaan. Ja nämä nousut olivat sitten päätyttyvät neuvostodiktatuuriin, joka oli tuossa tuokiossa paneva toimeen täydellisen yhteiskuntatalouden sosialistisen järjestämisen. Tämä käsitys sehän on eräissä osissa ilmeisesti osottautunut erheelliseksi. Ei kuitenkaan oikeastaan kaikissa osissaan. Nykyjään me elämme maailmansodan jälkiseurauksina sellaista maailmanpulaa, jollaista kapitalistinen tuotantotapa ei ole milloinkaan ennen saanut tuta. Entiset pulat ovat olleet lapsenleikkiä sen pulakauden rinnalla, jota nyt maailma potee ja entisten pulien kestämis-kausi on ilmeisesti myös ollut pieni osa siitä, mitä nykyinen maailmanpula tulee kestäämään. Kun entiset pulat vähensivät maailmantuotantoa vain muutamilla prosenteilla, 3—4 % :lla, niin useissa kapitalistisissa, johtavissa maissa, tärkeimmissä tuotantomaisissa, tuotanto nykyisen maailmanpulan aikana on vähentynyt 45—50 % :lla. Työttömyys, joka ennen pulakoinakin käsitti vain verrattain pienen osan teollisuustyöväestöstä, on

nyt aivan suunnattoman laajuuden saavuttanut. Yhdysvalloissa on tällä hetkellä 5 miljoonaa työtöntä, Englannissa 2 miljoonaa, Ruotsissa 160,000 j.n.e. Meidän sosialidemokraattienkin täytyy pitää mielessämme, että nyt on ainoalaatuinen ilmiö maailmantaloudessa, ilmiö, jonka seuraukset tulevat olemaan paljon pitkäaikaisemmat kuin mitä sanomalehtimiehet ja agitaattorit, vastustaessaan tätä bolshevistien maailmanvallankumous--teoriaa, usein kuvittelevat. Mutta tosiasia on myöskin, että bolshevikit ovat kuitenkin niissä johtopäätöksissä, joita he tästä asiantilasta ovat vetäneet, täydellisesti erehtyneet. Heidän poliittiset johtopäätöksensä tästä suunnattomasta, ennen kuulumattomasta maailmanpulasta ovat väärät. Pulat yleensä, eikä erityisesti tällainen maailmanpulakaan, eivät ole omiansa kohottamaan työväen taistelukuntoa, se ei ole omiansa vahvistamaan työväenliikettä poliittisesti. Tällainen pulakausi synnyttää itse asiassa työväessä poliittista lamaantumista, järjestöt heikkenevät ja työväen omassa keskuudessa syntyy hajaannusta ja riitaisuuksia. Ilmeisesti on asianlaita sillä lailla, että vasta silloin kun tämä maailmanpula on voitettu, kun alkaa taas jälleen nousukausi kapitalistisessa taloudessa, vasta silloin alkaa myös työväenliike päästä siitä rappeutumis-, siitä lamaannuskaudesta, missä se nyt on. Vasta silloin alkaa ymmärtääkseni työväenliike voimistua ja rynnätä eteenpäin, ja vasta silloin oikeastaan kun tämä maailmanpula alkaa olla voitettu, vasta silloin me voimme toivoa, että tämä sosialisoimiskysymys noin kansainvälisenäkin kysymyksenä astuu päiväjärjestykseen, tärkeämpänä kysymyksenä kuin mitä se tällä haavaa on.

Tämä ymmärtääkseni on se kanta, jolla sosialidemokraattien on seisottava taistellessaan kommunisteja vastaan. On ilmeistä, että tämä ajankohta ei ole lähellä, maailmanpula ei ilmeisesti tule ratkeamaan kovinkaan pian, ja on hyvin epätietoista, millä tavalla se tulee ratkeamaan, sillä ratkaisumahdollisuuksia on monia. Meidän sosialidemokraattien on koettava edistää sellaista ratkaisumahdollisuutta, joka edistäisi oikeastaan sitä, että kapitalismi tästä pulasta nousee laajentuneena, kehittyneenä. Se voi nimittäin tästä pulasta nousta rappeutuneena ja pienentyneenä. Kaikki riippuu siitä, mitenkä näitä useita poliittisia kysymyksiä, juuri sellaisia kysymyksiä, kuin Saksan ja Venäjän kysymys, saadaan poliittisesti ratkaistuksi. Siitä riippuu paljon, mitenkä tämä kapitalistinen talousjärjestelmä tulee pulasta nousemaan.

Meidän, niinkuin sanottu, on kannatettava sellaisia pyrkimyksiä kapitalistien keskuudessa, joita esimerkiksi Englanti ajaa tällä haavaa pyrkiesään ottamaan taloudelliset näkökohdat kansainvälisen ulkopoliitiikan perusohjeiksi, siis sellaista ohjelmaa, jota Genovan konferenssissa Eng-

lanti kannattaa. Mutta vaikka tällainen porvarillinen politiikka kansainvälisissä suhteissa pääsisikin voimaan, vaikka Venäjän ja Saksan kysymys ratkaistaisiin järkevämpien porvarillisten ainesten, etupäässä Englannin ohjelman mukaan, niin ei ole kuitenkaan otaksuttavaa, että tämä maailmanpula tulisi pitkiin aikoihin voitetuksi. Venäjän kansantaloutta ei voida lyhyessä ajassa nostaa sellaiseen kuntoon että se kykenisi jälleen olemaan huomattavana kulutusmaana maailmankapitalistien teollisuudelle ja. että se itse kykenisi tuottamiaan huotnattavassa määrässä tuotteita maailmanmarkkinoilla. Mutta tämä on kuitenkin edellytys pulan voittamiseksi. Me sosialidemokraatit saamme siis olla varustautuneita siihen, että maailmanpulaa tulee kestämaan kauan ja että myös työväenliikkeessä tulee vielä kauan kestämaan sellaista kautta, jolloin sosialidemokratia ei voi ajatella saavuttavansa poliittista vahvuutta kapitalistisissa valtioissa ja ryhtyä suorittamaan sosialisointitoimenpiteitä, koska, niinkuin sanottu, tämä sosialisointitoimenpide tulee ilmeisesti päivän polttavaksi kysymykseksi vasta silloin kuin nykyinen maailmanpula on voitettu ja työväenluokka taas saavuttanut voimantunnetta, minkä se saavuttaa silloin kun taloudellinen nousukausi alkaa. Tämä sosialisointi se voidaan silloin vasta toimittaa sillä tavalla, että työväenluokka ja koko yhteiskunta voi siitä toivoa välitöntä työtä. Silloin nimittäin, kun kansantalous on päässyt siitä rappeutumia-, lamaannus- ja köyhtymistilaista, mihin se maailmansodan johdosta on kaikkialla joutunut, mikä seikka tekee sen, että sosialisointi, jos sitä työväenluokka jossakin määrässä joutuisi toteuttamaan, olisi sängen vaikea järjestää sillä tavalla, että siitä olisi välitöntä hyötyä suurille työätekeville kansankerroksille. Vasta silloin siis, kun kapitalistinen pula oti voitettu, kun kapitalismi on jälleen kehittänyt yhteiskunnan rikkauksia sillä tavalla, että ne yhteiskunnallistuttamalla voidaan taata kaikille hyvinvointi, vasta silloin on sosialisointi taloudellisestikin helpommin suoritettavissa.

Minusta olisi tästä seikasta, tästä n.s. poliittisesta puolesta ollut huomautettava sosialisointiohjelman perusteluissa, koska se puoli on hyvin tärkeä jokapäiväisessä agitatsiossa, jotta annettaisiin meidän joukoillemme oikea käsitys tästä seikasta. Ymmärtääkseni silloin vasta voi toivoa, että Suomessakin voidaan ryhtyä sosialisointiin, silloin kun ensin muissa maissa on siihen ryhdytty. Sitä ennen meillä on joukko muita tehtäviä, jotka sosialisointia valmistavat. Meidän on ensiksi koetettava poistaa esteitä kapitalismin kehityksen tieltä Suomessa, koetettava antaa täällä kapitalistisen kehityksen kehittyä ja kehittää tuotannon välikappaleita sellaisiksi, että ne voidaan sosialisoida /sillä tavalla, että työätekevään joukkojen hyvinvointi tämän sosialisoinnin jälkeen kasvaa. Poliitti-

sesti on sosialidemokraattisen puolueen ymmärtääkseni asetettava lähi-aikojen ohjelmaksi tuota sosialisointia silmälläpitäen, joka ei tule meillä lähiaikoina suoritettavaksi, sitä vastaava ohjelma. Poliittisesti työväen tulee ennen kaikkea koettaa toteuttaa tässä maassa kansanvaltaa, kansanvaltaa toisella tavalla kuin mitä se nykyään on toteutettu, ennen kaikkea koettaa toteuttaa kansanvaltaa yhdyskuntain, valtion ja kuntain hallinnossa ja hoidossa, koettaa kansainvaltaistuttaa nykyisen valtion virkakoneistoa. Tämä virkakoneiston kansanvaltaistuttaminen on oikeastaan kaiken sosialisoinnin edellytys ja ehto. Jollei yhteiskunnan virkakoneistoa ole saatu sellaiseksi, että sitä voi valtaan päässyt köyhälistöpuolue käyttää edullisesti valtansa vahvistukseksi, niin ei voi myöskään ajatella kunnollisesti sosialisointia suoritettavaksi. Ymmärtääkseni olisi oikeastaan annettava jonkinlaiselle ohjelmakomitealle tehtäväksi valmistaa tätä puolta edelleen puolueen ohjelmassa: harkita juuri niitä keinoja, joilla yhteiskunnan, julkisten yhdyskuntien, ennen kaikkea valtion hallinto, virkakoneisto saataisiin meidän maassamme demokratisoiduksi. Tämä on ymmärtääkseni sosialidemokratisen puolueen päivän tehtävä tässä kysymyksessä.

Mitä sosialisointikomitean mietintöön tulee, niin luonnollisesti minä hyväksyn sen pääpiirteissään sellaisenaan. Minusta siinä on yleensä sanottu kaikki se, mitä nykyään sosialisointiohjelmassa tarvitsee sanoa. Kuitenkin minusta tuntuu nyt, kun olen perästä päin sitä tarkastanut — sen jälkeen kuin minä vain pintapuolisesti ehdin tarkastaa sitä ollessani komitean jäsenenä — että tämä sosialisointikäsitys ei ole oikea eikä se ole tyhjentävä. Siinä suhteessa olisi muutoksia tehtävä. Kyllä kai sosialisointi ei ole oikein määritelty silloin kun sanotaan, että sosialisoinnin tarkoituksena on vain "poistaa kapitalistiluokan valta taloudellisessa elämässä, poistaa luokkavastakohdat ja johtaa taloudellista elämää tavalla, joka vastaa työväen kansan yhteisyyttä". Tuohon viimeiseen määritelmään sisältyy se, mitä minä olen tahtonut sanoa, mutta se on minusta epämääräisesti sanottu. Sillä sosialisointihan edellyttää tähänastisen määritelmän mukaan ennen kaikkea sitä, että tuotanto järjestetään järjestetyn kulutuksen mukaan. Se on minun ymmärtääkseni sosialisoidun tuotannon oleellisin tunnusmerkki. Paitsi että tuotantolaitokset otetaan valtion ja kuntain haltuun, on tuotanto järjestettävä sillä tavalla, että tuotetaan vain se määrä, mikä tarvitaan edeltäkäsien selville otetun kulutuksen mukaan. Tämä on mitä tärkein käsitelmä. Se merkitsee sitä, ettei voi puhua sosialisoinnista esimerkiksi jos työväen luokan poliittinen puolue valtaan päästyään meillä ottaisi valtion haltuun paperi- ja puutavarateollisuuden. Tällainen teollisuuden ottaminen val-

tion haltuun ei vielä olisi sosialisointia, se olisi valtiokapitalismia, joka voi olla välttämätön, mutta joka ei ole vielä ratkaissut sitä kysymystä, mihin sosialisoinnilla pyritään, nimittäin poistanut kapitalismin työväenluokalle synnyttämää olemisen epävarmuutta ennenkaikkea pulien kautta. Sillä tällainen teollisuus, joka työskentelee maailmanmarkkinoita varten, siinähan eivät pulat tulisi poistetuiksi. Sen täytyy työskennellä samalla tavalla kuin nytkin: tuottaa epämääräistä kulutusta varten. Nämä tuotannon haarat voidaan sosialisoida vasta silloin kuin koko maailmantalous tai ainakin tärkeimpäin maiden teollisuudet on järjestetty yhteisillä sopimuksilla, kun niissäkin on otettu selville kulutus ja tuotanto sovellettu sen mukaan ja poistettu pulat. Minä tahtoisin, että sosialisointivaliokunta ottaisi huomioon tämän määritelmän.

Niinkuin sanottu muuten minusta esitetty ohjelma on sopiva puolueen ohjelmaksi, ainakin nyt toistaiseksi, jollei sitä sen mukaan kuin täällä on ehdotettu, jätetä vieläkin yksityiskohtaisemmin uuden ohjelmakomitean harkittavaksi.

Puheenvuorojen saanti rajoitettiin.

Keskustelua jatkettaessa

ed. *Hellsten* lausui: Helsingin sos.-dem. kunnallisjärjestön kokouksessa asiasta keskusteltaessa hyväksyttiin komitean ehdotus sellaisenaan. Oli muuten sitä mieltä, että ehdotus on joutunut puoluejärjestöjen käsiteltäväksi liian myöhään. Ehdotti sen vuoksi, että kysymys lykättäisiin seuraavaan puoluekokoukseen ratkaistavaksi.

Ed. *Lumijärvi* toivoi ohjelman 2 kohtaan tehtäväksi sellaisen muutoksen, että puhuttaisiin yksinomaan meidän maastamme, Suomesta. Samoin viimeiseen momenttiin ehdotti lisäyksen, keskittyneitä tuotantolaitoksia.

Ed. *Siimes*, K., piti ohjelmakomitean esittämiä perusteluja erittäin hyvinä. Katsoi, että puoluekokouksen pitäisi voida hyväksyä esitetty ohjelma ilman suurempia epäilyksiä. Yhtyi muuten sosialisoinnin valmistelemista koskevassa kohdassa Kedon lausuntoon. Ehdotti, että esitys hyväksyttäisiin, ottaen huomioon Helon tekemät muutosehdotukset.

Ed. *Alkula*: Ohjelmakomitean jäsenen Kedon perustelut ovat ohjelman toteuttamiseksi onttuja. Kokouksen on laadittava ohjelma työtekeviä luokkia eikä omistavia varten. Perusteluissa ei lainkaan ole otettava huomioon IV kohdan loppua, "Mikäli taloud." j.n.e. V kohdassa pitäisi yksityiskohtaisesti määritellä korvausta koskeva kysymys.

Wiik, K. H.: Me luultavasti ymmärtäisimme ystävämme Kedon väärin, jos luulisimme, että hänen mielestään on todellakin sosialisointiohjelmaan ja sen perusteluihin pantava semmoinen määräys, että sosialisointi

on toistaiseksi mahdoton, vaan se on jonkin tulevan sukupolven asia. Tietysti hän ei ole semmoista tarkoittanut. Ja jos hän olisi tarkoittanut, niin hän olisi nostanut siitä puheen jo ohjelmakomiteassa. Hän käytti tätä tilaisuutta vain pitääkseen meille hyvin arvokkaan, valaisevan ja kaikin puolin mielenkiintoisen luennon, josta olemme hänelle hyvin kiitolliset.

Mitä asiaan tulee, niin käytän tilaisuutta polemisoidakseni toveri Helon muutosehdotuksia vastaan. Kun hän sanoo, että työväenneuvostojen pitää jo nykyisessä yhteiskunnassa, sikäli kuin niitä perustetaan, pyrkiä yleensä saamaan mahdollisimman suurta vaikutusvaltaa tuotantoprosesseissa, niin tämä voi olla houkuttelevaa. Jos niitä saadaan perustetuksi nykyään, niin annetaan niille mahdollisimman paljon vaikutusvaltaa, sillä samassa määrässä vähenee kapitalistien vaikutusvalta. Mutta on otettava huomioon sekin näkökohta, että tulevaisuuden sosialistisessa yhteiskunnassa ei saa antaa itse tehtaiden työläisille mahdollisimman suurta vaikutusvaltaa tehtäisiin. Sillä jos se tehtäisiin, niin se ei olisi sosialisointia, se ei olisi sosialismia, vaan syndikalismia, kun tuotantovälineet eivät kuuluisi yhteiskunnalle, vaan kuuluisivat eri tehtaiden työläisille. Se ei olisi yksityisen omaisuuden poistamista, vaan sen laajentamista ja sen juurruttamista. Se sitä. Vihdoin on otettava huomioon nykyisessä yhteiskunnassa, että työväenneuvostot, jos niitä on ja niillä on hyvin suuri vaikutusvalta tehtaiden johtoon nähden, niin millä tavalla se liian suuri määräysvalta saadaan sitten poistetuksi tai supistetuksi, kun ryhdytään sosialisointiin? Silloin muodostuisi sellainen etuoikeutettu kerros työväenluokan keskuudessa, ja se luokkataistelu, joka silloin syntyisi, se olisi paljon vaikeampi, kun ei olisi mitään selviä luokkarajoja.

Helon toinen huo.mautus koskee korvausta. Oli ajateltavissa, että se synnyttäisi paljon keskustelua ja aika paljon väärinkäsitystä. Helo on ottanut asian hyväntekeväisyyden kannalta. Hän tahtoo myöntää korvausta, mutta ainoastaan köyhille kapitalisteille. (Hilpeyttä). Ei se niin naurettavaa ole, kyllä on köyhiäkin osakkeenomistajia. Komitea ei ole suurestikaan ottanu" tuota näkökohtaa huomioon, koska se on pitänyt silmällä, mitä on työväen edun kannalta katsoen paras. Joskin joku kapitalisti joutuu kärsimään, niin se ei ole niin vaarallista, mutta muuten kyllähän myös entiset kapitalistit tulisivat komitean ehdotuksen mukaan ylläpitoonsa nähden turvatuiksi silloin kun kaikille annettaisiin korvausta eikä ainoastaan köyhille. Mutta se näkökohta, joka on meille ollut määrävänä, on se, että jollei mitään korvausta luvata, niin silloin, jos kapitalistit näkevät, että sosialisointi on lähellä, he päästävät teollisuuslaitoksensa rappeutumaan ja silloin on tuo sosialisointitehtävä monta

kertaa vaikeampi kuin mitä se muuten olisi. Se on realinen näkökohta, vaikka edellinen puhuja oli sitä mieltä, että komitean ehdotus ei ole realinen. Myös on perusteluissa sanottu, että jos sosialisointiin ryhdytään kansalaissodan jälkeen, jolloin kapitalistit ovat esiintyneet laillista työväen-valtiovaltaa vastaan, niin semmoisille ei tietysti makseta mitään, niin että jyrkkyys, joka ilmenee Helon ehdotuksessa, on enemmän näennäinen kuin todellinen. Jos tahtoisivat ratsastaa auktoriteeteilla, niin voisi mainita, että isä Marx lausui kerran, että voi olla helpompi maksaa kapitalisteille korvausta kuin olla sitä maksamatta. Siis vaikka tällä asiassa on verrattain pieni käytännöllinen merkitys sentähden, että kun kerran sosialisointiin ryhdytään, luultavasti ollaan hyvin riippuvaisia niistä olosuhteista, jotka silloin ovat vallalla, niin ero on siinä, että jos hyväksytään komitean ohjelma, silloin ymmärtääkseni ohjelma tulee alusta loppuun rakennettu järjestyksen eikä tunnesyiden pohjalta, niinkuin se osaksi tulisi olemaan, jos hyväksyttäisiin Helon muutosehdotus. Muuten kun minulla ei ole ollut mahdollisuutta olla läsnä sosialisointivaliokunnassa, niin huomautan, että ohjelmassa on muutamia mahdollisia seikkoja, jotka vaativat korjausta. Minulla ei ollut tilaisuutta olla läsnä, kun ohjelma lopullisesti tarkistettiin.

Ed. *Reinikainen* ilmoitti valitsijainsa hyväksyvän ehdotuksen Helon tekemin muutosehdotuksen.

Ed. *Hauru*: Kysymys on päätettävä tässä kokouksessa, vaikka päätös tulisikin puutteellinen. Ehdotti valittavaksi toimikunnan asiaa täydellistämään. Oli sitä mieltä, että sosialisointikysymys kulkee rinnan työväen kehitystason nousun kanssa. Polemisoi tekovaltakumousta 'vastaan. Kysymyksen edelleen selittelyn katsoi välttämättömäksi.

Ed. *Laitinen* lausui, että ehdotus voidaan ottaa kyllä nyt ohjelmaan, mutta ennenkuin se, muodossa tai toisessa, saadaan täytäntöön, täytyy kehityksen mennä aika tavalla eteenpäin.

Reinikainen, O.: Kun viime puoluekokouksessa tämä asia oli esillä, niin, kuten toverit muistavat, kommunistit silloin halusivat, että se piti ratkaista heti. He perustivat kantansa siihen vaatimukseen, että maailmanvallankumous oli pian käsissä. Muistatte heidän johtajansa Sulo Vuolijoen lausunnon, jossa hän todisti pian alkavasta Englannin vallankumouksesta. Tätä vallankumousta ei ole tapahtunut ja Viikille on jäänyt tarpeeksi aikaa kirjoittaa erinomaisen hyvän sosialisointiohjelman. Minä voin siihen pääpiirteissä yhtyä. Siinä on aivan oikein huomautettu, että sosialisoinnin toimeenpanemista varten täytyy valtiossa valtiovalta olla meillä ja tämä on koetettava saavuttaa rauhallisin keinoin, mutta huomautetaan, että

voi tapahtua ja että usein tapahtuu, että täytyy käyttää diktatuurikeinoja, täytyy käyttää väkivaltaa. Nämä moletnimat seikat on hyvin tässä ohjelmassa tuotu esille. Saimoin siellä on muutamia muita kohtia, mutta en tahdo tällä kertaa kajota niihin, ehkä sitten kun asia tulee valiokunnasta. Tahtoisin kuitenkin lyhyesti puolustaa Helon tekemää ensimmäistä muistutusta. Helo tahtoo työväenneuvostojen valtaa laajentaa. Kaikissa niissä maissa, joissa on viime vuosina työväenneuvostoja perustettu, on niillä kahdenlainen tehtävä. Toiselta puolen niiden tehtävänä on jo nyt valvoa työväen taloudellista tilaa, terveydellistä tilaa j.n.e. Mutta niiden tehtäväksi on useissa maissa, kuten toveri Viikkin tietää, voitu panna lisäksi tuo n.s. pionierityö s.o. koettaa työväestöä totuttaa hoitamaan teolhsuusliikkeen johtoa, teknillistä puolta j.n.e. Tämän ei tarvitse olla syndikalismia. Syndikalismi merkitsee sitä kuten Venäjällä alussa, että työväenneuvostot valtasivat tehtaات. Omat tehtaات työväelle, se on venäläisten tunnuslause. Mutta jos ajatellaan niinkuin Helo ajattelee, että työväestö saapi suurta valtaa ja yrittää päästä vaikuttamaan myös teknillisiin ja semmoisiin seikkoihin, niin nämä eri tehtaiden työväenneuvostot paikalla liittyvät yhteen ja yhtyvät jonkinlaiseksi kontrolliksi, toisin sanoen että heidän täytyy ottaa huomioon kulutus eikä markkinat, kuten syndikalismi edellyttää. Tämän tahdon huomauttaa sentähden, kun toveri Viik pyrki väittämään, että Helon ehdotus ehdottomasti merkitsee syndikalismia. Minä, etenkin kun se sanotaan näin tavattoman laimeassa muodossa, "saamaan mahdollisimman suurta vaikutusvaltaa", toivon, että valiokunta ottaa sen huomioon. Mitä tulee korvauskysymykseen, niin siinä, kuten tietty, ovat kaikissa maissa työväenpuolueet olleet hyvin eri mieltä. Saksan riippumattomat vaaleja varten julkaisemassaan ohjelmassa ovat ylimalkaan asettuneet miltei samanlaiselle kannalle kuin toveri Helo. (Keto: Mitä se meihin kuuluu!) Keto huomauttaa täällä, mitä se meihin kuuluu. Kuuluu, koska tämä puolue on tahtonut kulkea saman periaatteen mukaan kuin Saksan riippumattomat. Minun käsittääkseni tärkeintä Helon ehdotuksessa on se, että hän pointeraa sitä, että korvauskysymystä ratkaistaessa on otettava huomioon ne olosuhteet, milloin yhteiskunnallistuttaminen pannaan toimeen. Eihän voi ajatella, että korvausta maksetaan, jos joukko porvarillisia nousee väkivalloin tukahuttamaan yhteiskunnan pyyteitä. Näitä seikkoja minä olen tahtonut huomauttaa, niinkuin vastalauseessa sanotaankin: "Kysymys yleisestä korvauksesta on siksi riippuvainen niistä olosuhteista, joiden vallitessa yhteiskunnallistuttaminen tapahtuu." Tämä minusta on oleellista Helon toisessa muutosehdotuksessa, vähempiarvoista on se, maksetaanko korvausta köyhille kapitalisteille vai suurkapitalisteille.

Ed. *Saarinen* ihmetteli niiden kantaa, joiden mielestä sosialisointi-ohjelmalla ei ole mitään kiirettä. Puhuja katsoi kuitenkin juuri tämän kysymyksen olevan tärkeimmän. Toivoi, että ohjelmaluonnos tulisi J. Helon ehdottamin lisäyksiin hyväksytyksi. Sosialisointia voitaisiin siihen tilaisuuden tullen vähitellen ruveta toteuttamaan, sikäli kuin muuallakin niin tapahtuu.

Ed. *Virtasaari*, J.: Täällä on tehty ehdotus että sosialisointikysymys jätettäisiin tässä kokouksessa päättämättä. Minä olen samalla kannalla. Vastustan suorastaan kysymyksen päättämistä tässä puoluekokouksessa, sillä maaseudulla, kuten tässä on tuotu esiin, järjestöt eivät ole keskustelleet mitään koko kysymyksestä. Minä tosin edustan vain omaa itseäni, mutta minusta tehdään hätköivää työtä puolueen keskuudessa, jos tässä tilaisuudessa ratkaistaan kysymys, joka määrää tämän puolueen periaatteelliset *elinehdot ja ne viivat, miten niitä ruvetaan ajamaan. Täällä on sanottu, että tämän kysymyksen päättäminen tällä kertaa olisi kokoava tämän puolueen jäseniin s.o. palkkatyöläisiin nähden. Mutta minä tahdon väittää, että jos tämä kysymys näillä perusteilla, jotka tässä on esitetty, nyt ratkaistaan, niin se vie palkkatyöläisiä puolueesta pois. Korvauskysymys on sellainen juttu. Siinä komitea asettuu sille kannalle, että kapitalisteille maksetaan korvausta menetetyistä työlaitoksista, ja kun nyt palkkatyöväki tietää, että kapitalistit ovat näinä vuosina, ihan viime vuonnakin, jakaneet melkein yleensä (kaikissa tehtaissa vähintään yhden osakkeen kutakin vanhaa osaketta kohti ja näille osakkeille sitten saavat 15—20 % voittoa, joten he tulevat saamaan sijoittamansa pääoman noin 3 vuodessa täydelleen takaisin, niin palkkatyöväki ei voi ymmärtää, mitenkä on velvollisuus maksaa heille vielä suuret hinnat, koska he ovat jo kymmenkerroinkin saaneet pääomansa korvatuksi. Kun tämän ottaa huomioon, niin palkkatyöväki vieroo puoluetta, joka tällaista korvausta tahtoi antaa. Sillä tässä on valtiokapitalismia. Ei voida väittää eikä voida todistaa sitä väitettä, että sosialisointia tällä tavoin helpoitettaisiin, sillä eivät suinkaan kapitalistit ole niin lyhytnäköisiä, että he tähän korvaukseen suostuvat, koska se tietää heidän liikkeensä lopettamista ja heidän asemansa hävittämistä. Sen vuoksi en usko heidän tulevan suosiolliseksi kysymyksessä olevalle sosialisoinnille. Olen sillä kannalla, että tämän kysymyksen yhteydessä oleva työväenkontrollilaitos päätettäisiin kiinteästi. Komitean tulisi ottaa tämän puolen harkittavakseen ja tehdä tarkka ehdotus ja kysymys kokonaisuudessaan jättää seuraavaan puoluekokoukseen.

Sosialisointikysymys lähetettiin sosialisointivaliokuntaan.

Työväen suojelusuojelma.

Puhetta ryhtyi johtamaan *Hakkila*.

Käsiteltäväksi otettiin Työväen suojelusuojelma, esitysvihon sivuilla 148—160. Keskustelussa lausui:

Paasivuori, Matti: Tässä alustuksessa on ponsissa mainittu työväen-suojelusta koskevat lait ja niiden uusiminen. Meillä ei tämä kysymys työväensuojelusuojelusta ole ollut ennen puoluekokouksen käsiteltävänä. Voimassa oleva lainsäädäntö tästä löytyy elinkeinolain 4 luvussa ja palkkaussäännössä. Nyt on vastikään eduskunnassa hyväksytty uusi työsopimuslaki, joka laajentaa tämän alan niin laajaksi, että se koskee kaikkia työläisiä, myös henkisentyöntekij öitä, että sen lain mukaan voidaan tehdä työsopimuksia ei ainoastaan ruumiillisesta, vaan myös henkiseistä työstä. Mutta kun tuo laki ei kaikissa kohdin täytä niitä vaatimuksia, joita työväen taholta semmoiselle laille voidaan asettaa, niin on tähän otettu siitä määräys. Nämä toiset kohdat ovat uusia, myös nuo työväentehtäsuojelut, joita tässä ehdotetaan. Sitten on ohjelmaehdotuksessa myös asetettu sille kannalle, että vaatimus, joka löytyy puoluetohjelmassa, lainsäädännön kautta määrätään riittävä alin palkka, tuo vaatimus semmoisenaan on mahdoton käytännössä toteuttaa. Sitä voidaan toteuttaa vain palkkalautakuntien avulla. Sillä lainsäädäntö ei ole niin nopealiikkeinen, että se voisi seurata hintain nousua ja laskua, elintarpeiden hintojen nousua ja laskua, ja silloin ne alimmat palkat, jotka määrättäisiin laissa ilman että on palkkalautakuntia, jotka eri paikkakunnilla ja eri ammatteja varten erikseen asetetaan, niin se ei ole muuten mahdollinen kuin näiden palkkalautakuntien avulla ja ammattilliset järjestöt taas eivät suostu siihen, että nuo palkat määrättäisiin muuten kuin ammattijärjestöjen määräyksestä ja niiden hyväksymillä ehdoilla, joten palkkalautakuntiakaan semmoisinaan ei voi tehdä niin yleisiksi, että ne koskisivat kaikkia työläisiä, niitäkin, jotka eivät sitä tahdo, jos luulevat, että ne ammattillisten järjestöjensä avulla pääsevät parempiin palkkoihin kuin mitä palkkalautakuntien avulla on mahdollista. Senvuoksi olisi se ohjelman kohta muutettava niin, että vaaditaan lakia palkkalautakunnista. Sitten täällä perusteluissa on eräs väärä tieto, joka ei ole minun aiheuttamani. Se koskee sosialivakuutuskomitean uutta ehdotusta. Täällä sanotaan sivulla 152, että sosialivakuutuskomitean ehdotukseen sisältyy myös sairaus- ja hautausvakuutus, mutta ei äitiysvakuutus. Asia on päinvastoin. Asia on niin, että ehdotukseen sisältyy sairausvakuutus ja äitiysvakuutus, mutta ei hautausvakuutusta, joten sen valiokunnan, johon tämä asia menee, on tämä korjaus otettava huomioonsa, kun se ryhtyy mie-

tintöä asiassa valmistamaan. Sitten on vielä täällä ilmeinen painovirhe, joka koskee tapaturmavakuutuksesta tulevaa korvausta puolisolle ja lapsille. Sivulla 157 sanotaan, että eläkkeestä tulee puolison osalle $\frac{1}{2}$ «, pitää olla V10. Se on arvatenkin painovirhe ja ajatteleva lukija kyllä sen huomaa, koska vieressä sanotaan, että lapsen osalle tulee $\frac{2}{3}$ V. Ei suinkaan äidille ja puolisolle tule vähemmin kuin lapselle. Siis tämäkin kohta on asianomaisessa valiokunnassa korjattava.

Ed. Toivonen, O., ehdotti, että lapseksi katsottaisiin alle 17 vuotiaat ja nuoreksi henkilöksi 17—19 vuotiaat ja että alle 12 vuotiailta olisi työ kokonaan kiellettävä. Täten voitaisiin suojella lapsia riistolta. Siihen velvoittaa myöskin kansainvälisten sosialistikonferenssien päätökset.

Ed. Telen: Samalla kun yhdyn Toivosen ehdotukseen, ehdotan 8 kohtaan sellaisen lisäyksen, että ammatintarkastajat veloitettaisiin joko luentojen muodossa tai muulla tavalla selostamaan työväensuojelulakeja.

Ed. Koskikallio: Ohjelmaehdotuksen 7 luvun 4 kohdassa sivulla 157, puhuttaessa työkyvyttömyyskorvauksesta, lausutaan, että korvausta on maksettava sen mukaan minkäläinen palkka on ollut edellisenä vuonna. Mutta jos ei ole ollut edellisenä vuonna työssä koko vuotta, niin on laskuperuste väärin. Ehdotti lauvuttavaksi, että korvaus tapaturmasta on maksettava paikkakunnalla edellisenä vuonna voimassa olleen palkan mukaan. Perusteeksi on otettava se palkka, mikä on ollut paikkakunnalla käypä silloin kun tapaturma sattui.

Ed. Hellsten ilmoitti saaneensa evästä pariin kohtaan. Niinpä ääni-oikeutta koskeva kohta olisi muutettava siten, että sana "vakinaisessa työssä" poistettaisiin. Niinikään olisi muutettava 2 kohdan 3 kappaleessa oleva 50 % korotusmääräys siten, että on meneteltävä lain mukaan.

Ed. Lumijärvi ehdotti, että 8 kohta olisi muutettava siten, että aika, joksi ammatintarkastaja valitaan, olisi 3 vuotta. Sairausavustuksia koskevan kohdan suhteen arveli, että ei olisi tarpeen määritellä aikaa tarkemmin, vaan avustusta olisi maksettava, kunnes työntekijä on pararintunut. (Paasivuori: Sitä varten on työkyvyttömyysvakuutus!).

Ed. Vilenius yhtyi Lumijärven tekemiin ehdotuksiin.

Ed. Aalto, Fr., yhtyi Lumijärveen ammattientarkastajain valintaa koskevassa kohdassa.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi ja asia lähetettiin työväensuojeluvاليokuntaan.

Seuraavana aamuna päätettiin kokoontua klo 8. Päivällisaika pidetään klo 12—2.

Istunto päättyi klo 6 i.p.

Neljäs kokouspäivä.

Maanantaina 3 p. huhtikuuta.

Aamupäivän istunto.

Kokous alötettiin klo 8 a.p. Puhetta johti H. *Manner*. Nimenhuuto päätettiin toimittaa klo 9.

Esitettiin alustusvihon sivuilla 103—108 olevat alustukset

Suomen Sosialidemokraattisen puolueen suhteesta kansainvälisiin järjestöihin.

Keskustelussa lausui

Ed. *Aalto*, J. F.: Kansainvälisen järjestäytymisen merkitys on tunnettu ja tunnustettu, joten siitä puolesta ei tarvitse puhua. Sensijaan on tarkasteltava esilläolevia ehdotuksia. On sanottu, että molemmat ehdotukset asiallisesti olisivat samanlaisia. Niin ei kuitenkaan ole. Viipurilaisten ehdotuksessa nimenomaan ehdotetaan kiinteästi liityttäväksi Wienin yhteistyöjärjestöön, jotavastoin puoluetöimikunnan ehdotus ei tarkoita varsinaista jäsenyyttä, vaan ainoastaan Wienin yhteistyöjärjestön periaatteellista kannattamista. Huomautti, ettei ole esitetty periaatteelliselta kannalta mitään huomattavia väitteitä Wienin internatsionalea vastaan sekä että myöskin aineelliset menot puolueelle olisivat yhtä suuret, joko liitytään mainittuun järjestöön tai ollaan vain ehdotetussa kiinteässä yhteistyössä sen kanssa. Vaikka Wienin yhteistyöjärjestö ei vielä olekaan varsinainen internatsionale, ei se jäseniinsä nähden itse asiassa tällä kertaa ole sen heikompi kuin toinen internatsionale. Ja koska tunnustamme Wienin internatsionalen vastaavan lähinnä meidän kantaamme, on luonnollista, että sitä on tuettava. Mitä useampien maiden puolueet liittyvät siihen, sitä suurempi vaikutus sillä tulee olemaan. Meidän puolueellamme ei myöskään ole mitään syytä enää jäädä riippumattomaan asemaan, jonka ruoksi puhujan mielestä olisi nyt tehtävä päätös Wieneriin liittymisestä ja hyväksyttävä viipurilaisten ehdotus.

Ed. *Toivonen*, O., yhtyi saamansa evästyksen mukaisesti kannattamaan viipurilaisten ehdotusta, toivoen valiokunnan ottavan sen huomioon.

Ed. Siimes, K., lausui, että kaikissa maissa on työväen keskuudessa pyrkimys sellaisen internatsionalen aikaansaamiseen, joka todella vastaisi tarkoitustaan. Katsoi Wienin yhteistyöjärjestön muodostuvan sellaiseksi. Sen johdosta, että puoluetoimikunta perusteluissaan väittää mainitun järjestön olevan vielä heikon, huomautti, että olisi liityttävä siihen nyt juuri senvuoksi, että se tulisi vahvemmaksi. Yhtyi muuten Aallon lausuntoon, kannattaen viipurilaisten ehdotusta.

Päätettiin rajoittaa puhevuorojen saanti ja puheaika 5 minuttiin.

- Puoluesihtööri *Tainio*: Asiaa on käsitelty puolueen keskuudessa jonkinlaisen poliittisen uskontunnustuksen merkeissä. Asiaa on kuitenkin käsiteltävä käytännöllisyyden merkeissä. Wienistä ei koskaan ole luultu tulevan pysyvää internationalea. Sen tehtävänä on koettaa saada syntymään uusi, kaikkia köyhälistöläispuolueita yhdistävä internationale. Tähän ajatukseen on Puoluetoimikunta alusta alkaen yhtynyt. Ja sitä on kannatettu. Puhuja huomautti, että kun kysymys on teon internationalesta niin sitä ei voida ottaa käytäntöön. Toinen internationale ei ole koskaan ollut muu kuki periaatteellinen ohjaaja. Wieniin liittyttäimme olemme, sääntöjen mukaan, muodollisesti sidottuja kaikkiin sen konferenssien päätöksiin. Sen vuoksi ei luullut Wienistä koskaan tulevan koko maailman köyhälistöä yhdistävää internationalea. Tällöin ei myöskään koskaan ennakolta tiedetä mihin sitoudutaan, jos sinne kiinteästi liitytään. Sen vuoksi ei olisi mentävä tunnustamaan sitä periaatetta, että ennakolta sitoudutaan kaikkeen mitä yhteistyöjärjestö päättää. Puolueessamme ei ole yleensä oltu selvillä siitä, mitä kansainvälinen järjestyminen merkitsee.
- Liittyminen Zimmervaldiin on siitä hyvänä esimerkkinä. Innostunut puoluekokous Kollontain puheen johdoista päättää liittyä Zimmervaldiin tietämättä mitä päätös merkitsee. Tällä kertaa ovat viipurilaisten ponnet ja Puoluetoimikunnan ponnet asiallisesti samanlaiset. Mahdollisesti saatisiin viipurilaisten ehdotuksen mukaan äänioikeus, mutta todennäköisesti se saadaan myöskin Puoluetoimikunnan ehdotuksen mukaan. Viipurilaiset arvelevat, että yhtymällä voitaisiin ottaa tehokkaammin osaa kansainvälisen työväenliikkeen johtoon. Sitä emme kuitenkaan voi, koska voimamme ovat niin pienet. Ehdotti, että hyväksyttäisiin kuitenkin Puoluetoimikunnan perustelut, joskin hyväksytään viipurilaisten ponnet.

Ed. *Manner*, E., huomautti, että toisissa maissa, missä työväellä on parlamentaarista vaikutusvaltaa, on toisella internationalella suurin kanatus, jota vastoin siellä, missä sosialidemokraatit ovat vain vastustuspuolueina, on Wienin internationalella suurimmat mahdollisuudet. Ei pitänyt Wienin internationaleen liittymistä nyt tärkeänä.

Saamainsa evästysten mukaan ilmoittivat Wienin yhteistyöjärjestöön liittymistä viipurilaisten ehdotuksen mukaan kannattavansa vielä seuraavat edustajat: E. Kataja, H. Tuomola, J. Hauru, J. Vainio, P. Kurvinen, A. Lindell, M. Pihlman, M. Hentilä, P. Laine, H. Kulmala, F. Saarinen, Kaisa Korhonen, J. Telen ja M. Lappeteläinen.

Riippumattomana pysymistä puolusti Virtain kunnallisjärjestön edustaja E. Setälä.

Ed. Miettinen, A., kannatti Puoluetoimikunnan ehdotusta. Aromaa, J. O., puolusti hyväksyttäväksi viipurilaisten ponnet, mutta Puoluetoimikunnan perustelut.

Ryömä, H.: Kuten. Tainio alussa sanoi, on tästä asiasta tehty eräänlaisen uskon asia ja eräänlainen vasemmistolaiskysymys, jota se ei kuitenkaan ole. Minun mielestäni tässä kysymyksessä on otettava huomioon kaksi seikkaa: toinen, että me teemme sellaisen päätöksen, jolla joudutamme koko maailman köyhälistöä yhdistävän internationalen syntymistä, ja toinen, että meidän oman puolueemme asema tänä väliaikana tulee mahdollisimman hyvin turvatuksi. Olen omalta kannaltani seurannut koko ajan Kautskyn kirjoituksia — hän on kirjoittanut kovin paljon tästä ja minä valitan, ettei yhtä hänen kirjaansa ole saatu suomeksi ennen puoluekokousta. Olen koko ajan ollut Kautskyn kannalla. Meillä on liian paljon luotettu siihen internationaleen, joka on kokoontunut Wienin ympärille. Se on erehdys, ja minä tahdon tästä seikasta huomauttaa sen vuoksi, että meillä pysyisi pyrkimyksenä koko köyhälistön yhdistäminen yhteen internationaleen. Toisen internationalen hajoaminen oli kommunistien työtä. Niille puolueille, jotka Ranskassa ja Saksassa erosivat, tuli seuraukseksi, että ne menettivät kannattajiaan kommunisteille. Ranskan sosialidemokraattinen vähemmistöpuolue kerjää nyt Ruotsin puolueelta apua ja onkin saanut 3,000 kruunua puoluelehtensä kannattamiseen. Minun täytyy merkitä, että tämä Ranskan puolue on niin heikko, ettei se voi omin neuvoin tulla toimeen, vaikka niin monimiljoonainen kansa on sen takana, ja myös Ranskan työväenliike on sellainen, ettei sillä ole mitään merkitystä. Samaten Saksan riippumattomat menettivät merkityksensä. Ne ovat samanlaisessa tilassa. Niiden on täytynyt myydä sanomalehtitalonsa. Nyt on viimeksi syntynyt sellainen konflikti, että Freiheiten toimitus on pyytänyt eroa. Siellä Kautsky, joka on heidän henkinen oppi-isänsä, julkaisi enemmistöpuolueen pää-äänenkannattajassa ankaran muistutuksen riippumattomia vastaan ja vasta sen jälkeen se otettiin Freiheiteniin. En jouda sitä tässä tilaisuudessa nyt selostamaan. Se olisi hyvin terveellinen läksy, jonka hän antoi omille puoluelaisilleen. Oikeastaan vain Itävallan puolue on kunnioitettava puolue. Olen seui-

rannut sen toimintaa. Se on voimakas puolue ja se on viisas puolue. Ja ainoastaan tämän puolueen varassa voidaan puhua Wienin internationaalesta. Sen menettely ei ole ollut kuitenkaan periaatteellisesti niin paljon eroavaa niiden menettelystä, jotka jäivät toiseen internationaleen. Pariisen vuotta ne olivat koalitionihallituksessa porvaristopuolueen kanssa ja sitten ne siirtyivät oppositioon. Saksan riippumattomat ovat myös kannattaneet kokoomushallitusta sen mukaan kuin olot ovat vaatineet. Ei siis ole niin suurta periaatteellista eroa Wienin yhteistyöjärjestön ja toisen internationalen välillä, että siitä kannattaisi pitää niin suurta elämää. Toiselta puolen täytyy ottaa huomioon se seikka, että koko Saksan työväen luokka, sen suuri enemmistö, on enemmistöpuolueen takana. Samalla tavalla on Ruotsin, Englannin, Tanskan puolueiden laita. Meidän pitää huomata, että luokkavoima on toisen internationalen takana ja sen tähden meidän pitää sovelluttaa toimintamme niin, että kaikki saadaan yhteen. Mikä siinä kohdin on parasta, sen jätän sanomatta. Meidän pitää ottaa huomioon Skandinavia. Me olemme niin lähellä Ruotsia ja Tanskaa, ei raha-asioidemme vuoksi, vaan muuten, että sen seikan pitää painaa jotakin meidän politiikassamme. Olemmepa mukana tai emme, niin se ei vaikuta mitään internationalen syntymiseen, ja riippumattomuus olisi paras. Mutta minä tiedän enemmistön olevan toisella kannalla. Kuitenkin riippumattomuus olisi meidän puolueen kannalta kaikkein järkevin toimenpide, ja siitä huolimatta se on yhtä vasemmistolainen kanta kuin muiden.

Keto, J. V., painosti pidettäväksi mielessä, että Wienin yhteistyöjärjestöstä emme voi saada sellaista järjestöä, joka voisi piiriinsä koota kaikki köyhälistöpuolueet, mutta jos sanottuun järjestöön liitymme, kuten todennäköisesti tulee tapahtumaan, niin siinä on koetettava vaikuttaa kaikkien maiden työläispuolueita yhdistävän internationalen syntymiseksi.

Ed. Aalto, J. F., puolusteli vielä viipurilaisten ehdotusta selventäen sitä ja huomauttaen, että siinäkin on juuri pyritty siihen, että päästäisiin tilaisuuteen vaikuttaa koko maailman köyhälistöä yhdistävän siteen luomiseksi. Se käy parhaiten liittymällä Wieneriin.

Puoluesihteri *T. Tainio* huomautti, ettei hän ensimmäisellä puheellaan tahtonut kieltää käsittelemästä asiaa suuntakysymyksenä, vaan ilmoitti, että Puoluetoimikunta ei ole sitä sellaisena käsitellyt. Halusi kuitenkin lausua, että jos asia käsitellään suuntakysymyksenä, osoittaa se kehittymättömyyttä. Eikähän asia voi suuntaikysymys ollakaan, kun koko sosialistisessa maailmassa tiedetään, että Vienin Yhteistyöjärjestö ei ole antanut edes sitä pohjaa, jolle uusi internationale olisi rakennettava, vaan että täytyy syntyä vielä uusi järjestö. Katsoi muuten, että käytännössä

ei ole mitään eroa sillä, yhdytäänkö Vieniin viipurilaisten ehdottamalla tavalla, vaiko Puoluetoimikunnan, lukuunottamatta sitä ristiriitaa, mihin käytännössä joudutaan Vienin Yhteistyöjärjestön sääntöjen kanssa.

Asia lähetettiin menettelytapavaliokuntaan.

Otettiin 15 minuutin kahvila.

Istuntoa jatkettaessa ryhtyi puhetta johtamaan Hakkila. Toimitettiin nimenhuuto ja merkittiin poissaolevaksi Vainio, A., ja Rosnell, E. Käsiteltäväksi otettiin alustusvihon sivuilla 101—102 oleva alustus

Olisiko vaaliliitto kommunistien kanssa suotava ?

Ennen kesknstelun alkamista luki sihteeri *Harvala* kokoukselle saapuneen seuraavan kirjelmän:

Suomen työtätekevä väestö elää mitä raskaimman taloudellisen ja poliittisen sorron alla. Sen elämismahdollisuudet ovat kuvaamattoman vaikeat. Päivä päivältä ne yhä vain huononevat. ^sTyöttömyyden laajuus ja sen aiheuttama hätä on suurempi kuin milloinkaan ennen. Eikä se näytä olevan vähenemässä, päinvastoin lisääntymässä. Asuntokurjuus on huutavan surkea ja terveyttä turmeleva sekä kaupungeissa että maaseudulla. Suunnattomaksi kohonnut verotaakka painaa työtätekevien hartioita. Ja varsinaisten, jo sinänsä musertavien verojen lisäksi nyljetään, työtätekeviä erinäisillä tulleilla, jotka kohottavat jo muutenkin korkeat elintarpeitten ja muiden välttämättömien tarvikkeiden hinnat vieläkin korkeammiksi.

Näissä oloissa on kaikkien työtätekevien elämä uuvuttavan raskas. Suorastaan tuhoisa on se niille perheille, jotka joutuvat vielä lisäksi kärsimään työttömyyden aiheuttamaa hätää ja puutetta. Sanomattoman kurjaa on työläislesikien ja orpojen elämä. Heidän hätäänsä ei voida lieventää muuten kuin yhteiskunnan suoranaisilla avustustoimenpiteillä.

Tämä työtätekevien keskuudessa vallitseva hätä pitäisi olla Teille tunnettua. Samoin pitäisi Teille olla tunnettua se, että porvaristo ei tee mitään vallitsevan hädän lieventämiseksi. Porvaristo päinvastoin pyrkii selittämään, ettei mitään hätää eikä työttömyyttä ole olemassa. Samalla kuitenkin jatkuvasti lisätään työttömäin lukua erinäisten kauaksi tähtäävään tarkoitusten voittamiseksi. Taantumuksellisten porvaristoryhmien toimeenpanemalla Karjalan "kansannousulla" aiheutettiin kymmeniin tuhansiin nousevan pakolaisjoukon maahan tulo. Näitä pakolaisia ryhdyttiin kiireesti sijoittamaan vieläpä valtionkin töihin, syrjäyttämällä suomalaiset työläiset. Näin heitettiin suuret joukot työläisiä työttömäin armeijaan.

Työtätekevän väestön hädänalainen asema ja porvariston vastahakaisuus edes myöntää vallitsevan kurjuuden olemassaolo, pakottaa työväestöä esiintymään mahdollisimman tiiviinä joukkona porvaristoa vastaan. Mutta on muitakin syitä, jotka puhuvat työtätekevien yhteisen rintaman puolesta.

. Niistä on ennen kaikkea otettava huomioon yhdistyneen kapitalismin pyrkimys työväen saavutusten murskaamiseen, johon sen useat viime-

aikaiset toimenpiteet niin taloudellisella kuin poliittisellakin alalla ovat kohdistuneet.

Työläisten taloudellista ahdinkotilaa hyväkseen käyttäen yrittävät kapitalistit kautta linjan alentaa työläisten palkkoja alle välttämättömän elintason. Hyökkäyksiä 8-t. työaikalakia vastaan on tapahtunut jatkuvasti ja sen noudattamiseen nähden myönnetyt poikkeukset alkavat muodostua säännöksi. Poliittisella alalla on vaino työväenliikettä, työväenlehtiä ja yleensä työväen toimintavapauksia vastaan käynyt yhä häikäilemättä omammaksi.

Valkoisen Suomen vankilat ja vankileirit ovat täynnä poliittisia vankeja, joista suuri osa on saanut virua niissä jo neljäkin vuotta. Alinomaan tapahtuu uusia työläisten joukkovangitsemisia. Kurjan taloudellisen asemansa ohella ovat työläiset — varsiakin järjestyneet — ohranan ja suojeluskuntalaisten mielivallan alaisuudessa. •

Suomen kapitalistien imperialistiset pyrkimykset ja koko porvariston sotaiset puuhut, jotka ovat ilmenneet eri "kansannousuissa" ja viimeksi liittoutumisessa imperialistisen Puolan y.m. kanssa, ovat mitä vakavimpaa vaarana työtätekevälle väestölle.

Työväen toimintavapauksien turvaaminen, rauhan turvaaminen ja kaikenlaisten uusien kansannousujen estäminen ovat siis myöskin tehtäviä, jotka vaativat työväen yhtenäistä, voimakasta esiintymistä. Sillä jos porvaristo saa nykyistä niin sisä- kuin ulkopoliitiikkaansakin jatkaa, aiheuttaa se työväenluokalle entistäänkin raskaampia kärsimyksiä.

Estääkseen porvariston tuhoisan politiikan, lieventääkseen omia kärsimyksiään ja pelastaakseen vankiloista luokkatoverinsa, jotka ovat taistelleet koko työväenluokan oikeuksien ja vapauden puolesta, täytyy kaikkien työtätekevien tulevaisuudessa eduskuntavaaleissa muodostaa yhteinen rintama porvaristoa vastaan.

Kun puolueemme edellä-esityksillä perusteilla on sillä kannalla, että työväen yhtenäinen esiintyminen tulevaisuudessa eduskuntavaaleissa on välttämätöntä, niin tarjoamme täten Suomen Sosialidemokraattiselle puolueelle yhteisen vaaliliiton muodostamista.

Vaikkakin Sos.-dem. puoluejohdon kielteinen kanta on meille tunnettu, niin emme voi olla tarjoustamme esittämättä, erittäinkin, koska meille myöskin on tunnettua, että sos.-dem. puolueeseen lukeutuvien ja sitä kannattavien työläisten taholla ollaan vaaliliiton muodostamisen kannalla.

Yhteisen vaaliliiton muodostamisen ehdoksi on asetettava se, että kumimankin puolueen edustajat tulevassa eduskunnassa käyvät päättävää ja tinkimätöntä taistelua työtätekevän väestön niin kaupunkilais- kuin maaseudunkin köyhälistön ja vähäväkisten etujen puolesta kaikkia porvarillisia ryhmiä vastaan.

Tärkeimmät päivän kysymykset, joiden puolesta taistelua on käytävä, ovat pääasiassa seuraavat:

- i) Poliittisten vankien vapauttamis- ja kansalaisoikeuskysymys:
 - a) kaikkien poliittisten vankien — yksityisrikollisiksikin leimattujen — v. 1018 ja sen jälkeen vangittujen vapauttaminen;
 - b) maanpakolaisuudessa olevien turvallisen maahan paluun takaa-minen ;

- c) kansalaisoikeuksien palauttaminen kaikille, joilta se poliittisista syistä on riistetty;
- d) poliittisen ja oikeudellisen vainon lopettaminen;
- 2) työväen, myöskin Sosialistisen Työväenpuolueen, täydellisten toimintavapauksien turvaaminen;
- 3) varojen kieltäminen suojeluskuntajärjestolta ja ohranalaitokselta;
- 4) yleistä äänioikeutta rajoittavien määräysten poistaminen;
- 5) kaikkien palkkatyöstään elävien veroista vapauttaminen ja verojen siirtäminen riistäjään, keinottelijain ja suurtilallisten maksettavaksi siitä ryöstösaaliista, minkä he työläisiltä kiskovat;
- 6) elintarve- sekä työtätekeville ja pikkutalonpojille välttämättömien muidenkin tarvikkeiden tullien poistaminen;
- 7) 8-t. työpäivän turvaaminen ja sen ulottaminen kaikille aloille;
- 8) työttömyyden poistamiseksi järjestettävä töitä elämiseen riittävällä palkalla;
- 9) työttömyydestä aiheutuvan kurjuuden ja työläisleskien ja orpojen hädän lieventäminen suoranaisella valtion avustuksella;
- 10) vallitsevan asuntokurjuuden poistaminen;
- 11) kaikkinaisten maanvuokrain lakkauttaminen, yksityisten ja kruunun vuokramaiden- luovuttaminen, niiden viljelijäin haltuun;
- 12) kaikkinaisen maan viipymättä saattaminen todellisten viljelijäin haltuun; sekä
- 13) rauhan turvaaminen Suomen ja Neuvosto-Venäjän sekä kaikkien muidenkin maiden välillä.

Samalla kun esitämme vaaliliittotarjouksemme ja edellämäinnittuja työtätekevien tämän hetken tärkeimpiä kysymyksiä, ilmoitamme, että puolueemme niiden puolesta samoin kuin yleensäkin yksinomaan työtätekevien etujen puolesta tulee käymään päättävää ja tinkimätöntä taistelua kaikkialla ja kaikissa vaiheissa, minkä vuoksi vaaliliittotarjouksemme, jos sos.-dem. puoluekokous päättää sen hyväksyä, merkitsee, että sos.-dem. puolue sitoutuu kanssamme myös horjumattomaan ja rehelliseen taisteluun työtätekevien tärkeimpien kysymysten puolesta, sikäli kuin se koskee taistelua eduskunnassa.

Vielä huomautamme, että vaaliliittosopimuksen, jos puoluekokoukseen sen hyväksyy, ei merkitse kummankaan puolueen itsenäisyydestä ja periaatteista luopumista tai tinkimistä, enempää kuin asiallisesta arvostelustakaan.

Esitykseemme odotamme sos.-dem. puolueen vastausta hufatik. 10 p:ään mennessä.

Helsingissä, maaliskuun 31 p:nä 1922.

Suomen Sosialistisen Työväenpuolueen Puoluepuolueen kokous.

Niillo Välläri. Antti Kaarne.

(Kokouksen puheenjohtajat.)

Hj. Mäkinen. Yrjö Lahtinen.

(Kokouksen sihteerit.)

Keskustelussa

Ed. *Kotiranta*, J., lausui aikaisemmin kannattaneensa vaaliliittoa kommunistien kanssa niissä vaalipiireissä, joissa siitä saattaa olla hyötyä. Sanoi olleensa sitä mieltä, ettei vaalitaistelu saisi muodostua sos.-demokraattien ja kommunistien välillä parjauskilpailuksi. Sen jälkeen on asema kuitenkin muuttunut. On tullut tietoon m.m. tunnettu kommunistien salainen kiertokirje n.s. solujärjestelmiseen. Ilmoitti asettuvansa nyttemmin sille kannalle, että vaaliliittoa ei olisi kommunistien kanssa tehtävä, mutta ei olisi kieltäydyttävä niillä perusteluilla, mitä H:gin sos.-dem. keskusteluseurä on esittänyt.

Ed. *Toivonen*, O.: Sos.-dem. puolueen täytyy niiltä, joiden kanssa se ryhtyy vaaliliittoon, vaatia rehellisyyttä. Sosialistinen Työv. puolue on kuitenkin koko olemassaolonsa ajan esiintynyt kavalasti ja parjaavasti S.-dem. puoluetta vastaan. Kirjelmään sisältyy samaa. Moraaliset syyt kieltävät tästä liitosta. Komm7~tarjous onkin vain vaalinuotta. On tehtävä selvä pesäero. Vastusti jyrkästi vaaliliittoa.

Ed. *Hellsten*, S., huomautti jyrkästä eroavaisuudesta, joka on sosialidemokraattien ja kommunistien välillä, ollen sitä mieltä, että jos työväen oloja tahdotaan *parantaa*, on vaaliliitto kommunistien kanssa mahdoton. Kommunistit väittävät, ettei parlamenttaarisella toiminnalla muka ole saavutettu mitään, mutta tosiasiat puhuvat päinvastaista. Parlamenttaarisella kannalla oleva puolue ei siis voi tehdä vaaliliittoa kommunistien kanssa.

Hautamäki, A., oli vakuutettu, että puheenaolevasta vaaliliitosta ei voi neuvottelujenkaan pohjalla tulla mitään. Mutta kieltäytymisperusteihin on kiinnitettävä huomiota. — Kommunistien esittämät ehdot myös saataisivat sosialidemokraatit verrattomasti epäedullisempaan asemaan koska viimeainitut ovat rehellisiä, jota taasen kommunistit eivät ole. Joukkojen toivomus yhteisrintamasta on otettava huomioon perusteluja laadittaessa. Valiokunnan on tarkoin harkittava perustelut.

Ed. *Kopila* lausui Ypäjän, Humppilan ja Jokioisten järjestöjen antamana evästyksenä, että olisi mentävä vaaliliittoon, jos saadaan sellaiset ehdot, että ne eivät sido sosialidemokraatteja.

Ed. *Alkula*, N.: Keski-Suamesta annettiin evästyks, että kaikki yhteistyö kommunistien kanssa on mahdoton. Vaaliliitto ei niinollen voi tulla kysymykseenkään. Puoluekokouksen on kuljettava oman aatteensa lipun johtamana.

Ed. *Roos*, F., lausui evästystensä nojalla, että yhteistyö kommunistien kanssa ei voi tulla kysymykseen ainakaan ennen kun he ovat peruuttaneet kuuluisat Moskovian teesit. Huomautti, että kun vaaleihin mennään

erikseen, tullaan näkemään, kuinka paljon kummallakin puolueella todellisuudessa on kannattajia. Lisäksi mainitsi kommunistien tälle kokoukselle lähettämän kirjelmän johdosta, että sosialidemokraatit ovat ajaneet ja ajavat edelleen juuri samoja asioita. Kymin sos.-dem. kunn.-j. on evästänyt puhujaa vastustamaan jyrkästi vaaliliittoa.

Ed. *Laitinen, J.*: Lohjan kunnallisjärjestö, vaikkakin piti ikävänä eri leireissä oloa, oli katsonut välttämättömäksi kieltäytymisen vaaliliitosta.

Ed. *Saarinen, F.*, esitti, että jos asia menee valiokuntaan, on kiinnitettävä huomiota päätöksen perusteluihin, Vaaliliitto kommunistien kanssa ei voi tulla kysymykseen.

Ed. *Alkanen, H.*, lausui, että edustamansa järjestöt olivat evästäneet, että vaaliliitto olisi tavalla tai toisella aikaansaattava. Omasta puolestaan oli kielteisellä kannalla.

Ed. *Nevalainen, P.*, oli saanut sellaisen evästyksen, että vaaliliitto kommunistien kanssa olisi saatava aikaan, jos sellainen on mahdollista. Katsoi nyt kuitenkin, ettei sellaista mahdollisuutta ole olemassa. Yhtyi Hautamäkeen,

Ed. *Kuukka, E.*, ilmoitti Lappeen kunnallisjärjestön evästyksessään asettuneen solidariselle kannalle kommunisteihin nähden, pitäen vaaliliiton suotavana sillä ehdolla, ettei parjaus saisi tulla kysymykseen. Muuten yhtyi Hautamäen ehdotukseen.

Ed. *Malmivuori, J.*, oli sitä mieltä, että vaaliliitto olisi puolueelle vahingollinen. Mitä tulee kommunistien lupauksiin, etteivät he vaaliliiton tehtyä parjaisi liittokumppaniaan, ei sitä voi uskoa. Vaaliliitto on näin ollen mahdoton.

Ed. *Kuittinen, J.*, oli samaa mieltä kuin Kotiranta siinä, ettei liitosta olisi mitään hyötyä s.-d. puolueelle. Kokemuksesta oli havainnut, että kommunistit menettelevät äärimmäisen kierosti sosialidemokraatteja kohtaan esim. valtuustoissa. Kertoi siitä esimerkin. Vastaisen toiminnan kannalta ennen kaikkea piti vaaliliittoa ehdottomasti turmiollisena.

Ed. *Nordlund, K.*: Tilanne on sellainen, että vaaliliittoa kommunistien kanssa ei voida tehdä. Huomautti, ettei pidä antaa kommunistien hälinän ja haukkumatulvan häiritä itseään, vaan on asiaa harkittava kylmästi. Periaatteessa on asetettava sille kannalle, että työväestön voimat on koottava yhteen rintamaan, milloin työväenluokan perusoikeudet ovat kysymyksessä ja vastassa on yhtenäinen taantumuksellinen porvaristo. Nyt ei ole sellaista edellytystä olemassa. Mutta samalla kun vaaliliitosta kieltäydytään, on kieltäytymistä nimenomaan perusteltava sillä tavoin, että edellämäinnittu tulee selvästi sanottua ja että samalla huo-

mautetaan, että sos.-dem. puolue tulee tinkimättömästi ajamaan työväenluokan etuja sekä missä kohdin ollaan eri mieltä kommunistien kanssa.

Tehdystä ehdotuksesta, että, kun puheenvuorot kaikki käyvät samaan suuntaan, keskustelu asiasta lopetettaisiin ja asia lähetettäisiin menettelytapavaliokuntaan, päätettiin yksimielisesti keskustelu lopettaa ja asia meni menettelytapavaliokuntaan.

Korvausta työläisille kansalaissodan aiheuttamista vahingoista.

Esitettiin alustusvihon sivulla 87 oleva Lempäälän sos.-dem. kunnallisyhteisön alustus työläisille hankittavasta korvauksesta kansalaissodan aikana kärsimistään vahingoista ja päätettiin se yksimielisesti hyväksyä.

Sos.-dem. Puolueen pää-äänenkannattajan toimitusneuvoston valinta.

Esitettiin alustusvihon sivuilla 96—98 oleva asiata koskeva alustus, minkä johdosta käydyssä keskustelussa lausui

Sinisalo, I.: H:gin Metallit. S.-d. yhd. ja Puoluetoimikunta ovat perusteluissa periaatteellisesti samalla kannalla, mutta yksityiskohtaisessa järjestyksessä Puoluetoimikunta sittenkin hylkää edellisen järjestyksen ehdotuksen. Ei pitänyt sitä oikeana. Puhui edelleen H. Metallit, yhdistyksen alustuksen puolesta Puoluetoimikuntaa vastaan. Vetosi erääseen esimerkkiin Sasu Punasen ja puolueen suhteesta, edellinen kun oli asettunut vastustamaan m.m. Puolueen neuvoston päätöksiä. Metallit, yhd. esittämät perustelut ovat täysin oikeutetut ja puolueen etua tarkoittavat. Valiokunnan on harkittava, voidaanko toimitusneuvostoon ottaa jäseniä ulkopuolelta Helsingin.

Ed. *Aalto, J. F.:* Ollaan kai yksimielisiä siitä/että pää-äänenkannattajalla pitää olla hyvä kontrolli. Epäili kuitenkin, paranisiko asia siitä, että toimitusneuvoston valitseisi puoluekokous. Puoluetoimikunta tulee sen mukainen, millainen on puoluekokous ja sama asia tietysti on toimitusneuvoston suhteen, niin että oikeastaan on sama, kumpi sen valitsee. Huomautti, että toimitusneuvoston ratkaistavaksi tulee usein kiireellisiä kysymyksiä, joista ei, jos neuvostossa on maaseutujäseniä, näillä vielä ole mitään tietoa, eivätkä siis voi niitä ratkaista. Tätä puolta asiasta eivät alustuksen tekijät nähtävästi ole ottaneet huomioon.

Ed. *Kopila, K.,* ilmoitti valitsijainsa kannattaneen H:gin metallityöntekijäin sos.-dem. yhdistyksen tekemää alustusta.

Ed. *Mikkola, V.,* oli saanut myös evästyksen, jonka mukaan kannatti H:gin Metallityöntekijäin ehdotusta.

Ampuja, M.: Nykyisin, jolloin puolue on saavuttanut määräämisvallan pää-äänenkannattajaan nähden, jota valtaa edustaa toimitusneuvosto, piti tärkeänä, että se on kokoonpantu toimituksen ulkopuolella olevista henkilöistä eikä toimittajista.

Kun vielä ed:t Piirainen ja Numminen olivat puoltaneet P:toimikunnan ehdotusta, ed:t Setälä ja Roos H:gin metallimiesten ehdotusta, päätti puoluekokous kaikilla äänillä 5 vastaan hyväksyä P:toimikunnan ehdotuksen päätökseksi.

Kieltolaki ja raittius.

Keskustelutta hyväksyttiin puoluekokouksen päätökseksi Puoluetoimikunnan Karsatin ty:n alustuksen johdosta antama lausunto, joka on alustusvihon sivuilla 89—91. Samassa yhteydessä hyväksyttiin P:toimikunnan lausunto, koskeva Jääsken Rouhialan ty:n ehdotusta, alustusvihon sivulla 91.

Puoluejulkaisujen hankkiminen yhdistysten kirjastoihin.

Esitettiin ja sellaisenaan hyväksyttiin P:toimikunnan alustus puoluejulkaisujen hankkimisesta yhdistysten kirjastoihin, alustusvihon sivuilla 93—94-

Päätös käy voimaan vuoden 1922 alusta.

Valtion ja kirkon suhteiden järjestämistä ja opetuslaitoksen uusimista

koskevan Antti Kivirannan ehdotuksen johdosta, alustusvihon sivuilla 92—93, hyväksyttiin P:toimikunnan lausunto kokonaisuudessaan.

Piirijärjestösääntöjen 11 §:n muuttamista

koskeva Kuopion it. sos.-dem. Piiritoimikunnan ehdotus, alustusvihon sivuilla 87—88 päätettiin lähettää sääntövaliokuntaan otettavaksi huomioon puoluesääntöjen muutosehdotusten yhteydessä.

Puolueen säännöt puoluejäsenkirjoihin.

Esitettiin Pirkkalan sos.-dem. kunnallistoimikunnan asiaa koskeva ehdotus, alustusvihon sivuilla 94—95, minkä johdosta hyväksyttiin P:toimikunnan ehdotus.

Otettiin I tunnin päivällisloma.

Iltapäivän istunto.

Jatkettaessa kokousta klo 2 i.p. johti puhetta V. Hakkila.

Esitettiin alustusvihon sivuilla 95—96 oleva Karsatin ty.n ehdotus koskeva

Suuntariitoja sanomalehdissä.

Alustuksen johdosta hyväksyttiin P -toimikunnan lausunto.

Puoluekokousedustajaa matkarahat ja päiväpalkat.

Harvala ilmoitti raha-asiainvaliokunnan päättäneen ehdottaa, että puoluekokousedustajain päiväpalkaksi määrättäisiin 75 mk. ja matkarahat, sekä että Puolueneuvoston j äsenille suoritettaisiin sama palkkio.

Keskustelussa kannatettiin raha-asiainvaliokunnan ehdotusta, mutta ehdotettiin myöskin, että päiväpalkaksi määrättäisiin 60 mk.

Hyväksyttiin raha-asiainvaliokunnan ehdotus.

Työjärjestyksen mukaan tuli nyt esille

Järjestönuorten liiton avustaminen.

Harvala ilmoitti P toimikunnan käsitelleen asiaa ja päättäneen puoluekokoukselle esittää, että olisi katsottava mihin suuntaan sanotun liiton toiminta alkaa kehittyä, ennen kuin avustuksesta päätettäisiin, varsinkin kun puolueen raha-asiatkin ovat heikot. Samalla oli P :toimikunta alistanut puoluekokouksen hyväksyttäväksi sen Puolueneuvoston päätöksen, jolla sanotulle liitolle aikaisemmin myönnetty avustus oli keskeytetty.

Ed. *Virtasaari, J.*, huomautti puolueen tulo- ja menoarviossa olevan 150,000 mk:n vajauksen, mihin katsoen ei puoluekokous voi päättää puheenaolevasta avustamisesta, vaan on se jätettävä Puolueneuvoston harkinnan varaan..

Seppälä, Hilda, myönsi, että T. järjestönuorten liiton toiminta on ollut» koko viime vuoden kommunistista. Senvuoksi, vaikka puhuja oli liittotoimikunnan jäsen, ei hän ollut voinut puoluetoiminnassa avustusta kannattaa. Viime liittokokouksessa kuitenkin sos.-dem. taholta koetettiin saada yhteistoimintaa aikaan, ja näyttääkin siltä kuin se kävisi mahdolliseksi. Kun ei kuitenkaan mitään varmuutta asiasta vielä ole, yhtyi P :toimikunnan esitykseen.

Ed. *Lumijärvi, K.*, viittasi viime puoluekokouksen päätökseen määrärahan myöntämisestä ja ehdotti, että puoluekokous hyväksyisi Puolueneuvoston menettelyn viime vuonna mainitun avustuksen lakauttamisesta.

Hyväksyttiin P :neuvoston kielto ja jätettiin apuraha-asia Puolueneuvoston vastaisen päätöksen varaan.

J. Vatasen eläkkeen peruutus.

Hakkila ilmoitti, että Vatanen on liittynyt kommunistiseen puolueeseen ja parjaa parhaansa mukaan sos.-dem. puoluetta, jotapaitsi hän saa eläkettä koimimuniistiselta puolueelta, minkä vuoksi P :toimikunta on ollut sitä mieltä, että puolueemme tähän asti suorittama avustus oikeastaan olisi lakkautettava.

Asian johdosta syntyi lyhyt keskustelu, jossa Vatasen avustuksen edelleen maksamista puollettiin ja vastustettiin. Päätökseksi tuli ilman äänestystä, että Vataselle suoritetaan edelleen entisen suuruinen eläke.

Tilintarkastajain palkkio

päätettiin vastaisuudessa suorittaa entiseen tapaan, eli laskun mukaan.

Vaaliohjelman valmistaminen.

Harvala ilmoitti P toimikunnan päättäneen puoluekokoukselle ehdottaa, että puolueen vaaliohjelman hyväksyminen jätettäisiin Puolueneuvostolle, jolle P :toimikunta laatii ehdotuksen.

Hyväksyttiin.

Jotta valiokunnille jäisi aikaa työskennellä, päätettiin istunto tältä päivältä lopettaa ja alottaa seuraavana aamuna klo 8.

Istunto päättyi klo 3 Lp.

Viides kokouspäivä.

Tiistaina huhtik. 4 p:nä.

Aamupäivän istunto.

Kokous aloitettiin klo 8 ap. *Hakkilan* johtaessa puhetta. Nimenhuudossa merkittiin poissaolevaksi A. Vainio ja H. Pietilä.

Tervehdyssähkösanomat valtiollisille vangeille.

Esitettiin, järjestävän valiokunnan laatimat ehdotukset valtiollisille vangeille lähetettäväksi sähkösanomiksi. Ne olivat seuraavat:

E. Valpas ja A. Siren,

Tammisaari, Pakkotyölaitos.

Sos.-dem. puoluekokous kokoontuneena käsittelemään tärkeitä ohjelmakysymyksiä tervehtii teitä puolueen monivuotisia toimitsijoina ja ilmoittaa teille sekä teidän kauttanne muille vuoden 1918 tapahtumista vangituille puolueen tekevän voitavansa teidän vapauttamisenne.

Hakkila.

Harvala.

Hilja Pärssinen,

Hämeenlinna, Pakkotyölaitos.

Sos.-dem. puoluekokous tervehtii teitä ja vakuuttaa, ettei teitä ole unohdettu.

Hakkila.

Harvala.

Sähkösanomaehdotukset hyväksyttiin.

Puoluelehdet ja kirjallisuus.

Esitettiin työjärjestyksessä oleva kysymys puoluelehdet ja kirjallisuus, minkä johdosta puheenjohtaja ilmoitti, että tämä asia on puoluesääntöjen mukaan otettava puoluekokouksen työjärjestykseen, mutta Puolue-

toimikunnalla ei tällä kertaa ole sen suhteen mitään esitettävää, jonka vuoksi tiedusteli, olisiko kokouksen osanottajilla esityksiä asian johdosta.

Toimittaja J. *Raitio* ehdotti harkittavaksi, eikä puolueen olisi syytä ryhtyä kustantamaan kirjallistaiteellista kuvitettua aikakauslehteä, tehden siitä seuraavan ehdotuksen:

että puoluetoimikunnan tehtäväksi annettaisiin ryhtyä toimenpiteisiin vähintään kerran kuukaudessa ilmestyvän kirjallistaiteellisen kuvitetun aikakauslehden, julkaisemiseksi.

Muutamien puhevuorojen jälkeen, joissa sekä puolustettiin että vastustettiin lehden julkaisemista, päätettiin, että asia saa tällä kertaa raueta.

Puolueneuvoston jäsenten Vaali.

Ryhdyttyä toimittamaan Puolueneuvoston jäsenten vaalia, valittiin neuvostoon:

Uudenmaan vip. E. *Sallila* Hyvinkäältä ja M. *Kontula* Kuusankoskelta vakinaisiksi, sekä K. *Siim.es* Helsingin pitäjältä ja E. *Tähinen* Iitistä varajäseniksi.

Turun etel. vip. Aino *Lehtokoski* vakinaiseksi ja K. *Perho* varalle.

Turun pohj. vip. J. O. *Aromaa* vakinaiseksi ja Frans *Mustosilta* varalle.

Hämeen etel. vip. Otto *Toivonen* vakinaiseksi ja J. A. *Rintala* varalle.

Hämeen pohj. vip. K. *Nordlund* vakinaiseksi ja Emil *Törmä* varalle.

Mikkelin vip. V. *Paavilainen* vakinaiseksi ja A. *Parkkinen* varalle.

Viipurin länt. vip. H. *Manner* vakinaiseksi ja J. *Virtasaari* varalle.

Viipurin it. vip. H. *Julkunen* vakinaiseksi ja Otto *Koski* varalle.

Kuopion länt. vip. Kalle *Ukkonen* vakinaiseksi ja M. V. *Kinnunen* varalle.

Kuopion it. vip. Pekka *Kettunen* vakinaiseksi ja P. *Laine* varalle.

Vaasan it. vip. Toivo *Lehto* ja Atte *Muhonen* vakinaiseksi sekä Fr. *Saarinen* ja E. *Raearo* varalle.

Vaasan et. vip. viilaaja O. *Nurmi* vakinaiseksi ja Edv. *Laine* varalle.

Vaasan pohj. vip. P. *Meriläinen* vakinaiseksi ja kultaseppä S. V. *Kantola* varalle.

Oulun piiristä I. V. *Korkeakangas* vakinaiseksi ja V. R. *Piippo* varalle.

Uudenmaan ruotsal. piiristä Hannes *Stolt* vakinaiseksi ja K. *Hoffman* varalle.

Puoluesihteri *Tainio* huomautti, että Turun ruotsalaiseen piirijärjestöön kuuluu vain kaksi järjestöä ja alle sata jäsentä. Kun ei ole odo-

tettavissa, että se lähiaikoinakaan huomattavammin kasvaisi, niin olisi parasta se lopettaa ja yhdistää Uudenmaan ruotsalaiseen piiriin.

Ed. E. Manner ehdotti, että piirit yhdistettäisiin yhdeksi nimellä "*Uudenmaan ja Turun ruotsalainen piiri*".

Ed. Kotiranta huomautti, että Turun suomalaiset kyllä toivovat, että Turun ruotsalainen piiri vaikeasti ylläpidettävänä yhdistettäisiin Uudenmaan piiriin.

Puoluekokous hyväksyi Mannerin ehdotuksen.

Eräs tervehdyskirjehmä.

Luettiin seuraava kirjelmä:

Suomen Sos.-dem. Puoluekokous, Helsinki.

Olkoon työnne onnekasta! Koitukoon kongressissamme tehdyt päätökset onnea ja menestystä tuottavaksi.

Kuusankoski, 31. 3. 22.

V. Kaja-ako.

Tervehdyskirjelmä päätettiin liittää pöytäkirjaan.

Hallituksen osanotosta päättäminen.

Puheenjohtaja ilmoitti, että Puoluetoimikunta oli arvellut olevan syytä ottaa kokouksessa esille edellisen puoluekokouksen menettelytapapäätöksen tarkistamisen, mikäli se koski hallituksen osanotosta päättämistä. Puoluetoimikunta oli päättänyt ehdottaa, että asiasta hyväksyttäisiin päätökseksi edellisen puoluekokouksen menettelytapavaliokunnan ehdotus, eli että sos.-dem. eduskuntaryhmä ja puolueuustosto saisivat asian ratkaista kuitenkin siten, että hallitukseen osanotto tulisi kysymykseen vain siinä tapauksessa, että ryhmässä ja puolueuustostossa kaksikolmasosaa sen hyväksyy.

Keskustelussa lausui *Ke to J. W.*: Kuten jo mainittu, ehdottaa puoluetoimikunta palaamista tässä kysymyksessä siihen kantaan, jonka viime puoluekokouksen menettelytapavaliokunta ehdotti. Nykyäänhän on hallituksen osanotosta jonkun porvarillisen puolueen kanssa voimassa seuraava ohje: "Sosialidemokraattinen puolue ei luovuta edustajiansa porvarilliseen hallitukseen muulloin kuin erityisen hätätilan, vallitessa kuitenkin sotaa estämään, rauhaa rakentamaan, estääkseen taantumusta, joka uhkaa synnyttää sodan tai poikkeuslakien avulla supistaa kansalaisoikeuksia tai estää työväen järjestöjen toimintaa. Tällöisessä hätätilassa astukoon puolueen jäsen hallitukseen määrättyjä tehtäviä suoritus-

tamaan, jos puolueäänestyksessä enemmistö sen hyväksyy tai puoluekokouksessa niin päätetään."

Tämä kohta tuli viime puoluekokouksessa hyväksytyksi vastoin puoluekokouksen menettelytapavaliokunnan ehdotusta, jonka puoluetoimikunta nyt jälleen ehdottaa tämän puoluekokouksen hyväksyttäväksi voimassa olevan päätöksen tilalle. Viime puoluekokouksen menettelytapavaliokunnan asiaa koskeva ponsi kuuluu: "Sosialidemokraattinen puolue ei luovuta edustajiansa porvarilliseen hallitukseen muulloin kuin erityisen hätätilan vallitessa, kuten sotaa estämään, rauhaa rakentamaan ja estääkseen taantumusta, joka uhkaa synnyttää sodan tai poikkeuslakien kautta supistaa kansalaisoikeuksia ja estää työväenjärjestöjen toimintaa. Tällaisessa hätätilassa astukoon puolueen jäseniä hallitukseen määrättyjä tehtäviä suorittamaan, jos puolueenvaltuusto Yz äänten enemmistöllä sen hyväksyy. Eduskuntaryhmän koossaollessa on asia sielläkin käsiteltävä ja samalla määräenemmistöllä päätettävä. Niinpian kuin hallitukseen astuneet puolueen jäsenet ovat tehtävänsä siellä täyttäneet tai muuten ei enää ole edellytyksiä heidän hallitukseen kuulumiselleen, erotkoot hallituksesta. Niinkauankuin kansalaissodan johdosta valtiollisista rikoksista tuomittuja työväenluokan jäseniä on vankiloissa eikä työväki ole laillisten oikeuksiensa käytössä turvattu hallinnollista mieltävaltaa vastaan, ei sosialidemokraattien astuminen hallitukseen voi tapahtua."

Nyt esitettävän muutoksen perusteluiksi pyydän lyhyesti esittää sen seikan, että voimassaolevaa päätöstä on mahdoton käytännössä toteuttaa. Jos tulee kysymykseen sellainen hätätila, josta näissä kummassakin ponnassa puhutaan, niin on mahdotonta sellaisen hätätilan vallitessa ryhtyä ponsissa määrättyyn toimenpiteeseen. Puolueäänestys vaatii suuren koneiston käyttämistä, se kestää niin kauan, että aina on mennyt ohi se tilanne, jota varten sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän olisi otettava harkittavakseen, eikä tilannetta voisi poistaa ottamalla väliaikaisesti osaa sellaiseen hallitukseen, jossa on myöskin jonkun porvarillisen puolueen edustajia. Sellainen muutosehdotus, jonka puoluetoimikunta nyt ehdottaa, on minusta aivan paikallaan nykyisissä oloissa. Minusta puoluevaltuustolla ja puolueen eduskuntaryhmällä tulee olla tällainen muodollinen oikeus harkintansa mukaan päättää osanotosta hallitukseen, kunhan on olemassa vain määräys siitä, että tällaisen osanoton takana on riittävä kannatus puolueen johtavissa elimissä s.o. puoluevaltuustossa ja eduskuntaryhmässä. Nykyään voimassaolevaa säännöstä on minun mielestäni korkeintaan voitu puolustaa sillä, että nykyiseen eduskuntaryhmään ei ole tarpeeksi luotettu, — niin hyvä kuin se eduskuntaryhmä tun-

netusti on ollutkin, —, koska tämä ryhmä valittiin poikkeuksellisissa oloissa ja useita henkilöitä täytyi ryhmään valita niin sanoakseni hyvin niukasta ehdokasaineistosta. Kaikilla niillä henkilöillä, jotka eduskuntaryhmään lähetettiin, ei ollut niin paljon kenties työväen joukkojen luottamusta kuin ehdokkailla normaalissa oloissa on ollut. Nyt kun eduskuntaryhmä taas pannaan kokoon normaalisemmissa oloissa, kun on useampia ehdokkaita, on olemassa puolueella jo suuri joukko luottamushenkilöitä, joista se voi mieleisiään edustajia valita, niin minusta on luonnollisesti tälle eduskuntaryhmälle annettava oikeus puolueuuevoston kanssa päättää osanotosta sellaiseen hallitukseen, jossa on porvarillisia-kin jäseniä. Tällainen muodollinen oikeus tulee aina olla eduskuntaryhmällä. Tästähän syystä puoluetuimikunta ehdotti jo keväällä 1920 puolueuuevostolle ja eduskuntaryhmälle mainittua tapausta varten tällaisen muodollisen oikeuden annettavaksi. Ja puolueäänestyksessä tällainen muodollinen oikeus hyväksyttiin.

Koska näyttää siltä, että tästä kysymyksestä uhkaa syntyä sängen ankara periaatteellinen väittely, tahtoisin puolestani hiukan minäkin «valaista kysymystä osanotosta kokoomushallitukseen periaatteelliselta kannalta. Asia käsittääkseni on sillä tavalla, että ei ole olemassa yhtään ainoata marxilaista, eikä itse ukko Marx yhtä vähän kuin kukaan hänen seuraajistansaakaan ole koskaan kieltänyt tällaiseen kokoomushallitukseen osanoton mahdollisuutta. Kaikki marxilaiset sosialidemokraatit ovat ymmärtääkseni jokseenkin yksimielisiä tästä asiasta, ainakin ne, jotka ovat itsensä tehneet marxilaisina teoreetikoina tunnetuiksi. Tästä asiastahan on olemassa kansainvälisten sosialistikongressien päätöksiä, Parisin sosialistikongressin päätös v:lta 1900 ja Amsterdamin kongressin päätös v:lta 1904. Parisin kokouksen päätöksessä sanotaan, että tämä kysymys ei ole periaatteellinen kysymys, vaan taktiikkakysymys, s.o. että periaatteellisesti tätä kysymystä ei ole ratkaistava, siis periaatteelliselta kannalta ei voida vastustaa tällaista osanottoa kokoomushallitukseen. Amsterdamin kokouksen päätöksessä viitataan tähän Parisin kokouksen päätökseen, joka on Kautskyn laatima, ja sanotaan, että sosialidemokratia kansainvälisessä sosialistikongressissa 1900 tekemänsä päätöksen mukaisesti ei voi pyrkiä porvarillisessa yhteiskunnassa hallitusvaltaan. Kautsky äskettäin ilmestyneessä esipuheessaan tuohon tuttuun kirjaseensa "Tie valtaan" käsittelee tätä kysymystä ja sanoo, että tuo sana "pyrkii" on tarkoituksella valittu. Kysymys on vain pyrkimyksestä tällaiseen porvarilliseen kokoomushallitukseen, se on kielletty, mutta ei suinkaan ole edellytetty, etteikö satu tilanteita, jolloin sosialidemokratian on lähetettävä edustajiansa kokoomushallitukseen. Tätä mieltä on

m.m. Kautsky ollut siis tuohon aikaan. Se, mitä usein väitetään, että Kautsky mainitussa kirjassaan "Tie valtaan" on ollut toista mieltä, se perustuu ilmeiseen erehdykseen, niinkuin Kautsky juuri tässä kirjassaan sanoo. Hän sanoo tutkineensa siinä kirjassaan vain sitä seikkaa, oliko Saksassa yleisesti tuohon aikaan poliittinen vallankumous vältettävissä tällaisen kokoomushallituksen kautta ja tulleen tässä suhteessa kielteiseen tulokseen. Mutta niinkuin tiedätte, senjälkeen kuin tämä vallankumous, poliittinen vallankumous on tapahtunut, on m.m. Kautsky puoltanut toisenlaatuista taktiikkaa. Hänen mielestään nykyään eletään sellaisessa aikakaudessa, jolloin marxilainen sosialidemokratia joutuu tuon tuostakin sellaisten tilanteiden eteen,, joissa on paras ratkaisu osanotto tällaiseen kokoomushallitukseen. Tämä ymmärtääkseni on yleensäkin kansanvälisen sosialidemokratian kanta, myös niiden puolueiden kanta, jotka kuuluvat Vienin internationaleen. Siinä suhteessa on kyllä sen keskuudessa-erilaisia mielipiteitä, mutta niinkuin sanottu, siinäkin ollaan sitä mieltä, että luokkataistelun on toisinaan' pukeuduttava tällaiseen muotoon tuon vanhan marxilaisen sosialismin teorian mukaan, että sosialidemokratian on käytettävä hyväkseen porvarillisten puolueiden vastakohtia. Tuo. menettelytapa on toisinaan toteutettava myös sillä tavalla, että otetaan osaa tällaiseen porvarilliseen kokoomushallitukseen. Minä pyydän lukea lyhyen lausunnon tästä asiasta, jonka äskettäin Saksan riippumattomain pää-äänenkannattajan toimittajat antoivat, kun he jättivät puolueessa syntyneen erimielisyyden johdosta paikkansa. Tämä lausunto, jonka nähtävästi on laatinut kuuluisa marxilainen kansantaloustieteilijä Hilferding, kuuluu suunnilleen näin: "Kokoomushallituskysymys. Riittääne edelleen pari sanaa kokoomushallituspolitiikasta — (tämä on heidän ohjelmajulistuksensa). Meistä on tämä kysymys taktillinen kysymys, johon vastaus on annettava aina kulloistenkin olosuhteiden mukaan. Että on olemassa tilanteita, joissa menestyksellä köyhälistön etuja voidaan valvoa ottamalla jonkun aikaa osaa hallitukseen, vaikkapa tämä ei ole sosialistinenkaan, on käsitys, jota kannatetaan puolueen laajoissa piireissä. Sitten kyllä lisätään: Mutta me olemme kyllä sitä mieltä, että nykyään tällä kysymyksellä meidän puolueellemme ei ole käytännöllistä merkitystä jo sentakia, koska porvarilliset kokoomushallituspuolueet torjuvat meidän osanottomme hallitukseen, koska meidän ehtomme menevät heistä liian pitkälle. Sitävastoin pidämme me välttämättömänä muodostaa taktiikkamme niin liikkuvaksi, ettemme ole pakotetut kivistamaan oikeistososialistista kokoomushallitusta sellaisten olosuhteiden vallitessa, jolloin taantumuksellinen hallitus siitä yksistään tulisi hyötymään."

Kun tätä asiaa tarkastelee marxilaisuuden valossa, marxilaisen käsityskannan valossa, niin on ilman muuta tällainen käsityskanta selvä. On nimittäin pidettävä muistissa, että marxilaisuus ei suinkaan merkitse samaa kuin radikaalisuus, samaa kuin vissinlainen iskusanoihin pukeutuva jyrkkyys, vaan se on kokonaan toista. Marxilaisuus on sellainen menettelytapa, joka perustaa taktiikkansa kulloistenkin olosuhteiden mukaan, sen mukaan millaisina nuo olosuhteet kullakin hetkellä esiintyvät. Tästä asiasta lausuu eräs kuuluisa marxilainen Gustav Eckstein marxilaisesta taktiikasta kirjoittamassaan esityksessä eräät hyvin viisaat sanat, jotka kaikkien niiden olisi pidettävä mielessään, jotka tahtovat marxilaisista käydä ja marxilaista taktiikkaa noudattaa. Hän lausuu kirjansa lopussa, tarkastettuaan kaikkia niitä taktillisia kysymyksiä, mitkä ovat voineet tulla kysymykseen ja mitenkä niihin marxilaiset ovat suhtautuneet ja "mitenkä niihin marxilaisten on suhtauduttava, "että kun aikoinaan vuodet 1895 ja 1910 olivat taloudellisen nousun vuosia, niin näinä vuosina sosialidemokratiankin keskuudessa voitti jalansijaa opportunistinen taktiikka, se taktiikka, jota kutsuttiin revisionismiksi ja jonka ydinajatus oli se, että sellaisessa maassa kuin esim. Saksassa, voitiin ilman poliittista vallankumousta saattaa työväenluokka valtaan ja toteuttaa siellä sosialismi". Hän sanoo; "Silloin marxilaisuuden täytyi esiintyä tällaista taktiikkaa vastaan ja silloin syntyi tuo käsitys, että marxilaisuus on samaa kuin yleinen tuollainen radikaalisuus, jyrkkyys." Mutta hän lausuu, että "mikäli tämä radikalismi merkitsee sitä, että vedetään määrätyistä iskusanoiksi jäykistyneistä uskonkappalemaisista periaatteista äärimmäiset johtopäätökset, niin marxilaisuus on tällaisesta radikaalisuudesta äärettömän kaukana". Hän lausuu vielä, että voi "tulla aika, jolloin marxilaisuuden täytyy ruveta työväenjoukoille opettamaan taktiikkaa, jota ei suinkaan voi tässä mielessä kutsua radikaaliseksi. Minun nähdäkseni nyt, senjälkeenkuin poliittinen vallankumous on Europassa tapahtunut, kun demokratia on toteutettu ja kaikkialla tultu sellaiseen kaauteen, niin sanoakseni proletariaatin diktatuurin esikauteen, sen ajan esikauteen, jolloin proletariaatti saavuttaa valtiossa enemmistön ja yksinomaisten määräämisvallan, jolloin työväenluokka ei ole valtiossa vielä päässyt yksinomaiseen valtaan, mutta muodostaa kuitenkin huomattavan vähemmistön, niin on tullut aika, jolloin marxilaisuudelle avautuu tilanteita, joista ei usein päästä muuten kuin osanoton kautta kokoomushallitukseen".

En tahdo tätä asiaa kovin laajalti selitellä. Minä vaan viittaan esim. niihin kirjoituksiin, joita Kautsky on tästä asiasta julkaissut ja joista yksi oli äskettäin painettu myös Suomen Sosialidemokraattiin. Ymmär-

taakseni, niinkuin sanottu, tällaisen muodollisen oikeuden myöntäminen sosialidemokraattisen puolueen johtaville elimille on aivan sopusoinnussa marxilaisen taktiikan johtavien periaatteiden kanssa. Minä puolestani olen kyllä sitä mieltä ja luulen että ainakin nykyisessä eduskuntaryhmässä on yleisenä mielipiteenä se, että tätä nykyä meillä ei ole juuri mitään edellytyksiä kokoomushallitukseen osanottoon. Se on siis minun käytännöllispoliittinen mielipiteeni. Olen tähän asti, niinkuin tunnettu, vastustanut puolueen osanottoa määrätyissä tilanteissa kokoomushallitukseen, ja minusta tuntuu, että tällä hetkellä ei, niinkuin sanottu, ole suuria mahdollisuuksia tällaiseen kokoomushallitukseen osanottoon. Kokoomushallitukseen osanotto edellyttää ymmärtääkseni yleensä sellaista tilannetta, että työväenluokka on verrattain yhtenäinen. Sehän ei meillä ole asianlaita, vaan meillä kommunistinen puolue tulisi tietysti käyttämään sosialidemokratian osanottoa hallitukseen meidän puolueettamme arvostellakseen ja saisi tälle kritiikille kenties huomattavasti kannatusta Suomen työväenluokan keskuudessa. Tuntuu myös siltä, että tällä hetkellä ei ole sellaisia kysymyksiä, jotka vaatisivat toteutuakseen osanottoa kokoomushallitukseen jonkun porvarillisen puolueen kanssa. Mutta tästä huolimatta on minusta sittenkin annettava eduskuntaryhmälle kaiken varalta tällainen muodollinen oikeus. Sittenkin on mahdollista, että sattuu semmoisia tilanteita, jotka edellyttäisivät sosialidemokratian osanottoa kokoomushallitukseen. Meillä on omassa maassa semmoisia vastavallankumouksellisia voimia, joiden mahdollisia aikeita demokratian kukistamiseksi, maamme saattamiseksi ulkopoliittisiin selkkauksiin, ei kenties voida torjua muulla tavalla kuin ottamalla osaa kokoomushallitukseen sellaisten porvarillisten aineiden kanssa, jotka ovat demokratian puolella ja vastustavat tällaisia ulkopoliittisia selkkauksia. Tähän varovaisuuteen kehoittaa sekin, että maailman poliittinen tilanne yleensäkin on niin sekava, ettemme tiedä tällä hetkellä, mitkä voimat ulkona Euroopassa voivat päästä valtaan. Ne voimat voivat vaikuttaa myös meidän oloihimme sillä tavalla, että sosialidemokratian olisi asuttava kokoomushallitukseen. Minä sitäpaitsi luulen, että porvarilliset puolue muodostumat meidän maassamme eivät ole lopullisia. Minun kannaltani katsoen meidän maassamme tulee vielä tapahtumaan huomattavia muutoksia porvarillisissa puolueissa. Minä lasken, että ne ainekset, jotka osaksi nyt kulkevat porvarillisten puolueiden ja osaksi meidän puolueemme liepeillä, nim. suuri osa pikkuviljelijöistä, tulee vielä vaikuttamaan poliittisiin muodostuksiin sangen huomattavasti. On mahdollista, että täällä muodostuu näistä pikkuviljelijäaineksista ja kaupunkien pikkuporvariaineksista samantapaisia poliittisia ryhmiä kuin esim. Tanskassa

on olemassa radikaalinen vasemmistopuolue, jonka kannattajajoukon muodostavat Tanskan husmandit ja kaupunkien radikaalinen pikkuporvaristo. Jos tällaisia poliittisia muodostuksia syntyy, niin on myös suurempia edellytyksiä maassamme kokoomuspolitiikalle. Mutta niinkuin sanottu, tämä on vain mahdollisuus. Joka tapauksessa on minusta täysisyys vastaiselle eduskuntaryhmälle antaa tässä asiassa vapaammat kädet kuin mitä nykyisellä eduskuntaryhmällä on ollut. Se oikeus, mikä nykyään eduskuntaryhmällä on, se on oikeastaan samaa kuin ei mikään oikeus käytännön kannalta katsoen. Tuosta tilasta olisi päästävä, ja senvuoksi minä ehdotan, että tämä puoluekokous palaa siihen ohjeeseen, jonka viime puoluekokouksen menettelytapavaliokiuita tässä kysymyksessä antoi.

Ed. Roos, F. viittasi siihen käsityskantaan mikä ainakin maaseudun työväestöllä on sos.-demokraattien osanotosta hallitukseen. Oli sitä mieltä, ettei hallitukseen ole mentävä edes vielä silloin vaikka eduskuntaryhmän voimasuhteet saattaisivatkin näennäisesti sitä edellyttää. Vetosi myös nykyiseen valtiopäiväjärjestykseen ja sen edellyttämään eduskunnan hajoitukseen. Hallitukseen voidaan ottaa osaa vasta silloin, kun toiminta siellä voi tyydyttää työväestöä, t.s. vasta kokonaan muuttuneissa olosuhteissa.

Ed. Lyytikäinen, M.: Edustamani kunnallisjärjestön kokouksessa, asetuttiin sille kannalle, että hallituksenmeno saattaa kyllä tulla kysymykseen vaaran uhatessa, mutta ei kauemmaksi aikaa kuin vaarallinen tilanne kestää.

Ed. Toivonen, O.: Siinä vaalipiirissä, josta olen, äänesti puolueen jäsenten enemmistö muistaakseni aikoinaan hallituksenmenoa vastaan. Kun tässä maassa näyttää porvaripuolueiden enemmistö kallistuvan monarkiaan, piti puhuja liian rohkeana uskoa, että sosialidemokraattien hallituksenmenosta olisi tarkoitettua tulosta. Halusi todeta, että Hämeessä on vallalla sellainen käsitys, että olisi pysyttävä viime puoluekokouksen kannalla.

Ed. Aalto, J. F.: Ei suinkaan voida asettua sille kannalle — ja eihän täällä ole sitä puolustettukaan — että ehdottomasti kaikissa tilanteissa asetuttaisiin hallituksen menoa vastaan niin kauan kuin ei koko valtaa voida ottaa. Mutta kyllä minun käsitykseni mukaan ei voida ilman muuta viime puoluekokouksen menettelytapavaliokunnan mietintöäkään sellaisenaan hyväksyä. Minä olin kyllä yhtenä tuon mietinnön allekirjoittajana, mutta nyt olisi asia otettava sentään uudelleen vähän tarkemmin käsiteltäväksi. Minä en tässä, kun ei ole aikaakaan, halua pitempiin perusteluihin ryhtyä, mainitsen vain, että on sellaisia vaikeuksia

nykyään vielä pitkän aikaakin meidän maassamme, jotka tekevät mahdolltomaksi hallitukseen osanoton. Täällä joku jo viittasikin suojeluskuntaterroriin ja porvarillisen keskustan heikkouteen. On tultu huomaamaan, että on tässä maassa n.s. edistysmielisenkin hallituksen asema sangen heikko ja epävarma ja sekin on pakotettu ajamaan oikeiston tarkoituksia monissa kysymyksissä. Jos hallituksessa olisi sosialidemokraatteja mukana, jos sosialidemokraatit muodostaisivat vapaamielisten porvariainesten kanssa hallituksen, niin se tietysti yoisi tapahtua sellaisella edellytyksellä, että ohjelma, jota sillä hetkellä lähdetäisiin toteuttamaan, olisi enemmän vasemmalle kallistuva kuin mitä siellä voisi ajaa yksistään porvarillisista keskustapuolueista muodostettu hallitus. Minun käsitykseni mukaan joutuisi silloin se hallitus sellaisen painostuksen alle, jota se ei voisi kestää. Viime puoluekokouksen menettelytapavaliokunnan ehdotuksessa mainitaankin kyllä, että niinkauan kuin suojeluskunnat ovat tässä maassa olemassa, ei voi tulla kysymykseen sosialidemokraattien hallitukseen osanotto. Tämä on hyvä kohta siellä, se on sellainen, joka sitä vaaraa hyvin suuresta määrin torjuu. On nimittäin ymmärrettävä niin, että silloin kuin tässä maassa on voitu suojeluskuntajärjestö hävittää, silloin täällä on poliittinen elämäkin hyvin paljon toisenlainen ja silloin niissä oloissa ei ole silmämme edessä lainkaan sellaisia vaaroja taantumuksen taholta kuin muuten on. Niitä voi muodostua myöhemmin, mutta ne ovat sellaisia kysymyksiä, joita emme voi tällä hetkellä arvoida, emme näe niitä. Tämä on siis lieventävä puoli. Mutta kuitenkin minun käsittääkseni tätä kysymystä ei voida ratkaista tässä raakana, vaikkakin sitä on aikaisemmin käsitelty, vaan kysymys olisi lähetettävä menettelytapavaliokuntaan, jotta valiokunta voisi laatia päätöksen tarkemmin määriteltynä, ettei mitään epäselvää tulisi.

Ed. Alkula, N.: Hallitukseenmenokysymys on ollut meillä jokaisessa puoluekokouksessa pohdittavana Oulun kokouksesta asti. Sen piti olla esillä ensi kerran jo Tampereen kokouksessa, mutta se siellä puoluetoimikunnan toimenpiteestä sivuutettiin ja otettiin vasta Oulun kokouksessa esille. Se tuli meille päiväjärjestykseen sen jälkeen kuin yksi vanhemmista puoluetovereista, edesmennyt Kari, meni perustuslailliseen hallitukseen. Oulun kokouksessa oli niin, jyrkkä kanta hallitukseenmenon suhteen vallalla, että m.m. tämä huomattava sosialidemokraatti tuli erotetuksi hallituskysymyksen vuoksi puolueesta. Me tiedämme, että myös muissa maissa, esim. Ranskassa, Briand, Millerand ja monet muut ovat tämän kysymyksen vuoksi tulleet sysätyksi puolueen ulkopuolelle. Nytkin minä tahtoisin pitää oikeaan osuneena sitä kantaa, mikä oli Oulun kokouksella tässä hallituskysymyksessä. Siellä nimittäin ainoastaan sillä

ehdolla, että olisi onnistuttu tavallaan valtaamaan poliittinen valta maassa, toisin sanoen, että eduskuntaan olisi saatu enemmistö ja se olisi hallituksen takana, vasta silloin katsottiin mahdolliseksi työväen muodostaa hallitus, mutta sen piti olla punainen hallitus, omalla ohjelmalla toimiva hallitus. Sitä toteuttamaan lähtisi sosialidemokraattinen hallituskoneisto. Nyt tuo ministerikysymys kuitenkin kummittelee. Olotila on muuttunut paljon entisestään, sillä työväestöllä on nyt, sen jälkeen kuin äänioikeuskysymys on ratkaistu, edesvastuuta tämänkin yhteiskunnan oloista, mutta niin kauan kuin minun käsitykseni mukaan työväen aatteet eivät ole tunkeutuneet kansaan siinä määrin, että kansan suuri enemmistö on niistä selvillä, niinkauan kokoomushallitukseen ei voida mennä. Tässä on kaksi maailmankäsitystä vastakkain eikä ministeritoimen vastaanottamisella suurestikaan voida tätä toista maailmankatsomusta edistää. Olkoon niin, että saattaa tulla erinäisiä valtiollisia tilanteita, sellaisia, jotka vaatisivat hallitukseen menoa, niin minä näen puolestani vain yhden mahdollisuuden ja se on: jos voidaan sota estää. Jos sellainen kysymys astuu päiväjärjestykseen, niin ilman muuta voitaisiin paikat täyttää, nimittäin ne, jotka olisi mahdollista. Mutta ei minkäänlaisella muulla yhteiskuntaohjelmalla varustettuna saisi hallitukseen mennä. Sillä yhteiskunnallisen ohjelman toteuttaminen sitä tietä jää kuitenkin puoliväliin. Ainakin mikäli minä tunnen työväen näkökantoja, niin minä toivoisin, että puoluekokous hyväksyisi ainoastaan tämän mahdollisuuden. Muuten olen kielteisellä kannalla. Sen verran voitaisiin tinkiä, että jos kansainväliset suhteet muuttuvat sellaisiksi, että sodan vaara voidaan välttää, niin sillä edellytyksellä hallitukseen mennään, mutta ei millään muulla.

Ed. *Vainio*, J.: Valitsijainsa käsityskanta on sellainen, että jos ministerisocialismin tielle lähdetään, ei puolue enää ole luokkataistelupuolue. Vain perin harvoin voisi esiintyä tapauksia, jolloin hallitukseen meno voisi tulla kysymykseen. Polemisoi Kettoa vastaan. Ratkaisevassa tapauksessa on osanotto hallitukseen määrättävä puolueäänestyksellä.

Ed. *Piippo*, V. R.: yhtyi pääasiassa Kedon perusteluihin hallituskysymykseen nähden, mutta katsoi tarpeelliseksi, että kysymys lähetetään valiokuntaan, jonka olisi otettava huomioon sen, mitä Aalto puheenvuorossaan esitti.

Ed. *Virtasaari*, J.: Minä uskon, että tämän kokouksen osanottajain enemmistö ei ole ministerisocialismin kannalla. En minäkään eivätkä ne työläiset, joita minä edustan, ole sillä kannalla. Ja kun tiedän, että tämän kokouksen enemmistö ei ole sillä kannalla, niin on myöskin melkein selvää, mikä päätös tässä kokouksessa asiasta voi tulla. Muuten minä en

tiedä, mitä etuja työväelle hallitukseen osanotosta näkevät ne, jotka ovat sillä kannalla, että sinne pitäisi sentään miehiä tupata. Täällä kuului sellaisia lausuntoja, jotka sanovat, että kyllä hallitukseen pitäisi sentään miehiä asettaa. Pitäisi muistaa aikaa 1917. Silloin oli Venäjällä tapahtunut vallankumous ja Suomessakin oli tilanne jotenkin vallankumouksellinen. Työväenjoukot olivat vallankumouksellisia, olosuhteet olivat muuttuneet koko paljon entisestään. Suomessa muodostettiin hallitus, jossa oli puolet työväen edustajia — niinhän se taisi olla. Mitä hyötyä Suomen työväellä oli siitäkään, että siellä oli työväen edustajia, ja kuinka kauan ne voivat siellä olla? Vaikka tilanne oli niin vallankumouksellinen, eivät olleet muuta kuin pari kuukautta. Niin kauan kuin porvarit ovat vallassa, ei hallitukseen meno voi tulla kysymyksenäkään. Jos erityinen vallankumoustilanne sattuu, silloin asioiden järjestämiseksi voidaan hallitukseen ottaa osaa, mutta tällaisena aikana ei siihen ole mitään nähtävää syytä.

Porvarit tekevät aina hallituksessa niinkuin niiden voimat ja edut myöntävät. Suomessa ovat porvarit aseet kourissa. Niillähän, ne vastaavat meidän vaatimuksiimme, joten työväen miehet eivät voisi hallituksessa tehdä mitään ja ainoastaan porvarit pääsisivät silloin sanomaan työväelle: teidän miehethän ne siellä ovat. Myös on nähty yleensä se, että niissä maissa, joissa työväestö on hallituksessa, puolue on eduskuntavaaleissa aina menettänyt äänestäjiä. Mistä tämä johtuu? Yksikertaisesti siitä, että hallituspuolueena ollessaan puolue ei valvo työväen etuja; tällä en sano," etteivät ne koettaisi valvoa, vaan että on mahdotonta valvoa työväen etuja. Ruotsin sosialidemokraattinen puolue selvisi viime vaaleissa vähillä menetyksillä (Välihuudahdus: voitti). En voi sanoa voittiko se. Muissa maissa on käynyt sillä tavalla, että on menetetty paikkoja. Niin kävi Suomessakin 1917. Meillä oli silloin 103 edustajaa, mutta vaaleissa menetettiin 10 tai 12 paikkaa. Voidaanhan väittää, että siihen oli myös muita syitä vaikuttamassa, nimittäin että porvarit »maassa yhtyivät, mutta oli vallankumoukselliset joukotkin hereillä. Minä olen sillä kannalla, että asia lähetettäisiin menettelytapavaliokuntaan ja että tästä muodostetaan lausunto, jossa asia paremmin perustellaan, etupäässä samoilla perusteilla kuin viime puoluekokous päätti.

Ryömä, H.: Täällä on oikeastaan käsitelty erästä vanhaa uskonkappaletta, jonka pohjalla on helppo ajeerata eräänlaista vasemmistolaisuutta. Nyt on kuitenkin tilanne maailmassa muuttunut, kun on saatu kaikkialla voimaan parlamenttaarinen hallitusjärjestelmä, kun eduskunta useassa maassa on tullut korkeinta valtaa käyttäväksi ja jokainen puolue, joka siihen ottaa osaa, ottaa osaa voimasuhteidensa mukaan. Tällä tavalla

tullaan pakotetuksi valitsemaan hallituksen ja hallituksen välillä, voidaan sanoa, että tämä hallitus on parempi ja tuo huonompi. Vaikka ei hyväksytty kumpaakaan, tullaan pakotetuksi estämään tuon huonomman hallituksen sijaan tuleminen. Tämän on meidän eduskuntaryhmämme saanut nähdä ja minä olen huomannut, että ne henkilöt, jotka esiintyvät tämän politiikan vastustajina, ovat hyvin kärkevät painostamaan jonkun hallituksen jäseniä j.n.e. Ei ole mitään eroa, kannatetaanko jotakin hallitusta paremmin kuin toista, mutta jos panemme hallitukseen tosia miehiä ajamaan jotain määrättyä asiaa, niin voimme saada paremman tuloksen. Se on käytännöllinen kysymys, ja jos on niin tärkeitä kohtia, että tahdotaan itse ottaa osaa hallitukseen, niin sen määrää tilanne. Minä olen sitä mieltä, että amnestiakysymys oli meillä sellainen kysymys. Jos olisimme saaneet porvarilliset ryhmät sillä, että olisimme menneet hallitukseen, täydellisen amnestian taakse, niin minä uskon, että millään puoluekokouksella tai työväenpuolueella ei olisi voinut olla mitään muistuttamista sitä vastaan. Samalla kannalla olen rauhankysymykseen nähden. Jos meillä ei olisi saatu rauhaa syntymään muuten kuin menemällä hallitukseen, niin meidän olisi ollut sinne mentävä. Kun nyt kuitenkin rauhan tekivät porvarilliset ryhmät, niin hyvä on, eikä kukaan ole rohjennutkaan puhua hallitukseen menosta. Olen sitä mieltä, ettei nyt ole sellaisia kysymyksiä. Luulen vaalien jälkeen keskustan tulevan olemaan vähemmän radikaalisen kuin nyt ja myös pienemmän. Myöskin luulen, että vaalien jälkeen ei tule sellaisia tilanteita kuin on ollut tähän asti, jotka houkuttelisivat hallitukseen menemään. Mutta on turhaa puhua siitä, että sinne pyritäisiin — ei sinne ole pyritty. Sensijaan on ratkaistava, millä tavalla tärkeä asia saadaan kulloinkin menemään läpi.

Ylipäänsä tuntuu siltä kuin eduskuntaryhmään ja puolueuuevostoon valittaisiin kaikkein tyhimmät jäsenet. Minä toivon, että nyt valitaan parhaat ja asiaa ymmärtävät ja kun ne ovat asioita lähemmin oppineet tuntemaan, niin ne osaavat ratkaista tilanteen mukaan, mitä työväenluokan etu kulloinkin vaatii. Minä en ymmärrä, mitä varten osoitetaan epäluottamusta puolueen keskeisiä hallintoelimiä kohtaan. Olen samalla kannalla kuin oli 1017 marraskuun ylimääräinen puoluekokous, joka antoi luottamuksensa puolueen keskuselimille. Täällä sanotaan, että ei ole mahdollista mennä hallitukseen. Ja jos ei ole mahdollista, niin minä sanon samalla tavalla, ettei sinne mennä kun ei ole hätää. Itkonen ratkaisi maakysymyksen hyvin. Hänen esityksessään sanotaan, että pienviljelys 011 edullisempi siellä, missä se on edullisempi, ja suurviljelys siellä, missä se on edullisempi. Minä sanon myös, että hallitukseen ei mennä, jos ei ole mahdollisuuksia, mutta jos on mahdollisuuksia ja

työväenpuolueen etu sitä ehdottomasti vaatii, niin silloin hallitukseenmeno on mahdollista ja silloin on mentävä. Annettakoon siis valtuus eduskuntaryhmälle ja puolueuustolle ja pantakoon sinne sellaisia henkilöitä, jotka toimivat työväenluokan hyväksi.

Ed. *Pihlman*, M.: Yhdyn Ryöman lausuntoon, katsoen, ettei hallitukseenmeno suinkaan tiedä periaatteista luopumista. On vain käytettävä tilaisuuksia hyväksi, milloin on mahdollisuuksia olemassa. Huomautti Ruotsissa saaduista kokemuksista, jotka osottavat, että sosialidemokraatit voivat hallituksessa saada jotakin aikaan työväen hyväksi. Kertoi valitsijainsa olevan sillä kannalla, että hallitukseen voidaan mennä, milloin se on mahdollista, ja edullista, mutta periaatteista ei silti saa tinkiä.

Ed. *Kulmala*, H., lausui, että työväestön suurin, osa suhtautuu hyvin varovaisesti tähän kysymykseen; sitä paitsi luullaan johtavien henkilöitten jopa persoonallisesti haluavan hallitukseen. Viittasi ent. senaattori Karin aikoihin. Oulun puoluekokous oli oikeassa tehdessään kielteisen päätöksensä. Oli sitä mieltä, että puolueuuston olisi ollut kiellettävä puolueäänestyksen toimittaminen tässä kysymyksessä. Oli valmis myöntämään puoluekokouksen valtuuttamille erittäin valituille henkilöille *todellisen vaaran* esiintyessä oikeuden päättää siitä, onko hallitukseen mentävä. Mutta vaaraa ei saa arvostella liian suureksi.

Harvala, K., lausui, että hän on aina ollut hallitukseen menoa vastustavalla kannalla, eikä sitä nytkään suosittele. Mutta sinne menosta ei nyt olekaan kysymys, vaan ainoastaan siitä, millä tavalla asiasta päätetään sitten kun hallitukseen osanotto mahdollisesti tulisi kysymykseen. Asianajajana sanoi tottuneensa siihen, että, jos mieli jossakin asiassa onnistua, on saatava avoin valtakirja; mutta jos sitä käytetään väärin, siitä on rangaistava. Kun puolueäänestyksen käyttäminen asiasta päätettäessä on hankala ja aikaa vievä, kannatti puoluetoimikunnan ehdotusta, että asiasta päättäminen jätettäisiin puolueuustolle ja eduskuntaryhmälle.

Ed. *Vesterinen*: Viimeaikainen kokemus on osoittanut, että hallitus tarjoaa varsin vähän mahdollisuuksia sosialidemokraateille toimia siellä tuloksellisesti ja pysyä siellä. Ei miltään kannalta pitänyt suotavana hallitukseen menoa.

Bryggari, T.: Hallitukseenmenosta lieene kaikilla puolueilla yksimielisesti sellainen käsitys, että sinne mennään. Sen käsityksen takana ovat kommunistit, sosialistit ja kaikki porvarit. Mutta aivan eri kysymys on, minkälaisen tilanteen vallitessa sinne mennäni Minä haluaisin tässä viitata niihin ristiriitaisuuksiin, mitä epäedullisen tilan vallitessa hallitukseenmeno aiheuttaa. Työväenluokan kannalta hallitukseenmeno on ratkaistava aina samoja näkökantoja silmälläpitäen kuin porvaritkin

sen ratkaisevat, nimittäin luokkaedun kannalta. Mutta luokkaetujen ajaminen nykyään kansallisissa puitteissa ei voi tapahtua, jos ulkopoliittisessa tilanteessa ei kuljeta samaan suuntaan. Minä huomautan viimeisessä puoluekokouksessa esilläolleesta hallituskysymyksestä, jolloin Ruotsin veljespuolueen kokouksessa vieraana ollut edustaja oli hyvin epäkiittolisessa asemassa m.m. ollessaan seuraamassa Ahvenanmaan kysymystä. Täällä huomautettiin, että se oli hyvin vastenmielinen päätös, joka täällä tuli muodostumaan ja ovatko Suomen työläiset ja Ruotsin työläiset tässä kysymyksessä niin ristiriidassa keskenään kuin silloin olisi ollut jos nämä puolueet olisivat muodostaneet hallituksen. Vastaus tulee: eivät ole! Edelleen minä haluaisin viitata niihin selkkauksiin, mihin Puolassa äärimmäinen revisionismi on johtanut Pilsudskin hallituksen ollessa vallassa. Ja myös Saksan sosialidemokraatit ainakin meikäläisten kannalta katsottuna ovat hallituskysymyksissä tehneet porvareille palveluksia. Ne eivät ole ratkaisseet kysymystä työväenluokan etujen kannalta, vaan yksistään hallitukseenmenon kannalta. Muuten haluaisin erikoisesti alleviivata sitä seikkaa, että Kedon esitys Harvalan kannattamana on oikea. Sen taakse haluan mennä ja kannatan sitä.

Itkonen, R.: Minä olen usein havainnut, että useita asioita puoluees-
samme ja erikoisesti tätä kysymystä käsitellään liian teoreettisesti. Minä en tahdo vastustaa enkä halveksua teorioja, ne ovat erinomaisia ole-
massa, mutta kun niitä tahdotaan soveluttaa kaikenlaisiin kysymyk-
siin, niin mennään liian pitkälle. Esillä oleva kysymys on käytännöllinen
kysymys, joka on ratkaistava käytännöllisiä seikkoja silmälläpitäen, ja
tämä kysymys johtuu siitä, että otamme osaa parlamenttaariseen toimin-
taan. Jos kiellämme hallitukseenmenon, mutta samalla otamme osaa
parlamenttaariseen toimintaan, silloin parlamenttaarinen toiminta muut-
tuu pelkäksi agitatsiooniksi eikä miksiäkään muuksi. Sillä on selvää,
ettemme voi parlamentissa vaikuttaa kysymyksiin, ellei meillä ole mah-
dollisuutta muodostaa hallitusta. Jos me kertakaikkiaan kiellämme halli-
tukseenmenon tahi asetumme sille mahdottomalle kannalle, jolla olemme,
että hätätilassa ruvetaan panemaan toimeen puolueäänestystä, niin tämä
merkitsee sitä, ettemme voi mennä ensinkään hallitukseen. Jos nykyinen
määräys jää voimaan kolmeksi vuodeksi, niin oikeistopiirit tietävät, että
socialidemokraatit eivät voi mennä hallitukseen ja ne puristavat kes-
kustaa. Se taas tietää, että mikään muu hallitus kuin oikeistoon nojau-
tuva ei ole mahdollinen. Minä luulen, että keskustahallitus on todistanut
Suomen työväelle olevansa sille edullisempi kuin taantumuksellinen
Erichin hallitus. Ja on huomattava, ettei se nauti meidän virallista
kannatustamme, me kieltäydymme kannattamasta sitä silloin kun meidän

etumme eivät sitä vaadi. Jos me nyt tässä naulaamme kiinni entisen puoluekokouksen päätöksen tai jätämme sen muuttamatta, niin se merkitsee sitä, että tulevalla eduskuntaryhmällä ei ole paljon, mitään merkitystä. (Välihuudahdus: Sama kuin nyt.) Se on vale. Nykyisellä eduskuntaryhmällä on puolueäänestyksessä annettu lupa mennä hallitukseen. (Välihuudahdus: Ei koske enää. Taantumushallitus on eronnut ja sen vuoksi ei lupa enää ole voimassa.) Minä pyytäisin huomauttaa tovereille, että hallitukseenmeno ei ole sen kummallisempi kuin kunnallisiin hallituksiin meno. Esim. Kotka on porvarillinen kaupunki, mutta siitä huolimatta menivät sosialistit ylimpään kaupunginhallitukseen nylkemään veroja työläisiltä ja sallimaan sitä huonoa asiain hoitoa, joka on porvarillisen yhteiskunnan tunnusmerkki. Ei kukaan tässä teoreettiselta kannalta puhu mitään, mutta kuitenkin tahdotaan estää, ettei hallitukseen saa mennä, ettei saa edes keskustella siitä. Alkula oli sivussa koko asiasta. Hänen puheensa ei koskettanut tätä asiaa ollenkaan. Samoin puhe Oulun kokouksesta ja Karin puolueesta erottamisesta, nehän ovat toisia asioita. Minä ratkaisen tämän kysymyksen käytännön kannalta. En lähde teoretisoimaan kun en ole, valitettavasti, keskustellut asiasta Marxin kanssa. Mutta lausun julkisen kiitoksen puolueen viralliselle rippi-isälle Kedolle, joka, keskusteltuaan asiasta Marxin kanssa, ilmoitti että Marx on tällä kannalla. Silloin minä ilman minkäänlaisia oman tunnonvaivoja voin olla tässä kysymyksessä hänen kanssaan samaa mieltä. (Hyvä! Suosionosoituksia).

Ed. Lähde, E.: Tämä kysymys on, kuten Keto sanoi, puhtaasti taktiikkakysymys eikä mikään periaatekysymys. Siitä voitaneen olla yhtä mieltä, sillä sosialidemokraateilla voi olla tässä ainoastaan se periaate, jonka täällä Keto mainiosti selosti. Kun kysymystä siis lähdetään ratkaisemaan, on sitä lähdettävä ratkaisemaan siltä kannalta, minkälaisen päätöslauselman hyväksyminen puolueelle osoittautuu edullisemmaksi, ja on siis tarkoin tunnettava se tilanne, missä eletään, sekä ne voimat, joita vastaan joudutaan taistelemaan ja on jossakin määrin osattava etukäteen ratkaista, mikä vaikutus päätöslauselman hyväksymisellä puolueen vastaiseen elämään tulee olemaan. Minusta, tuntuu siltä kuin, tällä kertaa puuttuisi kokonaan tarve ratkaista tätä kysymystä, koska toistaiseksi ei sillä meidän oloissamme ole mitään käytännöllistä merkitystä sen takia, että sosialidemokraattien astuminen hallitukseen ainakin allekirjoittaneesta näyttää mahdottomalta. Ei nimittäin ole edellytettävissä sellaisen tilanteen syntymistä läheisessä tulevaisuudessa, jossa sosialidemokraattien olisi astuttava hallitukseen, juuri sen takia, että vastassa olevat voimat, jotka vaikeuttaisivat sellaisen hallituksen työtä, ovat niin suuret, että

tällainen hallitus ei voisi menestyksellä työskennellä, vaan astumalla hallitukseen, aikaansaataisiin kokonaan vastakkainen tulos kuin mitä edellytetään, silloin kuin tällainen hallitus vastaanotettaisiin. Sitäpaitsi sillä seikalla, miten tulkittaisiin puoluekokouksen päätös, edellyttäen, että annettaisiin valtuus keskuselimille päättää, sekä mitä esim. kommunistit tästä sanoisivat, on myös jotakin merkitystä. Eräiden puhujain mielipide on kuvaava, tässä suhteessa. He ovat käsittäneet, että olisi kysymys ministerisocialismista; samalla tavalla käsittää asian melkein koko puolueen jäsenistö, huolimatta siitä, että tällä käsityksellä ei ole mitään pohjaa. Ja kun kerran asiantila on tällainen, kun ainoastaan voitaisiin väärinkäsittää puoluekokouksen hyväkin päätös, silloin minusta ollaan siinä tilanteessa, että puoluekokouksen on katkaistava kaikki pohja tällaisen kysymyksen käsittelyltä tai oltava siitä mitään päättämättä.

Keto, J. W.: Minä vastailen hiukan niihin huomautuksiin, joita minun alustuksen johdosta on tehty. Minun kannaltani katsoen on edullisinta, silloin; kuin sosialidemokratia: ei ole vielä päässyt enemmistöksi ja jos se haluaa hallitusasioihin vaikuttaa, jos tulee sellainen tilanne, jolloin sen mielestä on hallitukseen mentävä, että se muodostaisi hallituksen omista miehistä, vaikkapa vähemmistöhallituspuolueenakin mutta nojautuen porvarillisiin; tämä on edullisempi kuin kokoomushallitus. Eli sellainen asiantila kun on Ruotsissa. Tämä käsityskanta on nykyään vakiintunut kaikkien sosialidemokraattisten puolueiden keskuudessa. Saksassa riippumattomat ajoivat aikoinaan sitä kantaa, että olisi muodostettava kaikista sosialistisista ja muista työväen edustajista vähemmistöhallitus — tällä kannalla he olivat vuosi tai pari takaperin. Kokeimus onkin osoittanut, että tällainen hallitus tarmokkaammin toteuttaa erikoisen tilanteen vaatimaa politiikkaa. Esim. Brantingin hallitushan on, Ruotsissa, sellainen hallitus, joka on tälläkin haavaa saavuttanut työväen yksimielisen, luottamuksen. Tässä juuri ruotsalainen puolueoveri kertoo, että myös kommunistit, jotka pyrkivät arvostelemaan Brantingin hallitusta, ovat nyttemmin kokonaan vaienneet. He ovat saaneet kolmannelta internationalelta erityisen luvan kannattaa Brantingin hallitusta, ja he pitävät sitä erityisen suotavana. Tämä kysymys on minusta erotettava siitä tapauksesta, johon tässä on kosketeltu, onko sosialistien mentävä hallitukseen silloin kun saadaan parlamentaarinen enemmistö. Onhan järjetöntä, ettei silloinkaan olisi muodostettava hallitusta kun saadaan enemmistö. Tietysti me muodostamme hallituksen, mutta tietysti on siitä huolimatta vielä vallalla porvarillinen tuotantotapa. Mutta meidän menemme hallitukseen juuri muuttaaksemme tätä tuotantotapaa vähitellen, toisenlaiseksi. Ja se ei suinkaan edellytä, että